

วิเคราะห์ตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

จากการศึกษาชาวไร่ไร่ที่ดินอันเนื่องมาจากการขายที่ทั้ง 8 กรณีที่กล่าวมา สะท้อนให้เห็นถึงสภาพการดำเนินชีวิตทั้งทางสังคมและเศรษฐกิจของชาวไร่ไร่ที่ดินในช่วงปัจจุบัน ที่มีสภาพแตกต่างกันภายหลังจากขายที่ดิน ทั้งนี้อันเป็นผลเนื่องมาจากการที่แต่ละครอบครัวมีปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจที่เป็นปัจจัยผลักดันให้ต้องขายที่ และปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจที่แตกต่างกันนั้นก็ยังมีส่งผลมาถึงการปรับตัวทางสังคมและเศรษฐกิจของชาวไร่ที่ขายที่ดินเหมือนกัน แต่มีวิธีการปรับตัวที่แตกต่างกันจริงหรือไม่

เนื่องจากในบทที่ 3 ได้บรรยายถึงรายละเอียดเกี่ยวกับกรณีศึกษาไว้ในแต่ละกรณี ตั้งแต่สภาพการดำเนินชีวิตดั้งเดิมของชาวไร่ ดังนั้นในบทนี้จะเริ่มวิเคราะห์จากปัจจัยด้านสังคมและเศรษฐกิจ ที่มีผลทำให้ชาวไร่ต้องขายที่ดิน และภายหลังจากขายที่ ชาวไร่มีเงื่อนไขด้านสังคม และเศรษฐกิจจะอะไรบ้างที่กำหนดรูปแบบการปรับตัวทางสังคมและเศรษฐกิจ ในส่วนของการปรับตัวด้านสังคม ผู้ศึกษาจะเน้นลักษณะแบบแผนครอบครัวและบทบาทของพ่อแม่ ความสัมพันธ์ระหว่างเครือญาติ ความสัมพันธ์ระหว่างชาวไร่ไร่ที่ดินกับเพื่อนบ้าน การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของหมู่บ้านและกิจกรรมการพัฒนาจากภาครัฐ พร้อมทั้งค่านิยมและพฤติกรรมในการอุปโภคและบริโภค ส่วนการปรับตัวด้านเศรษฐกิจจะเน้นศึกษาเฉพาะอาชีพ รายได้ และสถานะเงินทุน พร้อมทั้งสถานะหนี้สินและรายจ่าย

กรณีที่ 1

จากข้อมูลพอจะเห็นได้ว่าในกรณีนายเฉลา ปัจจัยทางเศรษฐกิจคือภาวะการเป็นหนี้สิน และปัจจัยทางด้านสังคมคือความละลาย ต่างเป็นปัจจัยสำคัญทั้ง 2 ปัจจัยที่มีส่วนผลักดันให้นายเฉลาต้องขายที่ ดังนั้นในช่วงนี้เป้าหมาย (goal seeking) ของนายเฉลาคือการหลุดพ้นจากสภาพความเป็นหนี้ และการขายที่ก็กลายเป็นวิธีการหนึ่ง (alternative

mean) ที่นายเจลาเลือกใช้

การจัดสรรแบ่งมรดก กรณีของนายเจลา มีที่ดินสองแปลง แปลงแรกเป็นที่ดินผืนที่ใช้ทำกินอยู่ริมน้ำ ซึ่งนายเจลาตัดสินใจขายเพื่อใช้หนี้ ช่วงระยะเวลาที่ขายไปยังไม่มีการสร้างสะพาน ดังนั้นราคาจึงถูก เมื่อได้เงินจากการขายที่ นายเจลาจึงนำเงินไปชำระหนี้ ตามที่ตั้งใจไว้ เงินที่เหลือจากการชำระหนี้ ไม่มีการจัดสรรแบ่งมรดก เนื่องจากในฐานะผู้เป็นพ่อ มีบทบาทในการจัดสรรมรดก เห็นว่าเป็นจำนวนเงินที่น้อย ประกอบกับเมื่อไม่มีที่ทำมาหากินแล้ว เงินที่เหลือยังพอเป็นหลักประกันสำหรับตนเองและภรรยา ที่สามารถเก็บไว้เป็นค่าใช้จ่ายไปได้ช่วงระยะเวลาหนึ่ง

ที่ดินแปลงที่สอง เป็นที่ดินในเขตป่าสงวน ซึ่งนายเจลาไปบุกเบิกไว้กับลูกชายคนเล็ก นายเจลาเอ่ยปากยกที่ดินแปลงหลังนี้ให้ลูกชายคนเล็ก แต่ยังไม่ได้มีการมอบโอนอย่างเป็นทางการ ลักษณะอักษร เมื่อไม่มีการจัดสรรมรดกในที่ดินแปลงแรก ลูกชายคนเล็กซึ่งกำลังต้องการแยกครอบครัวออกไปอยู่ตามลำพัง ต้องการนำเงินไปสร้างบ้าน จึงแบ่งขายที่ดินที่พ่อยกให้ แต่ตนเองกลับไม่ให้ส่วนแบ่งพ่อและแม่ เพียงแต่จ่ายเป็นค่าลงนามเพียงนิดหน่อย ดังนั้นเมื่อไม่ได้รับส่วนแบ่งจากการขายที่ของลูกชาย นายเจลาในฐานะเป็นผู้บุกเบิกที่ดินแปลงนี้ร่วมกับลูกชาย ถึงแม้จะยกที่ดินให้ลูกชายไปแล้ว แต่ยังไม่เป็นทางการ ดังนั้นเมื่อผู้เป็นพ่อ ขายที่ดินแปลงหลังในครั้งต่อไป ในฐานะที่นายเจลายังมีสิทธิในที่ดินแปลงดังกล่าว นายเจลาจึงยังมีบทบาทในการจัดสรรมรดกและมีอำนาจในการตัดสินใจว่าจะยกส่วนแบ่งในรูปตัวเงินให้กับลูกหรือหลายคนคนใดก็ได้

การปรับตัวด้านสังคมภายหลังจากการขายที่

ลักษณะแบบแผนครอบครัวและบทบาทของพ่อแม่

เมื่อนายเจลาขายที่ดินทำกินพร้อมบ้านที่อยู่อาศัยไปด้วย นายเจลาจึงต้องเข้ามาพึ่งพาอาศัยอยู่ในบ้านของลูกสาวคนโต จนกระทั่งเมื่อลูกสาวคนโตประสบกับปัญหาทางการเงินจากการประกอบอาชีพของตนและครอบครัว ในฐานะพ่อแม่ จึงต้องมีบทบาทในการเป็นที่พึ่งพาด้านเศรษฐกิจของลูก โดยเฉพาะเงินจำนวนนั้นเป็นเงินที่ได้จากการขายที่ ซึ่งทั้งสองสามีภรรยาตั้งใจจะเก็บไว้เป็นเงินทุน สำหรับค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน เมื่อถึงเวลาที่ต้องใช้เงินจากสถานะเงินทุน ทำให้พ่อกับแม่มีความจำเป็นต้องไปทวงเงินจากลูกสาว เมื่อลูกสาวหาเงินมาชำระหนี้คืน พร้อมกับไล่ผู้เป็นพ่อและแม่ออกจากบ้าน นายเจลาจึงต้องพากรรยาออกมาปลุก

กระตือรือร้นอยู่ต่างหาก ตั้งแต่เริ่มมา พ่อและแม่เกิดที่รัฐมาเนเลือกฝั่งตนเองมาตลอด ไม่ยอมรับการ ฝั่งมาจากลูกคนใดและด้านใดอีกเลย

ดังนั้นลักษณะแบบแผนครอบครัวของนายเงลาภายหลังจากชายที่จึงกลับเป็นครอบครัว เดียวที่มีสมาชิกเพียงสองคน ซึ่งมีผลมาจากความขัดแย้งเรื่องเงินทองระหว่างพ่อแม่กับลูกสาว และลูกชายที่ต้องการแยกครอบครัวออกไปอยู่ตามลำพัง

กรณีนายเงลา สามีมิมบทบาทในการหารายได้ ส่วนภรรยาไม่มีบทบาทในการเก็บ รักษาเงินรายได้ของสามี โดยเฉพาะพฤติกรรมการใช้จ่ายเงินที่ฟุ่มเฟือยของสามี ดังนั้นเมื่อถึง เวลาที่สามีต้องจ่ายเงิน จึงจำเป็นต้องมาขอเบิกจากภรรยา นายเงลานั้นรู้ว่าตนเองไม่เหมาะสม ที่จะเป็นผู้เก็บเงิน จึงยอมรับบทบาทของภรรยาในฐานะเป็นผู้เก็บเงินแต่โดยดี ดังนั้นเวลาที่สามี มาขอเงินจากภรรยา จึงไม่เกิดปัญหาทะเลาะเบาะแว้งกันขึ้น ถึงแม้ภรรยาจะมีบทบาทในการ เก็บรักษาเงินรายได้ที่สามีหามา แต่ในเมื่อสามีเป็นผู้ทำมาหากิน ภรรยา มักจะยกให้สามีเป็นผู้มี อำนาจในการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ภายในบ้าน โดยภรรยาเป็นผู้คอยให้คำปรึกษาชี้แนะ ซึ่ง บางครั้งก็มีอิทธิพลพอที่จะทำให้สามีเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจ เพื่อเป็นการเอาใจภรรยา โดยเฉพาะภรรยา มักจะมีบทบาทในการย้ำเตือนถึงพฤติกรรมหรือการกระทำบางอย่างของสามี อันอาจจะมีผลกระทบต่อสถานภาพทางเศรษฐกิจ (ทั้งรายได้สถานะเงินทุน รายจ่ายและ หนี้สิน) เช่นพฤติกรรมในการกินเหล้า หรือ การช่วยงานสังคมของเพื่อนบ้าน ซึ่งทั้ง 2 อย่าง มีผลกระทบต่อสถานภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัวโดยตรง ถึงแม้ภรรยาจะไม่พอใจ แต่ทั้งคู่ก็ ไม่เคยทะเลาะเบาะแว้งจนถึงขั้นเกลียดหรือด่ากันอย่างรุนแรง เหมือนเช่นครอบครัวอื่น ๆ ทั้งนี้ เพราะเวลาที่สามีเมากลับบ้านจะไม่ส่งเสียงดังเอะอะโวยวายดังเช่นบ้านอื่น และภรรยา มักจะ เป็นฝ่ายปรนนิบัติสามีด้วยการเตรียมที่หลับที่นอนไว้ให้ ไม่แสดงกิริยาก้าวร้าวหรือบ่นด่าอย่าง หยาบคาย ส่วนสามีเมื่อมีเรื่องขัดแย้งกับภรรยา มักจะใช้วิธีอ้อมลุ่มลวย

สถานการณ์ดำเนินชีวิตของทั้ง 2 คน เป็นไปแบบเรียบง่ายไม่สลับซับซ้อน นอกจาก สามีจะมีบทบาทในการหารายได้แล้ว กิจกรรมเกือบทุกอย่างภายในบ้านไม่ว่าจะต้องใช้แรง หรือไม่ต้องใช้แรง ส่วนมากสามีมักจะต้องเป็นฝ่ายกระทำ เนื่องจากในระยะหลัง ๆ ภรรยา มี ข้อจำกัดทางด้านสุขภาพอนามัย ดังนั้นแทนที่ภรรยาจะเป็นฝ่ายดูแลปรนนิบัติสามี สามีกลับต้อง เป็นฝ่ายดูแลปรนนิบัติภรรยา แต่ขณะเดียวกันถ้าสามีไม่อยู่บ้าน ภรรยาก็สามารถช่วยเหลือตน เองได้ตามอัธยาศัยและจะพยายามทำหน้าที่ดูแลปรนนิบัติสามีเวลาที่สามีเมากลับบ้าน

สำหรับบทบาทพ่อแม่ภายหลังจากชายที่ เท่าที่ปรากฏในข้อมูล นอกจากจะมีบทบาท ในการจัดสรรแบ่งมรดกแล้ว นายเจลาและภรรยายังมีบทบาทในด้านเป็นที่พึ่งพาทางเศรษฐกิจ ของลูก เนื่องจากลูก ๆ ทั้ง 2 คนต่างตกอยู่ในช่วงที่ต้องดิ้นรนต่อสภาพทางเศรษฐกิจเช่นเดียวกัน ลูกสาวคนโตนั้นอยู่ในช่วงประสบปัญหาด้านการเงินจากอาชีพที่ประกอบอยู่ในขณะนั้นคือเก่าแก่ รับซื้อผลผลิต ปรากฏว่าเงินที่ไปลงทุนให้ไว้กับลูกไรต้องสูญเปล่า เพราะชาวไร่ประสบกับภาวะ ฝนแล้ง ทำไรไม่ได้ผล มีผลกระทบมายังตัวเก่าแก่ด้วยเช่นเดียวกัน ส่วนลูกชายคนเล็กกำลังอยู่ ในระหว่างแยกครอบครัวไปสร้างบ้านใหม่ ต้องหาเงินเพื่อไปใช้ปลูกบ้าน ยิ่งในช่วงหลัง ๆ ปัญหาสภาพทางเศรษฐกิจมีผลมาจากปัญหาความขัดแย้งภายในครอบครัว ทำให้ลูกชายต้องเข้ามาพึ่งพาพ่อแม่ด้านเงินทอง

เมื่อพ่อและแม่มีบทบาทเป็นที่พึ่งพาด้านเศรษฐกิจให้กับลูก ๆ สิ่งที่จะอาจเกิดขึ้น ตามมาในช่วงนี้ก็คือ ความไม่ยุติธรรมในบทบาท ทั้งนี้อาจจะเกิดจากความตั้งใจหรือไม่ตั้งใจ ของผู้เป็นพ่อและแม่ ความไม่ยุติธรรมอาจจะมีผลก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างพี่น้อง เห็นได้ จากการที่ลูกทั้ง 2 คน ต่างเข้ามาพึ่งพาด้านเศรษฐกิจผู้เป็นแม่เช่นเดียวกัน แต่ในรูปแบบที่ แตกต่างกันดังนั้นเพื่อไม่ให้เกิดความขัดแย้งระหว่างพี่น้อง ผู้เป็นพ่อและแม่จึงต้องคอยรักษา บทบาทในด้านเป็นที่พึ่งพาทางเศรษฐกิจให้เกิดความยุติธรรม ในกรณีของนายเจลา ผู้เป็นแม่ จะมียบทบาทในด้านเป็นที่พึ่งพาทางเศรษฐกิจและรักษาความยุติธรรมมากกว่าผู้เป็นพ่อ เนื่องจาก ภรรยาของนายเจลาเป็นคนเก็บเงิน

บทบาทของพ่อแม่ ที่ลดความสำคัญลงภายหลังจากการขายที่ ในส่วนของลูก ๆ ทั้ง 2 คน ก็คือบทบาทในการเป็นผู้ชี้แนะแนวทางในการดำเนินชีวิตให้กับลูก ๆ โดยเฉพาะลูกชายคนเล็ก ที่แยกครอบครัวของตนออกจากครอบครัวพ่อแม่ ภายหลังจากชายที่พอดิ ถึงแม้ผู้เป็นพ่อและแม่ จะลดบทบาทในส่วนนี้ลง แต่จำเป็นจะต้องมีบทบาทในการเป็นผู้ชี้แนะแนวทางในการดำเนินชีวิต ให้กับหลาน ๆ ในฐานะที่เป็นปู่ย่าตายายแทน โดยเฉพาะเมื่อลูก ๆ ของตนทำหน้าที่ขาดตก บกพร่องไป

ในขณะที่ พ่อและแม่ลดบทบาทในการเป็นผู้ชี้แนะแนวทางในการดำเนินชีวิตให้กับลูก ๆ แต่ถ้าเมื่อใดที่ลูกตกอยู่ในช่วงสถานการณ์ที่ผู้เป็นพ่อและแม่คิดว่า ลูกถูกเอาเปรียบ ผู้เป็นพ่อและ แม่ต่างยื่นมือออกมาช่วยปกป้องในสิทธิและผลประโยชน์ของลูก โดยเฉพาะคู่กรณีเคยมีความ ขัดแย้งกับพ่อและแม่มาก่อน เห็นได้จากตัวอย่างเมื่อหลวงพ่อในวัดซึ่งเคยมีเรื่องขัดแย้งกับนาย

เวลาเรื่องที่หลวงพ่อนำเงินทอดกฐินไปสร้างศาสนสถานที่ขัดกับความต้องการโดยส่วนรวมของชาวบ้านและคณะกรรมการหมู่บ้าน (ซึ่งมีนายเจลาารวมอยู่ด้วย) ดังนั้นเมื่อเกิดเรื่องที่รถไฟที่หลวงพ่ोज้างมาดุนป่าช้าเกิดผิดพลาด จนทำให้ศพหลานชายกระเด็นออกมา นายเจลาจึงเป็นตัวตั้งตัวตีเรียกค่าเสียหายแทนลูกชาย

จากบทบาทในการจัดสรรมรดกของพ่อ ที่ยังไม่ได้มีการมอบโอนที่ดินแปลงหลังให้กับลูกชายคนสุดท้ายอย่าง เป็นลายลักษณ์อักษร มีผลทำให้ลูกสะใภ้ซึ่งกำลังประสบปัญหาในด้านเศรษฐกิจภายในครอบครัว ต้องการนำที่ดินแปลงหลังนี้ไปขายต่อ ดังนั้นเมื่อพ่อสามียังไม่ได้ยกให้อย่างเป็นทางการ ลูกสะใภ้จึงไม่พอใจและไม่ค่อยให้ความเคารพนับถือพ่อและแม่สามี มีหน้าซ้ำยังตั้งข้อรังเกียจจนกระทั่งความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่ลูกชายและลูกสะใภ้ เป็นไปในลักษณะห่างเหิน ถึงแม้จะอาศัยอยู่ใกล้กัน ส่วนพ่อและแม่สามี โดยเฉพาะแม่สามีคิดว่า การที่ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวลูกชายย่ำแย่ เป็นผลมาจากลูกสะใภ้ติดการพนัน นอกจากนี้ลูกสะใภ้ยังวางตัวกระด้างกระเดื่องกับพ่อและแม่สามีและมักจะเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ญาติพี่น้องทางฝ่ายตนมากกว่า ไม่เคยหยิบยื่นความมีน้ำใจมาให้พ่อและแม่สามี มีหน้าซ้ำในระยะหลัง ๆ ลูกชายคนเล็กมักจะมึนบทบาทเป็นรองภรรยา ยอมให้ภรรยาวางตนเข้มข้ม เมื่อทั้งสองฝ่ายต่างมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อกัน ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อและแม่สามี กับลูกสะใภ้ที่แสดงออกในเชิงพฤติกรรมจึงค่อนข้างห่างเหิน เมื่อไม่พอใจลูกสะใภ้ ทำให้พ่อและแม่ไม่พอใจลูกชายของตนไปด้วย

ส่วนลูกสาวคนโต หลังจากชายที่ ในระยะแรก ๆ ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่ลูกสาว เป็นไปในเชิงขัดแย้งอย่างรุนแรง แต่ในระหว่างนั้นหลานสาว ซึ่งยังคงมาปรนนิบัติตาและยาย ด้วยความรู้สึกผูกพัน และความผูกพันระหว่างตายาย และหลานสาวนี้เอง ที่กลายเป็นตัวเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างนายเจลาและภรรยา กับลูกสาวคนโต มีผลทำให้ความขัดแย้งลดระดับความรุนแรงลง จนกระทั่งความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่กับลูกสาว กลับคืนสู่สภาพปกติ แต่ถึงกระนั้นก็ตาม พ่อและแม่ยังเลือกพึ่งพาตนเองมากกว่าพึ่งพาอาศัยลูก ๆ นอกจากลูก ๆ จะยื่นมือให้ความช่วยเหลือพ่อและแม่เอง

ความสัมพันธ์ระหว่างเครือญาติ

เครือญาติที่เกี่ยวข้องกันทางสายโลหิต ซึ่งได้แก่ญาติพี่น้องของนายเจลาที่อยู่นครปฐม ก่อนที่นายเจลาจะขายที่ ความสัมพันธ์ยังเป็นลักษณะสองทาง มีการไปมาหาสู่กันระหว่างญาติพี่น้อง

น้อง บางครั้งนายเงลาจะเดินทางไปหรือบางครั้งญาติพี่น้องเป็นฝ่ายมา ซึ่งแต่ละครั้งจะมีของฝากติดไม้ติดมือไปเยี่ยมเยียนซึ่งกันและกัน

หลังจากนายเงลาชายที่ระยะแรก ความสัมพันธ์ยังคงเป็นลักษณะสองทาง แต่ในระยะหลังสุขภาพร่างกายของภรรยากลายเป็นข้อจำกัดไม่ให้นายเงลาเดินทางไปไหนมาไหนได้สะดวก ในช่วงนี้จึงกลายเป็นความสัมพันธ์ในลักษณะทางเดียวคือญาติ ๆ เป็นฝ่ายเดินทางมาเยี่ยมเยียนครอบครัวนายเงลาเสียเอง แต่ความสัมพันธ์ยังเป็นในลักษณะต่อเนื่อง ไม่ขาดตอน เพราะยังมีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นฝ่ายติดต่อกับสัมพันธ์อยู่ ถึงแม้ระยะหลังทั้งสามีภรรยาจะไม่ค่อยได้เดินทางไปมาหาสู่ญาติพี่น้อง แต่ในรุ่นลูก ๆ ยังมีการติดต่อกับญาติพี่น้องอยู่ นอกจากนี้หลังจากที่นายเงลาชายที่หลาน ๆ ของนายเงลากำลังอยู่ในช่วงที่ต้องก้าวไปสู่อีกช่วงหนึ่งของชีวิตพอดี ไม่ว่าจะ เป็นบวช แต่งงานหรือแม้กระทั่งตาย ซึ่งพิธีกรรมที่ชาวบ้านมักจะประกาศให้ญาติพี่น้องและเพื่อนบ้านได้รับรู้ว่าเป็นทางการก็คือ การจัดงานบุญตามประเพณีที่แต่ละฝ่ายจัดขึ้น โดยเฉพาะถ้าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจัดงานบ่อย จะมีส่วนทำให้นายเงลาได้เดินทางไปมาหาสู่กันบ่อยขึ้น และงานบุญเหล่านี้จึงเปรียบเสมือนเป็นตัวเชื่อมให้ความสัมพันธ์ระหว่างนายเงลากับญาติพี่น้อง (ที่อยู่คนละจังหวัด) ให้ยังคงอยู่

เครือญาติที่เกี่ยวข้องกันโดยการแต่งงาน ปรากฏว่าในกรณีของนายเงลา ซึ่งเป็นญาติเกี่ยวข้องกับครอบครัวนางตาบ ไม่ได้มีการไปมาหาสู่คบค้าสมาคมในฐานะเครือญาติมาตั้งแต่ก่อนชายที่ เพราะในช่วงแรกนางตาบรู้สึกที่ตนเองจน และเคยพบกับการถูกละเลยอดหยามจากครอบครัวนายเงลา ในขณะที่ครอบครัวนายเงลามีฐานะทางเศรษฐกิจดี จึงไม่ค่อยมีการติดต่อกับสัมพันธ์กันระหว่างสองครอบครัว หลังจากทีนางตาบชายที่ได้และมีฐานะทางเศรษฐกิจดีขึ้น ขณะที่ฐานะทางเศรษฐกิจของนายเงลาลดลงทรุดหนัก สองสามีภรรยากลับมีความรู้สึกที่ตนเองจนไม่ควรไปยุ่งเกี่ยวกับคนรวยอย่างนางตาบให้โดนดูถูก แสดงให้เห็นว่าการมองตนเองถึงสถานภาพทางเศรษฐกิจมีส่วนกำหนดให้ทั้ง 2 ฝ่าย เลือกที่จะไม่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องซึ่งกันและกัน ในขณะที่ทั้ง 2 ฝ่ายต่างกำลังอยู่ในช่วงสถานภาพทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน

ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนบ้านใกล้เคียง

จากข้อมูลปรากฏว่าความสัมพันธ์ระหว่างนายเงลากับเพื่อนบ้านทั่วไป ค่อนข้างจะเป็นไปในลักษณะปกติ กล่าวคือ ภายหลังจากการชายที่ สถานภาพทางเศรษฐกิจดีขึ้น ๆ ลง ๆ

ของนายเงลา ไม่มีส่วนทำให้นายเงลาลดบทบาทของตนเองในด้านการช่วยงานสังคมต่าง ๆ ของเพื่อนบ้าน เพราะเท่าที่ผ่านมา ไม่ว่าเพื่อนบ้านจะจัดงานประเพณีอะไรนายเงลามักจะไปร่วมงานอยู่เสมอ แต่ขณะเดียวกันสถานภาพทางเศรษฐกิจในแต่ละช่วง จะมีส่วนกำหนดกำลังทรัพย์ที่นายเงลาจะช่วยงานเพื่อนบ้าน

ทางด้านภรรยา นั้น ไม่ชอบไปพบปะสังสรรค์สมาคมกับเพื่อนบ้าน เพราะในส่วนของความคิด เห็นว่า "ยิ่งไปคุยมากก็ยิ่งเรื่องมาก บางครั้งไม่ได้พูด แต่ชาวบ้านคนอื่นหาว่าเอาไปพูด" ในส่วนของพฤติกรรมก็คือ เก็บตัวอยู่แต่ในบ้านไม่ค่อยได้ออกไปไหนมาไหน ยิ่งระยะหลัง ภรรยา นายเงลา มีข้อจำกัดทางด้านสุขภาพร่างกาย ทำให้ไม่สามารถไปมาหาสู่กับเพื่อนบ้านรายใดได้ แต่จะมีชาวบ้านบางรายเป็นฝ่ายมา ดังนั้นในช่วงหลังจึงได้อาศัยรับทราบข้อมูลข่าวสารความเป็นไปเกี่ยวกับหมู่บ้านและเรื่องต่าง ๆ จากเพื่อนบ้าน นอกเหนือจากสามี

การเข้าร่วมกิจกรรมและโครงการพัฒนาในหมู่บ้าน

จากการที่นายเงลาเป็นผู้ริเริ่มสร้างวัดในหมู่บ้าน จนกระทั่งวัดกลายเป็นจุดศูนย์กลางและจุดศูนย์รวมจิตใจของชาวบ้าน ตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา ดังนั้นช่วงก่อนที่จะมีการเปลี่ยนแปลงค่านิยมของชาวบ้าน ในด้านความเลื่อมใสศรัทธาในตัวเจ้าอาวาส การเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวกับวัดก็ดี หรือใช้วัดเป็นสถานที่ในการดำเนินกิจกรรมก็ดี นายเงลามักจะเข้าร่วมด้วยความเต็มใจ และรู้สึกภาคภูมิใจมาโดยตลอด

ภายหลังจากการชายที่ พอดีกับที่นายเงลาเกิดความขัดแย้งกับเจ้าอาวาส สาเหตุของความขัดแย้งไม่ได้มีผลมาจากการชายที่แต่ประการใด แต่มีสาเหตุมาจากความรู้สึกของนายเงลาในฐานะผู้ริเริ่มในการสร้างวัด ต้องการเห็นความเจริญของวัด "ในหมู่บ้าน" จึงพยายามจัดหาทุนเข้าวัด โดยการหาเงินและผ้าป่ามาทอด เพื่อสร้างเมรุ ทั้งนี้โดยความเห็นชอบของชาวบ้านและคณะกรรมการ ปรากฏว่าเจ้าอาวาสนำเงินทุนที่ชาวบ้านและคณะกรรมการจัดหา มาเพื่อจะสร้างเมรุ ไปสร้างศาสนสถานอื่นที่ยังไม่จำเป็นขัดกับจุดประสงค์ และความต้องการของคณะกรรมการและชาวบ้านส่วนใหญ่ นายเงลาในฐานะกรรมการหมู่บ้านจึงไม่เข้าร่วมกิจกรรมของวัดตั้งแต่นั้นมา

ส่วนการเข้าร่วมกิจกรรมในโครงการพัฒนา ในกรณีของนายเงลาสาเหตุที่สมัครเป็นสมาชิก เป็นผลมาจากเงื่อนไขทางด้านค่านิยมมากกว่าเงื่อนไขทางด้านเศรษฐกิจ เพราะในขณะนั้น

ถึงแม้สถานภาพทางเศรษฐกิจจะลุ่ม ๆ ดอน ๆ แต่นายเจลาตระหนักในบทบาทของคณะกรรมการหมู่บ้านที่ตนดำรงอยู่ ซึ่งจะต้องสร้างความเชื่อมั่นให้ชาวบ้านคนอื่นมาเข้าร่วมกิจกรรม นายเจลาจึงต้องสมัครเข้าเป็นสมาชิกของกิจกรรมซึ่งต่อมากลายเป็นส่วนหนึ่งในโครงการพัฒนา

ในส่วนของการดำรงตำแหน่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิประจำหมู่บ้าน เกิดปัญหาการขัดแย้งกันทางด้านความคิดกับผู้ใหญ่บ้านมาโดยตลอด จนกระทั่งเกิดสถานการณ์จากภายนอกมาเป็นตัวกระตุ้นทำให้เกิดความขัดแย้งหนักขึ้น นั่นคือ ตำรวจตระเวนชายแดนนำดินลูกรังมาถมถนน เพื่อใช้เป็นทางผ่านเข้าไปยังกองร้อย นายเจลาคิดว่าผู้ใหญ่บ้านได้งบประมาณมาแล้วไม่ปรึกษาตน ในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้ง ๆ ที่ผู้ใหญ่บ้านไม่ทราบ การขอลอนตัวจากตำแหน่งผู้ทรงคุณวุฒิ จึงเกิดจากความสมัครใจของนายเจลาที่มีความคิดพื้นฐานมาจากความเข้าใจผิดของนายเจลาเอง ถึงแม้ภายหลังนายเจลาจะไม่มีตำแหน่งอย่างเป็นทางการ แต่ความเป็นนักกิจกรรมของหมู่บ้าน นายเจลายังคงมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของหมู่บ้าน ในฐานะผู้นั่งฟังอยู่ภายนอกเท่านั้น

ค่านิยมและพฤติกรรมในการอุปโภคและบริโภค

ที่มีผลมาจากการขายที่โดยตรง ในกรณีของนายเจลาคือการสร้างบ้าน จากบ้านที่ใหญ่โตราวศาลาวัด ภายหลังจากขายที่แล้วเกิดมีเรื่องขัดแย้งกันในทางเศรษฐกิจกับลูกสาว จนถึงกับต้องออกมาสร้างกระท่อม เหตุผลที่นายเจลาสร้างบ้านในลักษณะที่เป็นแบบพอสซุทหัวนอนขึ้นมา ทั้ง ๆ ที่เคยเป็นถึงช่างใหญ่เนื่องจากถ้าสร้างบ้านดี เมื่อพ่อและแม่ตายไปแล้ว เกรงว่าลูก ๆ 2 คนจะแย่งกัน

สำหรับอาหารการกิน รายได้ที่ไม่แน่นอนจากอาชีพรับจ้างก่อสร้าง มีส่วนในกำหนดพฤติกรรมกรรมการบริโภค โดยเฉพาะการเตรียมซื้ออาหารที่จำเป็นในชีวิตประจำวันครั้งละมาก ๆ เพื่อเป็นหลักประกันสำหรับตนเองและภรรยาในช่วงที่ไม่มีรายได้ ในเรื่องของอาหารทั่ว ๆ ไป ทั้งสองสามีภรรยาต่างไม่ได้ให้ความสำคัญในด้านนี้สักเท่าไร นอกจากนี้รายได้ ยังมีส่วนกำหนดให้ทั้งสองสามีภรรยาต้องกินอยู่แบบง่าย ๆ เพื่อไม่ให้สิ้นเปลือง แต่บางครั้งได้รับการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่จากลูกหลาน

เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย มิใช่ตามความจำเป็นเท่านั้น แต่ถ้าต้องออกงานสังคม ทั้งงานทำบุญ หรือช่วยงานบ้านญาติพี่น้องและเพื่อนบ้าน ทั้งสองสามีภรณายังพอมีเสื้อผ้าที่ดี ไว้ใส่เพื่อ

ไม่ให้ยับยั้งเพื่อนบ้านและคนอื่น ๆ

การรักษาพยาบาล ถ้ามีอาการเจ็บไข้ได้ป่วยธรรมดา ทั้งสองสามีภรรยา มักจะซื้อยาจากร้านค้าของกลุ่มฯ มากินเพื่อบรรเทาอาการ โดยเฉพาะภรรยา นายเจลา มีประสบการณ์ในการนอนโรงพยาบาลนานนับเดือน ทำให้ไม่ชอบเข้ารับการรักษาตัว ตามสถานพยาบาล จนกระทั่งถึงเวลาที่มีอาการหนักหน้าสาหัส เช่น ในช่วงที่ภรรยา นายเจลา เป็นมะเร็งในปาก ถึงแม้ขณะนั้นฐานะทางเศรษฐกิจจะย่ำแย่ แต่ทั้งสองคนพยายามดิ้นรนตระเวนหาหมอและสถานพยาบาล เพื่อให้ตนเองพ้นจากสภาพเจ็บไข้ได้ป่วย ถึงแม้จะตกอยู่ในสภาวะหนี้สิน

การปรับตัวด้านเศรษฐกิจภายหลังจากขายที่

อาชีพรายได้ และสภาวะเงินทุน

ภายหลังจากขายที่ งานก่อสร้างที่เคยเป็นงานเสริมในอดีต กลายเป็นอาชีพหลักในการหารายได้ ระยะแรก ๆ งานก่อสร้างมีเข้ามาเรื่อย ๆ โอกาสในการประกอบอาชีพเพื่อหารายได้มาจากสภาวะการล่มสลายของชาวไร่ ซึ่งมีผลทำให้ชาวไร่ปลูกบ้านใหม่กันอยู่เนือง ๆ ประกอบกับภาวะการลงทุนด้านธุรกิจการท่องเที่ยว ทั้งในและนอกหมู่บ้าน แต่ก็ยังมีข้อจำกัดในเรื่องอายุและสุขภาพของทั้งตนเองและภรรยาที่เป็นอุปสรรคในการทำงาน และอุปสรรคต่อโอกาสที่จะไปแสวงหางานนอกหมู่บ้าน นอกจากนี้ยังมีช่างรับเหมาคู่แข่งเกิดขึ้นมากมาย ทั้งนี้เป็นผลมาจากการปรับตัวด้านอาชีพของชาวไร่รายอื่น ๆ ที่พากันละทิ้งอาชีพเดิม และหันมาประกอบอาชีพรับจ้างกันมากขึ้น

ระยะหลัง ๆ โอกาสในการหารายได้ลดน้อยลง เพราะนอกจากจะมีคู่แข่งด้านอาชีพเพิ่มขึ้นแล้ว อีกทั้งนายเจลาเองยังไม่ยอมเข้าไปรับจ้างพ่วงจากเพื่อนบ้านที่อยู่ในกลุ่มอาชีพเดียวกัน ซึ่งมีพื้นฐานความคิดมาจากความรักในเกียรติยศและศักดิ์ศรีของช่างรับเหมา รุนบุกเบิกที่ไม่ยอมพ่วงช่างรุ่นใหม่ ดังนั้น งานที่ได้มักจะเป็นงานรับเหมาเล็ก ๆ ตามบ้านชาวบ้านมากกว่างานรับเหมาที่เกิดจากภาวะการลงทุนทางธุรกิจการท่องเที่ยว ประกอบกับภาวะที่รับผิดชอบในช่วงนี้มีเพียงปากท้องสองชีวิต ทั้งคู่พอใจกับการมีกินมีใช้ไปวันหนึ่ง ๆ ไม่ต้องดิ้นรนเหมือนที่ผ่านมา ความกระตือรือร้นที่จะพาตนเองเข้าสู่โอกาสในการหารายได้ จึงอยู่ในช่วงระยะเวลานี้ ช่วงที่ตงงานจึงนานกว่าช่วงที่มีงานทำ

สภาวะหนี้สินและรายจ่าย

ในช่วงระยะ 2-3 ปีที่ผ่านมา รายได้ทางเดียวจากอาชีพรับเหมาก่อสร้างลดน้อยลง เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ผ่านเข้ามาในช่วงชีวิตไม่ว่าจะเป็นงานศพหลานชาย งานบวชหลานชาย งานแต่งงานหลาน ซึ่งทั้งสามงานต่างถูกอิทธิพลด้านค่านิยมหรูหราฟุ้ง เพื่อเข้าครอบงำ หรือจากความเจ็บไข้ได้ป่วยของภรรยา นอกจากนี้ยังมีเหตุการณ์การกินเหล้าของนายเงลาเองที่มีผลกระทบโดยตรงต่อสถานภาพทางเศรษฐกิจ และการเป็นคนใจกว้าง ชอบช่วยงานเพื่อนบ้าน ตลอดเวลา เมื่อรายจ่ายมากกว่ารายรับ มีผลทำให้นายเงลาต้องกลับเข้าสู่สภาวะการเป็นหนี้สินอีกครั้ง เพื่อนำมาเป็นค่าใช้จ่าย ในชีวิตประจำวันในช่วงที่ไม่มียางทำ ทุกวันนี้เงลาอยู่ในสภาพที่ต้องทำงานให้หนี้ ไม่ว่าจะหนี้จากการหยิบยืม หนี้จากการซื้อสินค้า สำหรับหนี้ในรูปแบบการกู้กับทาง ธกส. นายเงลา ยังไม่มีหนทางในการหารายได้ หรือนำเงินจากแหล่งใด มาชำระหนี้สิน

กรณีที่ 2

สำหรับกรณีที่ 2 บัณฑิตทางสังคมและเศรษฐกิจทั้ง 2 บัณฑิตต่างก็เป็นเงื่อนไขสำคัญ ที่เป็นปัจจัยผลักดันและปัจจัยดึงดูดทำให้เกษตรกรชายที่ บัณฑิตทางเศรษฐกิจที่เป็นแรงผลักดัน ก็คือสภาวะการเป็นหนี้สิน ส่วนปัจจัยทางสังคม ที่เป็นแรงผลักดันคือค่านิยมของลูก ๆ ที่ไม่ยอมประกอบอาชีพทำไร่ และปัจจัยทางสังคมที่เป็นแรงดึงดูด ก็คือ ความเบื่อน่ายในการใช้ชีวิตอยู่ริมแม่น้ำที่ข้าซากจำเจ ดังนั้นเมื่อหมู่บ้านเริ่มมีโครงสร้างความเจริญพื้นฐานแพร่หลายเข้ามา โดยเฉพาะถนน ทำให้เกษตรกรต้องการออกมาดำเนินชีวิตอยู่ภายนอก

เนื่องจากขณะที่นายเงินชายที่ดิน เป็นช่วงที่ลูก ๆ ยังไม่ได้มีการแยกครอบครัวออกไป อยู่ตามลำพัง ถึงแม้ลูกสาว 2 คนแรกจะแต่งงานก่อนหน้าที่จะขายที่ ดังนั้นขณะที่ชายที่ดิน ลักษณะแบบแผนครอบครัวจึงเป็นครอบครัวขยาย เงินที่ได้จากการขายที่ทั้งพ่อและแม่ต่างเก็บไว้ใช้จ่ายในครอบครัวใหญ่ ไม่ได้แบ่งให้ลูกคนใดคนหนึ่ง เงินที่ได้ส่วนหนึ่งนำไปชำระหนี้สินเพียงบางส่วน นำไปใช้ลงทุนในอาชีพใหม่ รวมทั้งตอบสนองค่านิยม การอุปโภคและบริโภคในด้านต่าง ๆ

การปรับตัวด้านสังคมภายหลังการขายที่

ลักษณะแบบแผนครอบครัวและบทบาทของพ่อแม่

จากครอบครัวชายที่มีสมาชิกในครอบครัวมากมาย ภายหลังจากขายที่ สมาชิกภายในครอบครัวต่างแยกย้ายกันออกไปทำงานนอกหมู่บ้าน เริ่มจากหัวหน้าครอบครัวเองต้องออกไปทำงาน รับจ้างก่อสร้างตามที่ต่าง ๆ ทั้งในและนอกพื้นที่ ลูกสาวคนโตแยกไปอยู่กับสามีที่หมู่บ้านข้างเคียง ภายหลังจากย้ายไปอยู่ในกรุงเทพฯ ส่วนลูกชายคนที่ 3 และลูกสาวคนที่ 4 ออกไปทำงานรับจ้างนอกพื้นที่ ผู้ที่อยู่บ้านเป็นประจำมักจะเป็นภรรยา ลูกสาวคนที่ 2 และลูกชายคนเล็ก ดังนั้นบทบาทในด้านการอบรมสั่งสอนลูก ๆ และความสัมพันธ์ใกล้ชิดสนิทสนมกับลูก ๆ ผู้เป็นแม่จึงมีมากกว่าพ่อ นอกจากนี้พฤติกรรมส่วนตัวของหัวหน้าครอบครัวคือการกินเหล้าเมาสุรา อาละวาด มาตั้งแต่ก่อนขายที่ มีผลทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อกับลูกค่อนข้างห่างเหิน

จนกระทั่งพฤติกรรมเมาเหล้าของพ่อบ้าน ทำให้สมาชิกในครอบครัวต้องกระจัดกระจาย ลูก ๆ ต่างก็แยกออกมาเพื่อจุดประสงค์ทางสังคมและเศรษฐกิจของตน ตัวนายจันเองจึงเหมือนเป็นคนไม่มีครอบครัว รายได้จากการรับจ้างก่อสร้างไม่มีใครคอยเก็บงำ ทำให้นายจันใช้หมดภายในระยะเวลาอันสั้น เมื่อลูกคนอื่น ๆ กลับบ้านมักจะมารวมอยู่กับครอบครัวของพี่สาวคนที่ 2 ไม่มีใครสนใจและไปเยี่ยมเยียนผู้เป็นพ่อ ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อกับลูกจึงห่างเหินยิ่งขึ้น ส่วนผู้เป็นแม่นั้นเมื่อตนเองไม่ค่อยมีรายได้ ประกอบกับสภาวะความเจ็บป่วยทางร่างกายทำให้แม่ยอมตนเข้ารับการฝังศพจากลูก ๆ ไม่ว่าจะเป็นที่อยู่อาศัย อาหารการกิน หรือรายได้ โดยไม่ยึดถือพิธี เพราะถ้าลูกคนใดไม่ให้ผู้เป็นแม่จะเป็นผู้เอ่ยปากขอ (หรือบางครั้งอาจดำ) ลูก ๆ มีความกลัวเกรงผู้เป็นแม่มาตั้งแต่เด็ก ๆ เนื่องจากแม่มักจะเป็นผู้อบรมสั่งสอนลูก ๆ และให้ความสนิทสนมกับลูกมากกว่าผู้เป็นพ่อ

จากพฤติกรรมสามีเรื่องการกินเหล้า มีส่วนทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภรรยาเต็มไปด้วยความขัดแย้ง และผลจากพฤติกรรมการเมาเหล้าจนขาดสติยังคิดอีกเช่นเดียวกัน ที่มีผลทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างสามีและภรรยาต้องขาดสะบั้นลง ตัวนายจันเองเมื่อถึงคราวอับจนหนทางก็ตกอยู่ในสภาพเดียวกับผู้เป็นภรรยาคือยอมตนเข้ารับการฝังศพจากลูกสาวคนโต โดยเหตุการณ์บังคับ ในช่วงที่ตนเองหลบหนีการจับกุม

จนกระทั่งนายจันให้เพื่อนบ้านไปรับกลับเข้าหมู่บ้านอีกครั้ง หลังจากกลับมาคราวนี้ถึงแม้จะถูกไล่ทั้งจากครอบครัวแต่นายจันมีหลวงพ่เจ้าอาวาสเป็นผู้คอยอุปถัมภ์ค้ำชู ในเรื่องที่

อยู่อาศัยและอาหารการกิน ในขณะที่นายจันยังไม่มีรายได้ เนื่องจากนายจันเคยช่วยกิจการของวัด จนกระทั่งนายจันได้กลับเข้าไปอยู่ที่บ้านอีกครั้งหนึ่งแบบคนไม่มีครอบครัว เพราะทั้งภรรยาและลูก ๆ ต่าง ๆ ไม่สนใจใยดี ในช่วงนี้ นายจันจึงมักจะไม่ได้รับการช่วยเหลือจากลูก ๆ เพราะพฤติกรรมการกินเหล้าของตนเอง

มาในระยะหลัง ๆ เมื่อลูกเมียไม่สนใจใยดี นายจันจึงต้องเป็นฝ่ายปรับตัวโดยยอมโอนอ่อนเข้าไปหาภรรยาและลูก จนกระทั่งลูก ๆ กลับมาเยี่ยมบ้าน เมื่อเห็นผู้เป็นพ่อเตร็ดเตร่อยู่บ้านเฝ้าสาว ลูก ๆ จึงเข้ามาพูดจาดูด้วย ทำให้นายจันดีใจที่ลูก ๆ ยังไม่รังเกียจจนถึงขนาดไม่พูดด้วย แต่เมื่อลูก ๆ แยกย้ายกันไปหมด ก็กลับคืนสู่สภาพดังเดิม คือ ภรรยาไม่ยอมพูดด้วย นายจันยังคงต้องออกรับจ้างก่อสร้างกินไปวัน ๆ และก็ยังคงกินเหล้าเป็นประจำทุกวัน จนกระทั่งเพื่อนบ้านเข้ามากำหนดวิถีชีวิตให้นายจันอุปสมบท

ความสัมพันธ์ระหว่างเครือญาติ

ทั้งนายจันและภรรยานั้นค่อนข้างจะห่างเหินกับพี่น้องของตนมาตั้งแต่แยกครอบครัว ออกมาอยู่ตามลำพังที่หมู่บ้าน จะติดต่อไปมาหาสู่กันเฉพาะต่างฝ่ายต่างมีงาน ถึงแม้ความสัมพันธ์จะเป็นลักษณะ 2 ทาง คือ เวลาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีงาน อีกฝ่ายก็จะไปบอกงานให้พี่น้องมาช่วยเอาแรง แต่ระยะเวลาในการติดต่อซึ่งกันและกันมักจะปล่อยทิ้งไว้จนเนิ่นนาน จนทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างญาติพี่น้องเป็นไปในแบบไม่ต่อเนื่อง อีกทั้งพ่อแม่ก็ไม่ได้แสดงบทบาทที่จะแนะนำหรือสั่งสอนลูก ๆ ให้รู้จักและสนิทสนมกับญาติพี่น้องทางฝ่ายพ่อและแม่ ดังนั้นในกรณีของนายจัน การขายที่หรือไม่ได้ขายที่ไม่ได้มีผลต่อการปรับตัวในด้านความสัมพันธ์ระหว่างเครือญาติของนายจัน

ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างลูก ๆ ของนายจันเอง เป็นความสัมพันธ์ที่ดำเนินไปตามปกติ ถึงแม้ต่างฝ่ายต่างแยกย้ายกันไปทำงาน และมีครอบครัว แต่เมื่อถึงงานเทศกาลงานบุญที่สำคัญ กิจกรรมระหว่างพี่ ๆ น้อง ๆ ที่จัดขึ้นโดยมีพื้นฐานมาจากความรักเข้าใจระหว่างพี่น้อง ทำให้ความเป็นพี่น้องยังไม่ห่างเหิน อีกทั้งเวลาที่พี่น้องคนหนึ่งคนใดเดือดร้อน พี่น้องคนอื่น ๆ สามารถให้ความช่วยเหลือและเป็นที่ยิงพาซึ่งกันและกันได้ บ้านของพี่สาวคนที่ 2 จึงเปรียบเสมือนเป็นแหล่งแก้ปัญหาของพี่ ๆ น้อง ๆ ทุกคน บุตรชายคนที่ 2 ซึ่งเป็นหัวหน้าครอบครัวที่ไม่รังเกียจญาติพี่น้องทางฝ่ายภรรยาที่มาอาศัยพึ่งพา มีหน้าซำยังถือเป็นธุระเอาใจใส่ดูแลสมาชิกในครอบครัวทุกคน จนทำให้พี่ ๆ น้อง ๆ ฝ่ายภรรยาให้ความรักและนับถือเป็นอย่างมาก สิ่งต่าง ๆ

เหล่านี้ล้วนแล้วแต่มีผลทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างพี่น้องค่อนข้างจะแน่นแฟ้นถึงแม้จะมีระยะห่างทางกายภาพ

ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนบ้าน

ตั้งแต่ชายที่ ต้วนนายจันเองต้องเข้ารับการฝังศพจากเพื่อนบ้านในด้านอาชีพตลอดมา โดยเฉพาะเพื่อนบ้านที่เป็นช่างรับเหมาในหมู่บ้าน มักจะพาไปเป็นลูกน้องทำงานรับจ้างก่อสร้างตามที่ต่าง ๆ แม้กระทั่งช่วงที่นายจันต้องหนีออกไปจากหมู่บ้าน ยังต้องอาศัยเพื่อนบ้านไปปรับกลับ และถึงแม้จะกลับมาแล้ว ยังต้องพึ่งพาอาศัยเพื่อนบ้านพาไปทำงานเหมือนเช่นเคย

ส่วนเพื่อนบ้านบางกลุ่ม ที่ไม่ชอบพฤติกรรมนายจันที่เมาแล้วชอบพูดจาเกะกะระราน จนไม่คบหาสมาคมด้วย เป็นเงาสะท้อนตนเองให้กับนายจันได้เป็นอย่างดี ถึงแม้ว่านายจันจะรู้ว่าพฤติกรรมของตนเองขณะเมา ไม่ค่อยเป็นที่ชื่นชอบของเพื่อนบ้านบางคนเท่าไร แต่ไม่มีผลต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของนายจัน ทำให้เพื่อนบ้านอีกหลายรายไม่ค่อยยื่นมือเข้ามาช่วยเหลือในด้านอื่น ๆ มีผลทำให้นายจันถูกจำกัดความช่วยเหลือภายในวงแคบเฉพาะเพื่อนบ้านกลุ่มอาชีพเดียวกันเท่านั้น

การเข้าร่วมกิจกรรมและ โครงการพัฒนาในหมู่บ้าน

ก่อนหน้านี้ที่นายจันจะชายที่ นายจันเข้าร่วมกิจกรรมของวัดมาเกือบตลอด เนื่องจากเกิดจากความรู้สึกภูมิใจที่ว่าตนเองเคยบริจาคที่ดินในการสร้างวัด นอกจากนี้ยังมีความสนิทสนมกับหลวงปู่เจ้าอาวาส จนกระทั่งช่วงที่เกิดเรื่องขัดแย้งระหว่างเจ้าอาวาสกับชาวบ้าน เป็นช่วงพอดีกับที่นายจันต้องออกไปรับจ้างก่อสร้างนอกพื้นที่ มีผลทำให้นายจันไม่ค่อยรู้เรื่องข่าวลือที่เกี่ยวกับเจ้าอาวาส และความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชาวบ้าน ดังนั้นถ้าไม่มีงานก่อสร้าง นายจันยังคงไปมาหาสู่มีความสนิทสนมกับเจ้าอาวาสเช่นเดิม และเป็นผลดีสำหรับต้วนนายจันในเวลาต่อมา กล่าวคือ ในช่วงที่นายจันถูกละทิ้งจากครอบครัวและเพื่อนบ้าน นายจันยังมีหลวงปู่เจ้าอาวาสเป็นผู้คอยอุปถัมภ์ค้ำชูในด้านที่อยู่และอาหารการกิน โดยเฉพาะในช่วงหลัง ที่นายจันกลับมาจากการหลบหนี

ในส่วนของการเข้าร่วมกิจกรรมโครงการกลุ่มออมทรัพย์ฯ นายจันไม่ได้สมัครเข้าร่วมเป็นสมาชิก เนื่องจากสถานที่ที่จะตั้งเป็นร้านค้าของกลุ่มฯ ไปเบียดเบียนพื้นที่ของวัด

ในฐานะที่ตนเองเคยบริจาคที่ดินให้วัดจึงเกรงว่าจะทำให้พื้นที่วัดแคบลง มีผลทำให้ไม่พอใจกับการตัดสินใจของคณะกรรมการจนไม่ยอมสมัครเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มฯ แต่ระยะหลัง ๆ ที่นายจันกลับเข้าหมู่บ้าน จากสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมในขณะนั้น ทำให้เกิดเปลี่ยนใจคิดจะเข้าร่วมเป็นสมาชิก โดยนายจันเล็งเห็นถึงผลประโยชน์ในทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญ กล่าวคือ ได้ซื้อสินค้าราคาถูก และสามารถซื้อเชื่อได้ อีกทั้งยังได้รับเงินปันผลในแต่ละปี แต่ก็ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมจนกระทั่งอุปสมบท

สำหรับภรรยา ในส่วนของกิจกรรมการพัฒนาคณะตามโครงการลุ่มแม่น้ำแคว ในช่วงแรกไม่มีความคิดที่ต้องการจะสมัครเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มฯ ด้วยเหตุผลที่มาจากปัจจัย 2 ประการคือ ปัจจัยทางด้านสังคม มาจากความคิดที่ว่าคณะกรรมการชาดการเชิญชวนสมาชิก นอกจากนี้ยังมีปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจอีก 2 ประการคือ สภาพทางเศรษฐกิจโดยเฉพาะรายได้ที่ไม่แน่นอนของตนเองซึ่งขึ้นอยู่กับลูก ๆ จะส่งเสียให้ในแต่ละเดือน ภรรยานายจันเกรงว่าบางเดือนอาจไม่มีเงินส่งเสียจะ นอกจากนี้เงินปันผลที่สมาชิกได้รับไม่ได้มากมายอะไรในสายตาของตน

แต่ในช่วงระยะหลัง ๆ มีรายได้มากขึ้น จากที่ลูกให้เงินแต่ละเดือนเป็นค่าเลี้ยงดูหลาน นอกจากนี้ยังมีรายได้จากห้องที่แบ่งให้เช่า ทำให้คิดจะสมัครเข้าเป็นสมาชิกเพื่อฝากสังฆะและลงหุ้นไว้เป็นทุนการศึกษาให้กับลูกชายคนเล็ก

ค่านิยมและพฤติกรรมในการอุปโภคและบริโภค

บ้านที่อยู่อาศัย สำหรับบ้านที่อยู่อาศัย ภายหลังจากชายที่ เป็นความตั้งใจสร้างขึ้นเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงทางด้านอาชีพของภรรยาที่คือค้าขาย วัตถุประสงค์ไม่ชัดเจน ชกส. ให้หมดก้เพื่อที่จะนำเงินมาปลูกบ้านหลังใหม่ ปรากฏว่าสามารถใช้เป็นที่อยู่อาศัยสำหรับสมาชิกในครอบครัวได้เพียง 2 ปี จนกระทั่งนายจันต้องหลบหนีการจับกุม และบวชในเวลาต่อมา บ้านหลังนี้จึงกลายเป็นห้องเช่าสำหรับกิจการการลงทุนย่อย ๆ ในหมู่บ้าน ซึ่งกลายเป็นแหล่งสร้างรายได้ให้กับภรรยาของนายจันเดือนหนึ่งหลายร้อยบาท

เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย ในปัจจุบันทั้งสองสามีภรรยาต่างไม่ได้ให้ความสำคัญกับเรื่องนี้เท่าใด เนื่องจากไม่ต้องออกไปงานสังคมภายนอก ทั้งนี้เพราะตัวภรยานายจันมีภาระหน้าที่จากการเป็นนาย ต้องคอยดูแลหลานเล็ก ๆ ส่วนสามี (ช่วงก่อนบวช) ก็ต้องออกประกอบอาชีพรับจ้างก่อสร้าง ซึ่งเป็นข้อจำกัดในด้านการแต่งกาย มีหน้าซ้ำในระยะหลัง ๆ ตัวนายจันเอง

มักจะละทิ้งการเอาใจใส่ดูแลตนเองในทุก ๆ ด้าน เพราะวันหนึ่ง ๆ จะกินแต่เหล้า

อาหารการกิน ระยะหลัง ๆ สภาวะหนี้สินและรายจ่ายที่หมดไปกับค่าเหล้า มีผลทำให้นายจันไม่ค่อยให้ความสำคัญกับอาหารการกิน แต่นายจันยังได้รับการอุปถัมภ์จากหลวงพ่อบุญเจ้าอาวาสทำให้ไม่ถึงกับอดอยาก ส่วนภรรยาที่อาศัยกินอาศัยอยู่กับลูกสาวคนที่ 2 ถึงแม้ว่านิยมในการกินอาหารจะไม่ค่อยเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเท่าไร ยังคงกินกับข้าวและอาหารธรรมดา แต่ค่าใช้จ่ายในด้านนี้ก็เพิ่มขึ้น เพราะข้อจำกัดจากการหาอาหารจากธรรมชาติ อีกทั้งความสะดวกสบายจากความเจริญต่าง ๆ ก็มีส่วนทำให้รายจ่ายด้านนี้เพิ่มขึ้น

การรักษาพยาบาล สำหรับสามี (ก่อนบวช) นั้นรายได้จะเป็นตัวกำหนดสถานรักษาพยาบาล ซึ่งจะต้องเป็นสถานรักษาพยาบาลของรัฐที่ค่าใช้จ่ายไม่แพง เพราะระยะหลัง ๆ นายจัน ต้องทำงานเพื่อปลดหนี้ ส่วนภรรยาที่เนื่องจากเกิดอุบัติเหตุ จนต้องเข้ารับการรักษาตัวที่โรงพยาบาลพอดี ช่วงที่เข้าโรงพยาบาล อยู่ในช่วงที่กำลังมีเงิน ภรรยาก็มีสิทธิ์ที่จะจ่ายเงินเพิ่มขึ้นให้ลูกสองคนคอยดูแลปรนนิบัติ เพื่อให้ได้รับความสะดวกสบายขณะที่นอนพักรักษาตัว โดยยอมเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายในส่วนนี้เองทั้งหมด นั่นหมายถึงเงินที่ได้จากการขายที่ มีส่วนทำให้ภรรยา นายจัน ได้รับความสะดวกสบายเพิ่มขึ้นได้ แม้จะพักรักษาตัวอยู่ในโรงพยาบาลของรัฐ

การปรับตัวด้านเศรษฐกิจภายหลังจากขายที่

อาชีพ รายได้ และสภาวะเงินทุน

ภายหลังจากขายที่ ในช่วงแรกนายจันประกอบอาชีพถึง 3 อย่าง คือกลับไปวิ่งเรือรับจ้าง เนื่องจากสะพานยังสร้างไม่เสร็จ กลับไปทำไร่ในไร่ที่ขาย และออกทำงานรับจ้างก่อสร้าง ภายหลังจากเลิกวิ่งเรือจึงทำไร่ ควบคู่ไปกับรับจ้าง จนในที่สุดตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพรับจ้างเพียงอย่างเดียว เนื่องจากการทำไร่นอกจากจะไม่ได้ผลแล้ว ยังทำให้เกิดสภาวะหนี้สินจากการทำไร่อีกด้วย และรายได้จากอาชีพของนายจันมักจะมาจากการที่นายจันยอมเข้ารับการพึ่งพาอาศัยจากเพื่อนบ้านที่อยู่ในกลุ่มอาชีพเดียวกัน

ส่วนภรรยาหลังจากเลิกทำไร่ มาเปิดร้านขายอาหาร ช่วงนี้รายได้ของสามีและภรรยาเป็นรายได้หลักของครอบครัว จนกระทั่งภรรยาประสบอุบัติเหตุ และเมื่อภรรยาทนพฤติกรรมชู้เหล้าเมายาของสามีไม่ไหว จนต้องย้ายมาอยู่บ้านลูกสาวคนที่ 2 รายได้ของสองสามีภรรยาจึงแยกกันโดยปริยาย สามีเองก็ไม่ได้ส่งเสียรายได้ให้กับภรรยาและลูกชายคนเล็ก ส่วนภรรยา

ได้อาศัยเงินจากที่ลูก ๆ ส่งเสียให้ในแต่ละเดือน ซึ่งก็ไม่แน่นอนอะไร ทำให้ภรรยาต้องใช้จ่ายอย่างกระเหม็ดกระแหม่ จนมา ระยะเวลาหลัง ๆ พอจะมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการที่มีคนมาขอเช่าห้อง 2 ห้อง (บ้านที่ปลูกภายหลังจากการขายที่) ปัจจุบันภรรยานายจันมีรายได้จากการรับเลี้ยงหลาน

สภาวะหนี้สินและรายจ่าย

สภาวะหนี้สินที่นายจันเป็นหนี้ก่อนหน้าที่จะขายที่ ปรากฏว่าเมื่อขายที่ได้แล้วแทนที่จะนำเงินไปชำระหนี้ ธกส. ให้หมด กลับเก็บเงินไว้เพื่อปลูกบ้าน และคิดว่าจะนำรายได้จากการทำไร่ไปใช้หนี้ที่เหลือ แต่กลับกลายเป็นว่านายจันต้อง เป็นหนี้จากการทำไร่เพิ่มขึ้นมาอีก ส่วนเงินที่ตั้งใจเก็บไว้ปลูกบ้าน ก็นำไปใช้จ่ายอย่างอื่นจนหมด รวมทั้งค่าใช้จ่ายในช่วงที่ภรรยาอนเจ็บอยู่โรงพยาบาล ส่วนหนี้ ธกส. ที่เหลือทั้งเงินต้นและดอกเบี้ย ลูกเขยของนายจันสามารถหาเงินมาชำระจนหมดในภายหลัง

ช่วงที่นายจันถูกละทิ้งจากครอบครัว เพราะพฤติกรรมการกินเหล้า สภาวะหนี้สินในช่วงหลังจึงเกิดจากรายจ่ายที่หมดไปกับค่าเหล้า อาจกล่าวได้ว่าในช่วงนี้นายจันทำงานเพื่อใช้หนี้ค่าเหล้า และจากพฤติกรรมที่เหล้าเมายาของนายจันนี่เอง ที่ทำให้นายจันมีรายได้จากการรับจ้างก่อสร้างเพียงทางเดียว เพราะลูก ๆ ไม่เคยให้ความช่วยเหลือนายจันด้านเงินทองเลย

ผิดกับภรรยาถึงแม้จะไม่มีอาชีพ แต่กลับมีรายได้จากลูก ๆ ที่ช่วยส่งเสีย ซึ่งเป็นรายได้ที่ไม่แน่นอน มีผลทำให้ต้องประหยัดรายจ่าย เป็นหนี้เป็นสินเพื่อนบ้านบ้างนิด ๆ หน่อย ๆ เมื่อลูกนำเงินมาให้จึงจะไปชำระคืน ระยะเวลาหลัง ๆ มีรายได้จากค่าเช่าห้องเพิ่มขึ้น ทำให้กระ เบียดกระ เสียเงินน้อยลง

กรณีที่ 3

สำหรับกรณีที่ 3 เป็นกรณีตัวอย่างของชาวไร่ชาวยที่ดินภายหลังจากที่สะพานเสร็จแล้ว สาเหตุจากการขายที่ดินในกรณีนี้ มีราคาที่ดินในขณะนั้นเป็นแรงดึงดูดที่ทำให้ พี่ ๆ น้อง ๆ ร่วมใจกันขายที่ ส่วนปัจจัยผลักดันได้แก่ค่านิยมของชาวไร่ที่มองอาชีพทำไร่เปลี่ยนแปลงไป

การจัดสรรแบ่งมรดก สำหรับกรณีที่ 3 นับได้ว่าแตกต่างจากกรณีอื่นตรงที่ ผู้ที่มีบทบาทในการแบ่งมรดกเสียชีวิตลง ก่อนที่จะมีการแบ่งมรดกอย่างเป็นทางการ ที่ดินแปลงนี้ผู้เป็นแม่ ได้ยกที่ดินให้ลูก 3 คน โดยแบ่งคนละเท่า ๆ กัน แต่เนื่องจากปัญหาที่เกิดจากลักษณะของที่ดินเอง ซึ่งเมื่อแบ่งแล้วจะต้องมีผู้ที่ได้เปรียบเสียเปรียบจากช่วงของที่ดิน เพราะที่ดินผืนนี้ถ้าแบ่งซอยตามส่วนกว้างออกเป็น 3 ผืน ที่ดินจะอยู่ในลักษณะ "หมูสามชั้น" คือหน้าแคบและยาวจากริมถนนไปจนถึงชายน้ำ แต่ถ้าแบ่งออกเป็น 3 ผืน ตามยาว ที่ดินแปลงแรกจะอยู่ติดถนน ที่ดินแปลงกลางจะไม่มีทางออก ส่วนที่ดินแปลงที่สามติดชายน้ำ ดังนั้นเพื่อไม่ให้เกิดการได้เปรียบและเสียเปรียบในจำนวนพี่น้องที่ได้รับมรดก จึงจำเป็นต้องขายที่ดินแยกแปลง เพื่อนำเงินมาเฉลี่ยแบ่งกัน ตามจำนวนไร่ที่ผู้เป็นแม่เคยแบ่งไว้ก่อนตาย ช่วงที่ขาย พี่น้องต่างร่วมมือกันยกบทบาทและโอนอำนาจให้กับน้องคนเล็กเป็นผู้จัดการมรดกทั้งหมด และจัดสรรส่วนแบ่งให้เป็นไปตามความประสงค์ของผู้เป็นแม่ก่อนตาย ทั้งนี้เพราะพี่ ๆ น้อง ๆ เห็นว่าน้องชายคนเล็กนั้นสนิทและอยู่กับแม่นานกว่าใคร พี่น้องต่างยอมรับในบทบาทและข้อตกลงร่วมกัน โดยไม่มีข้อโต้แย้ง แสดงให้เห็นว่าบทบาทและอำนาจการตัดสินใจของผู้เป็นแม่ ยังคงมีอิทธิพลเหนืออำนาจการตัดสินใจของลูก ๆ ที่รับมรดก ถึงแม้ผู้เป็นแม่จะเสียชีวิตไปแล้วก็ตาม

นอกจากนี้ในกรณีของนายชง ยังไม่เหมือนกับกรณีอื่นตรงที่ การปรับตัวทางด้านเศรษฐกิจจะเด่นชัดมากภายหลังการขายที่ดิน อีกทั้งการปรับตัวทางเศรษฐกิจในทุก ๆ ด้าน ยังมีผลต่อเนื่องมาถึงการปรับตัวด้านสังคมตามมา ซึ่งเปลี่ยนแปลงไปภายในช่วงระยะเวลาเพียงข้ามปี โดยเริ่มจาก

การปรับตัวด้านเศรษฐกิจภายหลังจากชายที่

อาชีพ รายได้ และสถานะเงินทุน

สำหรับอาชีพเปิดร้านค้าค้าวัสดุก่อสร้างของนายชงไม่ได้มาจากการตัดสินใจของตนเองแต่เพียงผู้เดียว แต่ส่วนหนึ่งมาจากการเห็นดีเห็นชอบกับความคิดของบรรดาพี่ชายที่เป็นช่างรับเหมาว่าอาชีพค้าวัสดุก่อสร้างของน้องชายจะสามารถเอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกันกับอาชีพช่างรับเหมาก่อสร้างของพี่ชาย นอกจากนี้ยังมีแรงสนับสนุนจากเพื่อนบ้านบางกลุ่มที่ส่งเสริมให้นายชงดำเนินกิจการแข่งกับร้านค้าเดิมที่มีกิจการค่อนข้างรุ่งเรืองในขณะนั้น

ในส่วนเครื่องมือช่วยทำมาหากินที่ต้องมีการลงทุน โดยเฉพาะรถบรรทุกก็เกิดจากคำแนะนำของคนอื่นอีกเช่นเดียวกัน ที่ทำให้นายชงตัดสินใจซื้อรถด้วยเงินผ่อน โดยนำรายได้จากการประกอบอาชีพมาผ่อนชำระค่ารถที่เหลืออีกมากกว่าครึ่ง

ลักษณะการดำเนินกิจการค้าวัสดุก่อสร้างเหมือนเป็นตัวแทนจำหน่ายรายย่อยให้กับร้านค้ารายใหญ่ในเมือง โดยที่ตนเองจะได้กำไรจากส่วนลดและบวกค่าขนส่งเพิ่มเข้าไปกับสินค้า ทั้งนี้การซื้อและขายจะอยู่ภายใต้ระบบเงินเชื่อ ทั้ง 2 ฝ่าย ทั้งจากร้านที่ไปนำสินค้ามา และจากลูกค้าที่สั่งซื้อสินค้า ระยะเวลาอย่างมากภายใน 1 เดือน เมื่อไม่ต้องหมุนเงินสดในระบบการซื้อขาย แทนที่จะนำเงินสดไปใช้ประโยชน์ในทางอื่น กลับนำไปใช้จ่ายเที่ยวเตร่กับเพื่อนฝูง มีพฤติกรรมการบริโภคที่เปลี่ยนไป ตามค่านิยมและการยุ้งของเพื่อนฝูงที่คอยตักตวงผลประโยชน์ในขณะนั้น และจากลักษณะนิสัยใจกว้างและซื่อเกรงใจคนของนายชง มีผลทำให้มีคนมากู้เงินมายืมเงิน จนเงินทุนกระจุกกระจายไปทั่ว

ปรากฏว่ากิจการดำเนินไปได้เกือบปี กิจการเริ่มซบเซา ซึ่งมีผลมาจากปัจจัยหลาย ๆ ด้าน ทั้งจากสถานการณ์ภายนอกที่มีผลกระทบต่อกิจการ โดยเฉพาะเมื่อภาวะการซื้อขายที่ดินดำเนินไปอย่างกว้างขวาง ทำให้ตลาดสินค้าประเภทนี้ขยายตัว เกิดคู่แข่งที่ดำเนินกิจการประเภทเดียวกันเพิ่มขึ้น เมื่อที่ว่าการอำเภอถูกเผา ภาวะการซื้อขายที่ดินหยุดชะงัก มีผลทำให้การลงทุนที่เกี่ยวข้องต่างก็ได้รับผลกระทบตามไปด้วย สภาวะเศรษฐกิจแบบปลาใหญ่กินปลาเล็ก (นักลงทุนรายใหญ่ได้เปรียบนักลงทุนรายย่อย) และที่สำคัญจากพฤติกรรมที่เที่ยวเตร่และปล่อยปละละเลยกิจการของตนเอง อีกทั้งพฤติกรรมความใจกว้างเรื่องเงิน ๆ ทอง ๆ จนถูกบุคคลรอบข้างตักตวงผลประโยชน์ จนกระทั่งสถานะเงินลงทุนร่อยหรอ มีผลทำให้ต้องล้มเลิกกิจการและมีการปรับเปลี่ยนอาชีพใหม่

หลังจากหยุดพักกิจการค้าขายวัสดุก่อสร้าง แต่นายซงยังมีภาระรายจ่ายที่สำคัญคือ การผ่อนส่ง เครื่องมือทำมาหากิน ดังนั้นเมื่อรถหกล้อ ซึ่งถือว่าเป็นเครื่องมือในการหารายได้ ต้องประสบอุบัติเหตุจนเสียหาย นอกจากจะมีหนี้สินที่เกิดจากสถานะการลงทุนแล้ว นายซงยังต้องถูกบริษัทยึดรถคืน และตั้งแต่นั้นมาการปรับตัวของนายซง จึงต้องวนเวียนอยู่กับภาวะหนี้สิน มาโดยตลอด ถึงแม้จะไม่มีเงินทุนมาชำระหนี้สินในรูปของเงินสด แต่สถานะเงินทุนยังอยู่ในรูปของที่ดินอีก 2 ไร่ ที่ตั้งใจซื้อไว้ขายต่อตั้งแต่แรก และเมื่อขายที่ได้จึงสามารถนำเงินในส่วนนี้ไปปลดภาระหนี้สินได้ส่วนหนึ่ง

เมื่อต้องปิดกิจการธุรกิจอิสระ นายซงจึงต้องนั่งพำนักในต่าง ๆ โดยเฉพาะ พักที่ชายฝั่ง 3 คน ที่เป็นช่างรับเหมาในด้านอาชีพ พักต่างย่านมือเข้ามาช่วยเหลือเพียง เพราะสงสารน้องชายคนเล็ก การปรับเปลี่ยนอาชีพจึงมีผลมาจากสถานะหนี้สินและ เพื่อปลดภาระหนี้สิน โดยแท้

โอกาสในการหารายได้ของนายซง นอกจากจะได้อาศัยพี่ชายพาไปทำงานตามสถานที่ก่อสร้างที่เกิดจากการลงทุนธุรกิจการท่องเที่ยว แต่จากการที่ไม่ได้มีงานสม่ำเสมอ นายซงซึ่งมีภาระหนี้สิน จึงต้องดิ้นรนเข้าสู่แหล่งงานภาคอุตสาหกรรมในจังหวัดใกล้เคียงตามคำแนะนำของภรรยา ซึ่งเมื่อได้ทำงานแล้วนายซงในฐานะลูกจ้างรายวันชั่วคราวมักจะถูกหักค่าใช้จ่ายจนเหลือรายได้เพียงเล็กน้อย ทำให้ต้องตระเวนหางานใหม่อยู่เรื่อย ๆ ประกอบกับเป็นคนไม่อดทน มีหน้าขำยังไม่ชอบการเป็นลูกจ้าง จึงทำให้ต้องเปลี่ยนงานบ่อย แต่ถึงอย่างไรนายซงมักจะมาตั้งต้นรับจ้างรายวันในท้องถิ่นเดิมของตน

ส่วนภรรยาของนายซงที่เพิ่งจะแต่งงานกันหลังจากที่สภาพทางเศรษฐกิจกำลังย่ำแย่ จำเป็นต้องออกทำงานรับจ้างรายวัน ทั้ง ๆ ที่มีข้อจำกัดด้านสภาพร่างกาย คือตั้งครรภ์และ ภายหลังจากคลอดบุตร สถานะหนี้สินของครอบครัวทำให้ภรรยาต้องดิ้นรนออกทำงานในแหล่งอุตสาหกรรม ถึงแม้จะถูกเอาเปรียบด้านแรงงาน ก็ต้องยอมอดทน ฝ่ายภรยานั้นมีความอดทนมากกว่าสามีเดือนหนึ่งกลับบ้านเพียงเดือนละครั้ง เนื่องจากเกรงว่าจะเป็นการสิ้นเปลือง

สถานะหนี้สินและรายจ่าย

สถานะหนี้สินของนายซง เริ่มต้นจากสถานะลงทุนในเชิงธุรกิจ ซึ่งสัมพันธ์ เกี่ยวโยงกับการเปลี่ยนแปลงสภาพเศรษฐกิจของชุมชน นั่นคือการขายที่ ดังนั้นเมื่อเกิดเหตุการณ์ไฟไหม้

ที่ว่า การอำเภอ จะมีผลทำให้สถานะการซื้อขายที่หยุดชะงัก นายชงซึ่งประกอบธุรกิจรายย่อย จึงได้รับผลกระทบตามไปด้วย นอกจากนี้เหตุการณ์กรรมกรบริโภคที่มีพื้นฐานมาจากการเปลี่ยนแปลง ค่านิยมในช่วงนั้น และการถูกตัดทวงผลประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ จากคนรอบข้าง โดยเฉพาะ เพื่อนบ้านบางกลุ่มในขณะนั้น มีผลทำให้สถานะเงินทุนที่เป็นเงินต้องหมดลง ยิ่งมาเกิดเหตุการณ์ ที่ทำให้เครื่องมือทำมาหากินไม่สามารถสร้างรายได้อีกต่อไป นายชงจึงต้องยอมรับตนเองเข้าสู่ สถานะหนี้สิน ในกรณีของนายชง นอกจากสถานะหนี้สินจะมีผลมาจากการลงทุนเชิงธุรกิจแล้ว ยังเกิดจากค่านิยมในการจัดงานประเพณีแต่งงานที่หรูหราฟุ้งเฟ้อ โดยการหยิบยืมเงินจากญาติ พี่น้อง ดังนั้นนายชงจึงตกอยู่ในสถานะหนี้สิน 2 รูปแบบ คือ รูปแบบการยืมและรูปแบบการกู้ แห่เงินที่นายชงหยิบยืมมักมาจากญาติพี่น้อง ส่วนแห่เงินกู้มาจากชาวไร่ที่ขายที่ดินนอกหมู่บ้าน และแห่เงินกู้ในระบบทั้งจากภาครัฐและเอกชน โดยใช้วิธีหมุนเวียนสลับเปลี่ยนระบบเงิน เพื่อให้ตนเองหลุดพ้นจากสถานะการเป็นหนี้ โดยนายชงเลือกที่จะชำระหนี้สินกับแห่เงินกู้ทั้งสาม แห่เงินก่อน ส่วนหนี้สินที่หยิบยืมมาจากญาติพี่น้อง นายชงใช้วิธีผ่อนผัน ซึ่งญาติพี่น้องต่างก็เข้าใจ ยอมรับสภาพเหตุการณ์และปัญหาที่นายชงกำลังประสบอยู่ และอ้อมอ้อมเรื่องหนี้สินเรื่อยมา

ทุกวันนี้ สองสามีภรรยามีการตกลงกันสำหรับรายจ่ายแต่ละด้าน เนื่องจากภรรยา เป็นลูกจ้างประจำในแหล่งงานภาคอุตสาหกรรม จึงมีรายได้ประจำแน่นอน ดังนั้นจึงต้องออก ค่าใช้จ่ายและชำระหนี้สินมากกว่าสามี ส่วนสามีมีรายได้ไม่แน่นอนจากอาชีพรับจ้างก่อสร้าง บางครั้งก็ตกอยู่ในสถานการณ์ว่างงาน ดังนั้นค่าใช้จ่ายจึงมีเพียงแค่ผ่อนชำระเงินให้กับบริษัทเงิน ทุนภาคเอกชน เนื่องจากสองสามีภรรยาต่างแยกย้ายกันไปทำงาน ดังนั้นรายจ่ายด้านอื่น ๆ จึง ไม่ค่อยมี แต่ถ้าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งกลับมาอยู่บ้าน มักจะอาศัยญาติพี่น้องในด้านอาหารการกิน เป็น การประหยัดรายจ่าย เดือนหนึ่ง ๆ ทั้งสองสามีภรรยาจึงต้องพยายามจัดสรรรายจ่ายให้สมดุลย์ กับรายได้ได้อย่างสุดความสามารถ

การปรับตัวด้านสังคมภายหลังจากขายที่

ลักษณะแบบแผนครอบครัวและบทบาทของพ่อแม่

สำหรับกรณีนี้ชาวไร่แต่งงานภายหลังจากที่สถานภาพทางเศรษฐกิจย่ำแย่แล้ว ภรรยา สามารถช่วยแบ่งเบาภาระบางประการทั้งเรื่องการหารายได้ การวิ่งเต้นทวงเงินแทนสามี แม้กระทั่งหาเงินทุนเพิ่ม โดยการขอยืมญาติพี่น้อง จนกระทั่งการดำเนินธุรกิจของสามีล้มเหลว

แทบจะหมดตัว เมื่อทั้งสองสามีภรรยาอยู่ในสภาวะหนี้สิน มีผลทำให้สองสามีภรรยาต่างต้องดิ้นรนหารายได้เพื่อมาใช้หนี้ ดังนั้นภายหลังจากที่มีลูก สถานภาพทางเศรษฐกิจจึงมีส่วนกำหนดบทบาทของพ่อแม่ ต้องออกทำงานนอกบ้าน จำเป็นต้องจ้างพี่สะใภ้ข้างบ้านเลี้ยงลูกให้ ทั้งสามีและภรรยาจึงไม่มีบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูลูก บทบาทดังกล่าวกลายเป็นหน้าที่ของย่า เป็นส่วนมาก ส่วนพ่อแม่มีหน้าที่เพียงหารายได้มาเป็นค่านม ค่าอาหารและค่าเลี้ยงดูบุตรในแต่ละเดือนเท่านั้น

ความสัมพันธ์ระหว่างเครือญาติ

ในช่วงแรกที่กำลังมีเงิน นายชงได้พึ่งญาติพี่น้องในด้านแรงงานและในด้านการชักจูงลูกค้าเข้ามาสั่งสินค้าได้ แต่ลักษณะการพึ่งพามีการตอบแทน ส่วนญาติพี่น้องของนายชงพึ่งพาเรื่องเงินทองจากนายชงไม่ได้เลย เพราะนายชง"ไม่เอาพี่เอาน้อง แต่เห็นคนอื่นดีกว่าพี่น้อง" แต่ปรากฏว่าหลังจากที่นายชงเป็นหนี้เป็นสินแทบจะหมดเนื้อหมดตัว ผู้ที่นายชงสามารถพึ่งพาได้กลับกลายเป็นพี่น้องของตนเอง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องหลักทรัพย์ค้ำประกันเงินกู้ พึ่งพาด้านอาชีพ ภายหลังจากที่เลิกกิจการค้าวัสดุก่อสร้าง หรือเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ อย่างอาหารการกิน และเหตุผลที่ญาติพี่น้องไม่ละทิ้งนายชง แต่กลับยื่นมือเข้ามาช่วยเหลือเท่าที่จะช่วยได้ โดยไม่หวังผลตอบแทนใด ๆ มีพื้นฐานมาจากความผูกพันระหว่างพี่น้อง และความสงสารในฐานะที่นายชงเป็นน้องคนสุดท้อง

ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนบ้าน

ภายหลังจากชายที่ สถานภาพทางเศรษฐกิจของนายชงในช่วงแรกมีส่วนทำให้เพื่อนบ้านบางกลุ่ม เข้ามาพัวพันทั้งในฐานะผู้ชี้แนะและ เป็นผู้ช่วยในการตัดสินใจให้นายชงในด้านต่าง ๆ หลายครั้ง นอกจากนี้บางคนยังเข้ามาหลอกลวงตักตวงผลประโยชน์ทั้งในรูปเงินทอง สิ่งของ และการเลี้ยงดู จนนายชงมองไม่เห็นความสำคัญของญาติพี่น้อง

ขณะเดียวกัน เพื่อนบ้านส่วนที่เหลือที่ไม่ได้เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับนายชงในช่วงที่ชายที่ได้ใหม่ ๆ แต่เพื่อนบ้านกลุ่มนี้จะคอยเฝ้าจับตาดู การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตในด้านต่าง ๆ ของนายชงตั้งแต่เริ่ม โดยเฉพาะช่วงที่นายชงเริ่มประสบปัญหาเกี่ยวกับธุรกิจของตนเอง และหลังจากที่ตัวนายชงตกอยู่ในสภาวะหนี้สิน ... จนมีผลทำให้นายชงมัวแต่วิ่งเต้นหมุนเงินและทำมาหากินเพื่อใช้หนี้ เพื่อนบ้านกลุ่มที่เคยรุ่มล้อมต่างพากันหนีหายกันไปหมด จากเหตุการณ์ที่ผ่านมาเกี่ยว

กับการคบหาสมาคม เพื่อนฝูง จนมีผลทำให้สภาพวิถีชีวิตของตนกลายเป็นเช่นนี้ จึงเปรียบเสมือนเป็นบทเรียนที่ทำให้นายชงไม่ค่อยได้คบหาสมาคมกับเพื่อนบ้านคนใดอย่างสนิทสนม

การเข้าร่วมกิจกรรมและ โครงการพัฒนาในหมู่บ้าน

ในส่วนของกิจกรรมหมู่บ้าน นายชงไม่ได้ให้ความใส่ใจตั้งแต่เริ่มแรก ดังนั้นการที่จะมีข่าวลือ หรือเกิดความขัดแย้งระหว่างเจ้าอาวาสกับชาวบ้าน ก็ไม่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมหมู่บ้าน และหลังจากที่ชายที่ได้ จนกระทั่งการประกอบอาชีพด้านธุรกิจล้มเหลว นายชงเองไม่ค่อยได้อยู่ในหมู่บ้าน และก็เป็นที่ผลเดียวกับการที่นายชงไม่ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกกิจกรรมของโครงการ แต่ภายหลังจากที่ปัญหาต่าง ๆ มีหนทางแก้ไข ประกอบกับบทเรียนต่าง ๆ ทำให้นายชงเริ่มเห็นความสำคัญของการออม โดยเฉพาะการออมและผลประโยชน์ตอบแทนทางด้านเศรษฐกิจนั้นจะตกกับลูกของตน

ค่านิยมและพฤติกรรมในการอุปโภคและบริโภค

ในส่วนของบ้านที่อยู่อาศัย ในระยะแรกนายชงต้องการบ้านแบบทันสมัยถึงกับไปดูแบบบ้านพักตามรีสอร์ท ปรากฏว่าบ้านพังเนื่องจากหลังใหญ่เกินไป หลังจากที่บ้านพัง นายชงจึงให้พี่ชายรับเหมาปลูกบ้านหลังเล็ก เพราะช่วงนั้นตนเองยังไม่มีครอบครัว แต่นายชงจะให้ความสำคัญกับค่านิยมด้านอาหารการกิน และเครื่องแต่งกาย ในด้านอาหารการกินช่วงที่กำลังมีเงิน นายชงพาพรรคพวกเพื่อนฝูงเลี้ยงตามแพอาหารในเมืองบ้าง เลี้ยงตามร้านอาหารในเมืองเกือบทุกคืน หลังจากที่อยู่ในสภาพเป็นหนี้เป็นสิน พฤติกรรมการบริโภคของนายชงเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เนื่องจากรายได้ที่ได้มาต้องนำไปชำระหนี้สินเป็นส่วนมาก ในด้านอาหารการกินบางครั้งต้องไปอาศัยพึ่งพาญาติพี่น้อง ส่วนการแต่งกาย ในช่วงแรก ๆ นายชงมีเครื่องประดับสร้อยทองแข่งกับเพื่อนบ้าน หลังจากที่ฐานะทางเศรษฐกิจย่ำแย่ เสื้อผ้าเครื่องแต่งกายก็เปลี่ยนจากหน้ามือเป็นหลังมือ ดังนั้นตั้งแต่ประสบกับภาวะหนี้สิน สองสามีภรรยาไม่ค่อยหมดเปลืองไปกับค่าใช้จ่ายเพื่อตอบสนองค่านิยมในด้านต่าง ๆ อีกเลย

สำหรับการรักษาพยาบาล สถานภาพทางเศรษฐกิจของนายชงไม่ว่าจะเป็นรายได้หรือสถานะหนี้สิน มีส่วนกำหนดโอกาสในการเลือกสถานรักษาพยาบาลที่เสียค่าใช้จ่ายไม่มาก

กรณี 4

ในกรณีนี้ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและปัจจัยทางด้านสังคม ล้วนแล้วแต่เป็นปัจจัยผลักดันที่ทำให้นางตาบต้องขายที่ ปัจจัยทางเศรษฐกิจเกิดจากสภาวะหนี้สินที่เกิดจากการทำไร่ ทั้งสภาวะหนี้สินของนางตาบเอง และของลูกพร้อมด้วยครอบครัว

ส่วนปัจจัยทางด้านสังคมเกิดมาจากความขัดแย้งกับเพื่อนบ้านที่มีสาเหตุมาจากที่ดิน ถูกปิดทางเข้าออก จนมีผลทำให้สมาชิกภายในครอบครัวของนางตาบไม่ได้รับความสะดวกจากทางเข้าออกที่เคยใช้

การจัดสรรแบ่งมรดก สำหรับข้อตกลงร่วมกันระหว่างนางตาบและบุตรในด้านการจัดสรรมรดก มีการแบ่งมรดกในรูปของที่ดินให้กับลูกทุกคน ๆ ละเท่า ๆ กัน ก่อนที่จะมีการขายที่ดิน ผลที่ตามมาภายหลังจากที่มีการชำระเงินแล้ว ลูก ๆ จะได้รับส่วนแบ่งในรูปของตัวเงิน เท่ากับจำนวนที่ดินที่แบ่งให้คนละเท่า ๆ กันก่อนหน้านั้น และผู้ที่มีบทบาทและอำนาจการตัดสินใจอย่างเต็มที่ก็คือผู้เป็นแม่ ทั้งนี้โดยมีลูก ๆ ซึ่งเป็นผู้รับมรดก ยอมรับในบทบาทและอำนาจการตัดสินใจในการจัดสรรมรดกของแม่ และลูก ๆ ส่วนมากยังยอมรับในข้อตกลงร่วมกัน

การปรับตัวด้านสังคมภายหลังจากขายที่

ลักษณะแบบแผนครอบครัวและบทบาทของพ่อแม่

โดยส่วนมากลูก ๆ ของนางตาบแต่งงานแยกครอบครัวตั้งแต่อ่อนขายที่ เหลือเพียงลูกชายคนเล็กที่อยู่ช่วยแม่ทำมาหากินมาโดยตลอด ภายหลังจากผู้เป็นแม่ขายที่ และตั้งใจจะปลูกบ้านหลังใหม่ให้กับลูกชายคนเล็กโดยที่ไม่ได้ยกส่วนแบ่งให้เป็นตัวเงิน เพราะเกรงว่าลูกชายจะนำไปใช้จ่ายอย่างไม่จำเป็น ดังนั้นเมื่อลูกชายคนเล็กมีภรรยา จึงต้องนำภรรยาเข้ามาอยู่ร่วมกับแม่ กลายเป็นครอบครัวขยายที่มีสมาชิกเพียง 3 คน แต่สมาชิกภายในบ้านต้องเปลี่ยนแปลงอยู่บ่อย ๆ ทั้งนี้เกิดจากความขัดแย้งระหว่างสมาชิกครอบครัวหลัก คือแม่กับลูกชายและลูกสะใภ้ที่เป็นสมาชิกครอบครัวรอง

ส่วนลูกคนอื่น ๆ ปลูกบ้านแยกครอบครัวอยู่ต่างหาก แต่มีอาณาเขตใกล้เคียง กับบ้านของแม่ โดยกิจกรรมในแต่ละวัน หลังจากที่แต่ละครอบครัวแยกย้ายกันไปทำมาหากิน ในตอน

เย็นกลับมาอีกจะมีการพบปะสังสรรค์พูดคุย ทำกิจกรรมร่วมกันในหมู่ญาติพี่น้อง โดยมีบ้านนางตามเป็นจุดศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมเล็ก ๆ น้อย ๆ เหล่านี้

ส่วนบทบาทของพ่อแม่ที่พบ ประการแรกคือ บทบาทในการจัดสรรมรดก และอำนาจในการตัดสินใจว่าจะแบ่งส่นปันส่วนให้กับลูกคนใดบ้าง พร้อมทั้งจัดลำดับส่วนแบ่งที่จะแจกจ่ายไปยังลูก ๆ ตามแต่ผู้เป็นแม่จะเห็นสมควร ถึงแม้จะมีการจัดสรรมรดกในรูปของที่ดินอย่างเท่าเทียมกัน ก่อนที่จะมีการขายที่แล้วก็ตาม แต่ผู้เป็นแม่มิบทบาทและอำนาจในการตัดสินใจอย่างเต็มที่เพียงคนเดียว โดยอาจจะเปลี่ยนแปลงรูปแบบมรดก จากเงินสดกลายเป็นที่อยู่อาศัย เพื่อให้เกิดความเหมาะสม ก็เป็นได้ ดังในกรณีของลูกชายคนเล็ก ที่ในตอนแรกผู้เป็นแม่จะยกส่วนแบ่งให้ในรูปของตัวเงิน ดังเช่นพี่น้องคนอื่น แต่แล้วกลับเปลี่ยนใจมาปลูกบ้านให้แทน

ในส่วนของผู้หญิงสาวคนโต ซึ่งแยกครอบครัวออกไปนานแล้ว มีผลทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างแม่และลูกค่อนข้างห่างเหิน มีหน้าซ้ำสามของลูกสาวยังขายที่ได้ก่อนหน้านางตาม ดังนั้นในฐานะที่เป็นแม่และเป็นเจ้าของมรดกแต่เพียงผู้เดียว ผู้เป็นแม่มีสิทธิที่จะไม่ให้ส่วนแบ่งแก่ลูกคนใดคนหนึ่ง ในกรณีที่ลูกคนนั้นได้รับผลประโยชน์จากทางอื่นแล้ว ขณะที่ลูกคนอื่น ๆ ยังไม่มีอะไรเป็นชิ้นเป็นอัน ถึงแม้นางตามจะไม่คิดแบ่งส่วนแบ่งให้กับลูกสาว แต่ในฐานะผู้เป็นยายก็ยังคงคิดจะแบ่งให้กับหลาน ถ้าไม่เกิดกรณีพิพาทระหว่างยายกับหลานเสียก่อน

บทบาทในด้านการเป็นที่พึ่งพาด้านเศรษฐกิจของลูก ๆ อีก 4 คน คือลูกสาวคนที่ 2 ลูกชายคนที่ 3, 4 และ 5 ตามลำดับ

สำหรับลูกสาวคนที่ 2 มีความจำเป็นต้องมาพึ่งพาแม่เนื่องจากประสบกับปัญหาทางด้านเศรษฐกิจภายในครอบครัว อันมีพื้นฐานมาจากความขัดแย้งระหว่างสามีภรรยาที่ต่างฝ่ายต่างมีพฤติกรรมที่ต้องการประชิดประชิดซึ่งกันและกัน ฝ่ายสามีเที่ยวเตร่ผู้หญิง ขณะที่ภรรยาเองก็เล่นไพ่ ดังนั้นเมื่อเกิดภาวะหนี้สินขึ้นมา ก็ส่งผลถึงภาวะในการลงทุนเพื่อประกอบอาชีพในการทำมาหากิน ทำให้ลูกสาวต้องหันมาพึ่งพาผู้เป็นแม่ในทางด้านเศรษฐกิจในรูปของเงินกู้

ลูกชายคนที่ 3 ก็เช่นเดียวกับพี่สาว เพราะครอบครัวของลูกชายคนที่ 3 ประสบกับปัญหาเช่นเดียวกัน คือภรรยาประชิดสามีด้วยการออกเล่นไพ่ มีผลทำให้เป็นหนี้เป็นสินท่วมตัว มีหน้าซ้ำยังมีปัญหาเรื่องที่ถูก ๆ ใช้เงินเก่งเข้ามาเป็นตัวเสริม ผลสุดท้ายเมื่อนำเงินไปใช้ (ผลาญ) จนหมด ต้องเข้ามาพึ่งพาผู้เป็นแม่ ในลักษณะการชู้ทำร้ายร่างกาย จนกระทั่งผู้เป็นแม่ต้องยอมให้เงินหรือแม้กระทั่งต้องถอดเครื่องประดับให้ไป ถ้าขณะนั้นไม่มีเงินสด

ลูกชายคนที่ 4 ภายหลังจากขายที่ นำเงินส่วนแบ่งไปปลูกบ้าน และซื้อรถจักรยานยนต์ ส่วนเงินที่เหลืออีกนิดหน่อย เป็นค่าใช้จ่ายภายในครอบครัว ภรรยานำไปใช้ฟุ้งเฟ้อบ้าง จนกระทั่งเงินหมด ต้องออกเป็นแรงงานรับจ้างในภาคเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม (ก่อสร้างบ้านที่อยู่อาศัย บ้านและแพพักตามรีสอร์ต) ในส่วนของอาชีพ เมื่อเข้าไปเป็นแรงงานในภาค อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว จะประสบปัญหาการทำมาหากิน โดยเฉพาะเรื่องค่าแรงที่ออกล่าช้า จนบางครั้งตัดสินใจที่จะเป็นแรงงานในภาคเกษตรกรรมมากกว่า เพราะถึงแม้เงินค่าแรงจะน้อย แต่ก็จ่ายค่าแรงเร็วกว่างานก่อสร้าง ดังนั้นเมื่อประสบปัญหาด้านเศรษฐกิจจึงมักจะมาพึ่งพาด้าน เศรษฐกิจในรูปแบบของเงินเชื่อที่มาซื้อของจากร้านแม่ อีกทั้งแม่ยังช่วยออกค่าน้ำค่าไฟ สำหรับ ลูกชายคนนี้ ผู้เป็นแม่ยังมีบทบาทคอยเป็นคนกลางไม่ให้สามีภรรยาทะเลาะวิวาทกัน โดยเฉพาะ เรื่องขัดแย้ง ที่เกิดมาจากสภาวะหนี้สินที่สามีให้ภรรยาชำระคืนผู้เป็นแม่ แต่ภรรยาไม่ยอมมา ชำระ ดังนั้นเพื่อให้ลูกชายและลูกสะใภ้ทะเลาะกัน นางตาบจึงต้องโกหกลูกชายว่าภรรยา นำ เงินมาชำระหนี้สินหมดแล้ว

ลูกชายคนสุดท้ายต้อง เมื่อแม่เปลี่ยนแปลงรูปแบบมรดกจากเงินมาเป็นที่อยู่อาศัย ดังนั้น เมื่อลูกชายมีภรรยา จึงต้องพาภรรยาเข้ามาอาศัยอยู่ร่วมกับแม่ และแม่ก็มีบทบาทเป็นที่พึ่งพา ด้านเศรษฐกิจไปโดยปริยาย ทำให้ผู้เป็นแม่ต้องมีบทบาทตามมาคือ การรักษาความยุติธรรมใน บทบาทที่เป็นที่พึ่งพาด้านเศรษฐกิจ ถึงแม้จะไม่ใช้ในรูปแบบของตัวเงิน แต่เป็นความยุติธรรมในด้าน ความรู้สึกของผู้เป็นแม่ อย่างในกรณีที่ลูกสาวขอกู้เงินแม่ 30,000 บาท ลูกชายรบเร้าให้แม่ซื้อ ตู้เย็นเครื่องละ 7,000 บาท ผู้เป็นแม่ต้องซื้อให้แต่โดยดี ทั้ง ๆ ที่บ้านก็มีตู้เย็นที่ซื้อต่อมาจาก เพื่อนบ้านแล้ว 1 หลัง หรือเมื่อผู้เป็นแม่ต้องยอมให้เงินลูกชายคนที่ 3 ไป ขณะเดียวกันผู้เป็น แม่ต้องเบิกเงินจากธนาคารมาส่งค่าประกันชีวิตให้กับลูกชายคนที่ 4 และ 5

และจากการที่ลูกคนเล็ก ทำตนให้แม่สามารถพึ่งพาได้ในด้านแรงงาน อีกทั้งยังคอย เป็นห่วงดูแลแม่สารพัด จึงมีผลทำให้ผู้เป็นแม่คิดจะฝากฝังฝากใช้ไว้กับลูกชายคนเล็กถึงกับยอมส่ง ค่าประกันให้ทุกปี ขณะที่ลูกชายคนที่ 4 ยืนยันจะส่งเองแต่แล้วเมื่อมีรายได้ไม่พอส่ง ก็ถอนตัว ออกไปด้วยความสับสนใจ

บทบาทของแม่ที่เด่นชัดอีกบทบาทหนึ่งก็คือเป็นผู้ปกป้องสิทธิและผลประโยชน์ของลูก เมื่อลูกถูกเอาเปรียบในความรู้สึกของแม่ โดยเฉพาะในกรณีนี้ คู่ขัดแย้งของลูกเคยเป็นคู่ขัดแย้ง ของแม่ จนมีผลทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างผู้เป็นแม่กับเพื่อนบ้านรายนั้นกลับเลวร้ายลง ไปอีก

นอกจากนี้พฤติกรรมบางอย่างของผู้เป็นแม่ (ซึ่งอาจจะไม่ใช่บทบาทโดยตรง) อาจมีผลกระทบต่อสภาพการดำเนินชีวิตของลูก ๆ ในทางใดทางหนึ่งได้เช่นเดียวกัน พฤติกรรมดังกล่าวได้แก่ พฤติกรรมที่เกิดจากความไม่สมหวังในสิ่งที่ตนคาดหวัง กล่าวคือ การที่ผู้เป็นแม่ต้องการมีลูกสะใภ้ที่เก่งงานบ้านงานเรือน ควบคู่ไปกับเก่งเรื่องทำมาหากินเหมือนสมัยเมื่อตนเองเป็นสาว ๆ แต่ปรากฏว่าลูกสะใภ้คนที่ 5 ที่ลูกชายพามา ภายหลังจากชายที่ เก่งแต่งงานนอกบ้าน ผลก็คือทำให้ผู้เป็นแม่ไม่พอใจ และคอยบ่นว่าลูกสะใภ้ บางครั้งเมื่อเกิดความขัดแย้งกันขึ้นระหว่างแม่และภรรยา ลูกชายซึ่งเป็นคนกลาง ต้องพาภรรยาไปปลุกกระตือบอยู่ที่อื่น ผลที่เกิดขึ้นไม่ได้เป็นผลกระทบโดยตรงจากการชายที่ เพราะเหตุการณ์ดังกล่าวเคยเกิดขึ้นกับครอบครัวลูกชายคนที่ 4 มาแล้ว

ความสัมพันธ์ระหว่างเครือญาติ

ความสัมพันธ์ทางเครือญาติที่เกี่ยวข้องกันทางสายโลหิต โดยเฉพาะลูก ๆ ทั้ง 4 คน ของนางตาบต่างแยกย้ายครัวเรือนออกไปอยู่ต่างหาก โดยที่แต่ละครอบครัวมีกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่สำคัญคือ การทำไร่ แต่ยังมี การไปมาหาสู่ระหว่างกันระหว่างครอบครัวย่อยกับครอบครัวเดิมเป็นประจำอยู่เสมอ โดยเฉพาะลูกสาวคนที่ 2 ลูกชายคนที่ 4 และ 5 ในขณะที่ลูกสาวคนที่ 1 และลูกชายคนที่ 3 ที่แยกครอบครัวไปอยู่ต่างหากนอกหมู่บ้าน ไม่ค่อยได้ไปมาหาสู่กับพี่น้องคนอื่น ๆ ความสัมพันธ์กับพี่น้องอีก 3 คน จึงค่อนข้างห่างเหิน

ดังนั้นภายหลังจากการชายที่ เมื่อลูกสาวคนที่ 1 ไม่พอใจผู้เป็นแม่ ที่ไม่ยอมแบ่งเงินให้ ลูกสาวคนที่ 1 จึงตัดขาดความสัมพันธ์ระหว่างแม่และน้อง ๆ โดยสิ้นเชิง ได้โดยง่าย ตั้งแต่บัดนั้น ไม่มีการไปมาหาสู่ระหว่างกัน ทั้งในระดับลูกและหลาน

ความสัมพันธ์ระหว่างพี่ ๆ น้องอีก 3 คนที่เหลือ มีทั้งความสัมพันธ์ในเชิงขัดแย้งและความสัมพันธ์ในเชิงพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน โดยส่วนมากพื้นฐานที่เป็นบ่อเกิดความขัดแย้งภายในจิตใจมักจะมาจากสภาพทางเศรษฐกิจที่พี่น้องทุกคนกำลังประสบอยู่ พี่สาวคนที่ 2 มักจะมาพึ่งพาเงินทองของแม่เป็นเงินก้อนใหญ่ในรูปแบบเงินกู้ ทำให้น้องชายคนเล็กไม่พอใจ แต่พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความไม่พอใจเป็นเพียงแค่นั่งไปตามเรื่องตามราว ยังไม่กล้าแสดงอาการที่รุนแรง เนื่องจากเกรงใจผู้เป็นแม่

ส่วนความขัดแย้งระหว่างพี่ชายคนที่ 4 และน้องชายคนที่ 5 มักจะมีสาเหตุมาจากความขัดแย้งภายในครอบครัวของพี่ชาย และไปลงเอยที่ภรรยาตีลูกประชิดสามมี น้องชายนั้นไม่กล้าแสดงอารมณ์โกรธกับพี่สะใภ้จึงพาลหาเรื่องพี่ชายจนกลายเป็นการทะเลาะวิวาท พี่สาวคนที่ 2 จะเป็นฝ่ายดูด่าน้องชายคนเล็ก ถ้าเรื่องไม่ลงเอยจะมีแม่เป็นคนกลางในการตัดสิน ซึ่งส่วนใหญ่ผู้เป็นแม่จะลงโทษลูกชายคนเล็ก พร้อมกับชี้แนะให้ลูก ๆ ยึดถือและให้ความสำคัญตามลำดับความอาวุโสระหว่างพี่น้อง

พี่ชายคนที่ 3 ซึ่งออกมาสร้างครอบครัวถึงในกรุงเทพฯ ทำให้ไม่ค่อยได้ไปมาหาสู่ที่พี่น้องคนอื่นเกิดความห่างเหินกันทางสังคมระหว่างพี่น้อง ยิ่งเมื่อภายหลังจากผู้เป็นแม่แบ่งมรดกให้ และนำเงินส่วนแบ่งไปใช้จนหมด ยิ่งกลับมาก่อความเดือดร้อน เบียดเบียนเงินของผู้เป็นแม่โดยใช้วิธีข่มขู่ เคี้ยวเชียว จนพฤติกรรมดังกล่าวเป็นที่เอือมระอาแก่พี่น้องคนอื่น ๆ

ในส่วนของความสัมพันธ์ระหว่างพี่น้อง 3 คน ซึ่งอาศัยอยู่ในบริเวณเดียวกัน ถึงแม้ความสัมพันธ์ระหว่างพี่น้องจะไม่ราบรื่นเป็นปกติ แต่ปรากฏว่ามีความสัมพันธ์บางประการเป็นจุดร่วมที่ไม่ให้ความขัดแย้งดำเนินไปถึงขั้นรุนแรง นั่นก็คือการที่พี่น้องทั้ง 3 ครอบครัว มักจะมีกิจกรรมร่วมกันที่บ้านแม่ในแต่ละวัน ในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นการนั่งคุยกัน การผลัดกันเลี้ยงหลานเล็ก ๆ การหากับข้าวมาแบ่งปันกันระหว่างพี่น้อง การมาช่วยผู้เป็นแม่ขายของ กิจกรรมเหล่านี้จึงมีส่วนในการช่วยประสานความสัมพันธ์ระหว่างพี่น้องตลอดจนรวมไปถึงการลำดับชั้นความอาวุโสในหมู่พี่น้องยังคงมีอยู่

สำหรับญาติพี่น้องร่วมสายโลหิตของนางตาบ ภายหลังจากที่มีการเปลี่ยนแปลงด้านอาชีพ ความสัมพันธ์ระหว่างญาติพี่น้องจะเป็นความสัมพันธ์ทางเดียว โดยมีภาวะหนี้สินเป็นข้อผูกมัดในส่วนนี้จะเห็นบทบาทของลูก ในฐานะเป็นที่ปรึกษาให้กับแม่ โดยเฉพาะเป็นฝ่ายตัดทอนการตัดสินใจของแม่ที่จะไม่ให้แม่ำเงินให้ญาติพี่น้อง

ความสัมพันธ์ระหว่างญาติพี่น้องที่เกี่ยวข้องโดยการแต่งงาน ที่เด่นที่สุดได้แก่ พ่อแม่ทางฝ่ายลูกเขยซึ่งในทางปฏิบัติไม่มีการไปมาหาสู่กัน โดยเฉพาะเมื่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอยู่ในฐานะทางเศรษฐกิจที่เหนือกว่าอีกฝ่ายหนึ่ง อีกฝ่ายหนึ่งจะเกิดความรู้สึกอึดอัดว่าได้รับการดูถูกจากฝ่ายที่รวยกว่า ดังนั้น การที่ครอบครัวนางตาบเลือกที่จะไม่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับครอบครัวนายเจลาภายหลังจากที่ลูกสาวของนางตาบ อยู่กินกับลูกชายของนายเจลา เป็นเพราะการมองฐานะของตนเองว่าจนกว่าอีกฝ่ายหนึ่ง และภายหลังจากที่นายเจลาต้องตกอยู่

ในสภาพเป็นหนี้เป็นสิน อยู่กระท่อมโกโรโกโส ใส่เสื้อผ้าสกปรก หามือกินมือ ขณะที่นางตาบ
ชายที่ได้ ปลุกบ้านก่ออิฐ มีเงินเหลือเก็บในธนาคาร ออกเงินให้กู้ สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ เมื่อ
เปรียบเทียบสภาพกันแล้ว ทำให้นายเงลาเลือกที่จะไม่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับญาติฝ่ายลูก
สะใภ้ เพียงเพราะการที่นายเงลาารู้สึกตนเองว่าจนกว่าเช่นเดียวกัน

ดังนั้นในกรณีของนางตาบ และนายเงลาการมองสถานะทางเศรษฐกิจของตนเองว่า
"รวย" หรือ "จน" มีส่วนทำให้ ทั้งสองฝ่ายต่างเลือกที่จะไม่ไปมาหาสู่ซึ่งกันและกันในฐานะที่
เป็นญาติเกี่ยวข้องกัน โดยการแต่งงาน

ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนบ้าน

ความสัมพันธ์กับชาวบ้านทั่วไป จะเป็นความสัมพันธ์ในเชิงปกติ แต่มักจะเป็นความ
สัมพันธ์ในทางเดียว โดยเฉพาะหลังจากที่มีการเปลี่ยนแปลงด้านอาชีพและการะในการเลี้ยง
ดูหลาน นางตาบจะไม่มีโอกาสไปนั่งสังสรรค์สมาคมกับเพื่อนบ้าน แต่ในทางกลับกันจะมีเพื่อน
บ้านซึ่งเป็นลูกค้าและมานั่งคุย นินทาชาวบ้านคนอื่น ๆ ให้ฟัง

ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างชาวไร่ไร้ที่ติดต่อกัน โดยเฉพาะครอบครัวที่มีอาณาเขต
ใกล้เคียงติดกันเช่น นางพยงค์ (กรณีที่ 8) ในระยะแรก ๆ ความสัมพันธ์ดำเนินไปด้วยดี มีการไป
มาหาสู่ซึ่งกันและกัน ฟังพาวอาศัยกันมีการเคารพนับถือซึ่งกันและกัน

จนกระทั่งฐานะทางเศรษฐกิจของนางพยงค์เริ่มย่ำแย่ แต่ยังคงปกปิดสังคมภายนอกตลอด
เวลา ในที่สุดเกิดความขัดแย้งอันมีผลมาจากเรื่องการฟังพาวอาศัยในรูปตัวเงิน จนกระทั่งต่างฝ่าย
ต่างตัดความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน หลังจากที่นางพยงค์ได้รับเงินจากการขายที่ของสามี จึงรีบ
นำมาชำระหนี้สิน แต่ความสัมพันธ์กลับกลายเป็นความห่างเหิน ต่างฝ่ายต่างเฉยชา แต่แล้วเหตุ
การณ์ที่ทำให้ความสัมพันธ์ถึงขั้นขัดแย้งอีกครั้งก็คือ การปักหลักเขตที่ดินซึ่งต่างฝ่ายต่างอ้างว่า
อีกฝ่ายหนึ่งรุกล้ำอาณาเขตเข้าไปในที่ดินของอีกฝ่ายหนึ่ง

แต่แล้วตัวประสานที่ทำให้ความสัมพันธ์ลดระดับความรุนแรงลง ได้แก่การจัดงานศพพ่อ
สามีของนางพยงค์ ถึงแม้ว่านางตาบจะโกรธกับนางพยงค์แต่เพื่อเป็นการขอโทษกรรมแก่ผู้ตาย
นางตาบจึงยอมไปช่วยงาน หลังจากนั้นผ่านไปไม่ถึง 3 เดือน นางพยงค์เป็นฝ่ายมาขอคืนความ
สัมพันธ์พร้อมทั้งเชิญให้ไปงานแต่งงานลูกสาว ถึงแม้จะยังไม่หายโกรธ แต่เมื่อเพื่อนบ้านเป็น

ฝ่ายยอมโอนอ่อน นางตาบจึงจำเป็นต้องปฏิบัติตามมารยาททางสังคม และหลังจากนั้นสมาชิกในครอบครัวของนางพยงค์ หรือแม้แต่ตัวนางพยงค์เองก็เดินมาซื้อของที่ร้านนางตาบอยู่เสมอ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงแนวโน้มความสัมพันธ์ในเชิงขัดแย้งที่ลดระดับความรุนแรงลง

การเข้าร่วมกิจกรรมและ โครงการพัฒนาในหมู่บ้าน

ก่อนหน้าที่จะชายที่ หมู่บ้านและวัดที่เคยมีกิจกรรมร่วมกัน กำลังอยู่ในช่วงที่ชาวบ้านเสื่อมความศรัทธาในตัวเจ้าอาวาส และหลังจากชายที่ จนกระทั่งนางตาบย้ายบ้านมาอยู่บริเวณปัจจุบัน ก็ไม่ปรากฏว่าชาวบ้านจะใช้วัดเป็นจุดศูนย์กลางในกิจกรรมเหมือนแต่ก่อน ตัวนางตาบเองไม่ได้ให้ความสำคัญในเรื่องนี้สักเท่าไร เพราะช่วงที่เกิดเรื่อง นางตาบอยู่ไกลจากวัดเกินกว่าที่จะเห็นสภาพข้อเท็จจริงด้วยตนเอง แต่จากข่าวลือมีผลทำให้นางตาบเชื่อและพลอยไม่ไปทำบุญไปด้วย

ในส่วนของกิจกรรมการพัฒนาที่เข้ามาในรูปแบบของการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ สำหรับนางตาบเคยสมัครเป็นสมาชิกและลาออกตั้งแต่ก่อนมีการชายที่ ปัจจุบันถึงจุดที่ทำให้เข้าร่วมเป็นสมาชิกในช่วงนั้นก็คือ เงินปันผลในแต่ละปีที่สมาชิกจะได้รับ ขณะนั้นถึงแม้ฐานะทางเศรษฐกิจจะย่ำแย่ แต่ก็พยายามกัดฟันส่งสัจจะทุกเดือน นอกจากจะเป็นการปฏิบัติตามสัจจะที่ตั้งไว้แล้ว ถึงปลายปียังมีโอกาสได้รับเงินปันผล ปรากฏว่าเป็นสมาชิกได้เพียง 2 ปี นางตาบเหมือนชาวบ้านอีกหลายคนที่ได้รับข้อมูลของกลุ่มฯ แต่ในตำบล นอกจากนี้ยังไม่พอใจพฤติกรรมของผู้ชายประจำร้านค้า จนมีผลทำให้ต้องลาออก

หลังจากชายที่ นางตาบต้องการจะสมัครเข้าเป็นสมาชิกใหม่ เพราะมีเงินปันผลเป็นปัจจุบัน แต่เนื่องจากข้อจำกัดด้านกฎระเบียบของกลุ่ม ผู้ที่ลาออกแล้วจะสมัครเข้าใหม่ไม่ได้ แต่นางตาบก็คาดหวังที่จะให้ลูกชายคนเล็กสมัครเข้าร่วมกิจกรรม เพื่อเป็นการเพิ่มรายได้นิด ๆ หน่อย ๆ ให้กับลูกชายในแต่ละปี

กิจกรรมส่วนรวมอื่น ๆ ที่นางตาบเข้าร่วม ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมลูกเสือชาวบ้าน กิจกรรมพัฒนาหมู่บ้านเพื่อส่งเข้าประกวด ล้วนแล้วแต่มีผู้ใหญ่บ้านเป็นคนดึงให้เข้าร่วมกิจกรรมทั้งสิ้น ฝ่ายนางตาบเองยอมรับว่าที่ให้ความร่วมมือในกิจกรรมเพราะเกรงใจผู้นำ

ค่านิยมและพฤติกรรมในการอุปโภคและบริโภค

ส่วนใหญ่แล้วค่านิยมในการอุปโภคบริโภค มักจะมีเงินส่วนแบ่งที่ได้จากการขายที่เป็นตัวกำหนด จากบ้านที่เคยอาศัยอยู่ในกระท้อ (บ้านที่อาศัยอยู่ก่อนการขายที่ไม่นาน) ก็เปลี่ยนมาเป็นก่อสร้างบ้านตึก แบ่งเป็นห้องที่ใช้ประโยชน์เฉพาะ มีห้องน้ำในตัวบ้าน ไม่ต้องวิ่งเข้าไรรูเหมือนเมื่อก่อน มีหน้าซำยังทำการต่อเติมบ้านตามความพอใจอยู่บ่อย ๆ ส่วนเครื่องอำนวยความสะดวก มักจะค่อย ๆ ททยซื้อทีละอย่าง ไม่ได้ซื้อพร้อมกัน ซึ่งส่วนใหญ่แล้วแต่เป็นความต้องการของลูกชายคนเล็กแทบทั้งสิ้น ส่วนข้าวของเครื่องใช้ที่ยังสามารถใช้งานได้นางตาก็ยังไม่เก็บทิ้งเหมือนบางบ้านที่ขายที่ได้

ในส่วนของการแต่งกาย ในเรื่องเสื้อผ้า นางตาก็ซื้อเพิ่มขึ้นตามความจำเป็น แต่ที่สังเกตเห็นชัดคือ เครื่องประดับที่ทำด้วยทองที่เคยใฝ่ฝันอยากจะได้ ก็ได้ใส่สมใจภายหลังการขายที่ได้ แต่ก็ถูกลูกชายคนที่ 3 มาบังคับขู่เข็ญเอาไปจนหมด ภายในระยะเวลา 2 ปีที่ผ่านมา

ในส่วนของการกิน ยังได้อาศัยพึ่งพาจากธรรมชาติทั้งในจากพืชผักสวนครัวที่ปลูกเองภายในบริเวณบ้าน และจากการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ที่ลูก ๆ ไปหามาได้ นอกจากนี้ค่านิยมเกี่ยวกับอาหารการกินของนางตาก็ไม่ได้เปลี่ยนแปลง ดังนั้นจึงไม่ค่อยมีการสูญเสียรายจ่ายไปกับเรื่องอาหารการกินสักเท่าไร

การรักษาพยาบาล ภายหลังจากการขายที่ นางตาก็มีโอกาสเลือกที่จะรักษาตามสถานพยาบาลมากขึ้น ถ้าคิดว่าไม่ได้รับบริการที่ดี จากสถานพยาบาลของรัฐบาล ทางเลือกที่เพิ่มขึ้นก็คือคลินิกเอกชนในเมือง แต่อย่างไรก็ตามนางตาคิดว่าตนได้รับการรักษาเป็นที่ถูกใจ (รักษาหายจากอาการ) จากแพทย์ประจำศูนย์ ตชด. นางตาก็ยังกลับไปรักษา

การปรับตัวด้านเศรษฐกิจภายหลังจากการขายที่

อาชิน รายได้ สภาวะเงินทุน

ในระยะแรก ๆ อาชินที่ตามมาเป็นเงาตามตัว สำหรับผู้ที่ขายที่ได้คือ ออกดอกเบี้ยเงินกู้ โดยเฉพาะในกรณีที่ขายได้เงินเกือบล้านอย่างนางตาบ ย่อมเป็นที่โจษขานทั่วไปทั้งในหมู่บ้านและหมู่บ้านใกล้เคียง โดยเริ่มต้นจากญาติพี่น้อง ไปจนถึงผู้ที่มีความสัมพันธ์ที่ไกลตัวออกไปเรื่อย ๆ ได้แก่คนในหมู่บ้าน หมู่บ้านข้างเคียง จนกระทั่งบางครั้งนางตาบเองยังไม่รู้จักผู้ที่

มาขอกู้เงินด้วยซ้ำว่าเป็นใคร ในส่วนของลูกหนี้ ที่ไม่รักษาคำพูดเรื่องตรงต่อเวลา ก็เปรียบเสมือนเป็นบทเรียนสำหรับนางตาบที่ต้องงอดอกเงินกู้ในเวลาต่อมา

จุดเริ่มที่เป็นอาชีพค้าขายในปัจจุบัน มาจากเครื่องอำนวยความสะดวกในบ้าน ซึ่งก็คือตู้เย็น ตอนแรกทำน้ำแช่แข็งขายเป็นน้ำแข็งให้กับเพื่อนบ้าน พอช่วยเรื่องค่าไฟแต่ละเดือน ต่อมาเริ่มทำ "น้ำหวานแช่แข็ง" ขายเด็ก ๆ ละสมกำไรไว้เป็นทุน และเพิ่มของครึ่งละนิดครึ่งละหน่อย จากความต้องการของลูกค้า จนกระทั่งสินค้าในร้านเพิ่มปริมาณขึ้นเรื่อย ๆ

รายได้จากอาชีพใหม่ไม่แน่นอน ขึ้นอยู่กับลูกค้าในแต่ละช่วง ช่วงที่มีรายได้สูงคือช่วงโรงเรียนปิดเทอม และช่วงที่มีคนงานมาตัดอ้อย

จากการที่ผู้เป็นแม่ไม่ได้แบ่งเงินให้กับลูกจนหมด แต่เหลือไว้สำหรับตนเองเป็นค่าใช้จ่ายส่วนตัว ดังนั้นสภาวะเงินทุนของนางตาบจึงยังอยู่ในรูปเงินฝากในธนาคารและอยู่ในรูปเงินกู้และดอกเบี้ยเงินกู้ ทั้งจากพี่ชาย ลูกสาว และเพื่อนบ้านข้างเคียง

สภาวะหนี้สินและรายจ่าย

ในกรณีของนางตาบ ถ้าสภาวะหนี้สินหมายถึง การกู้เงินหรือการยืมเงิน ในระยะนี้ นางตาบยังไม่มีหนี้สิน แต่สำหรับในส่วนของรายจ่าย มีอยู่ 2 ลักษณะ คือ รายจ่ายประจำในแต่ละเดือน ซึ่งนางตาบอาศัยตั้งจากกำไรนิด ๆ หน่อย ๆ ที่ได้จากการประกอบอาชีพ ซึ่งเพียงพอเป็นค่าใช้จ่ายในแต่ละเดือน เนื่องจากนางตาบไม่ต้องการตั้งเงินรายจ่ายส่วนนี้ออกจากเงินต้นที่มีอยู่ในธนาคาร

ส่วนรายจ่ายก้อนใหญ่ นางตาบจะดึงออกมาจากสภาวะเงินทุนที่อยู่ในธนาคาร ซึ่งส่วนมากจะเป็นค่าใช้จ่ายที่เกิดจากลูก ๆ มาพึ่งพาเงินทองจากแม่ในรูปแบบต่าง ๆ นอกจากนี้ยังมาจากการต่อเติมบ้าน และการจัดงานบุญตามประเพณี

กรณี 5

ในกรณีของนายเอี่ยม เป็นกรณีความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างเจ้าของที่ดินเดิมที่มาจับจองกับชาวไร่ที่มาอาศัยทำกิน อันเป็นผลมาจากราคาที่ดินซึ่งเป็นปัจจัยดึงดูดทำให้ลูกชายของนายเอี่ยมแอบขายที่ดิน ทั้ง ๆ ที่ที่ดินแปลงนั้นไม่ใช่สิทธิของนายเอี่ยมและลูก ๆ จนกระทั่งมีผลที่ตามมาคือความขัดแย้งระหว่างพี่น้อง จนกลายเป็นปัจจัยผลักดันสำคัญที่ทำให้ต้องขายที่แปลงที่เหลือ

การจัดสรรแบ่งปันมรดก สำหรับกรณีนายเอี่ยมพ่อกับแม่ไม่ใช่ผู้ที่มีบทบาทที่แท้จริงในการจัดสรรแบ่งมรดก เนื่องจากในช่วงแรกที่พ่อกับแม่จัดสรรที่ดิน โดยแบ่งให้ลูก ๆ เป็นแปลงแปลงละเท่า ๆ กัน ปรากฏว่านอกจากจะไม่ลงตัวในจำนวนแล้ว มีหน้าซำลูก ๆ ต่างไม่ยอมรับในข้อตกลงเพราะต่างฝ่ายต่างอ้างถึงระยะเวลาที่ขึ้นมาบุกเบิกไม่พร้อมกัน เกิดการทะเลาะวิวาท จนกระทั่งผู้เป็นพ่อกับแม่ต้องยอมโอนอ่อนผ่อนตามความต้องการของลูก ๆ โดยมี "คนกลาง" เป็นผู้ไกล่เกลี่ยและเจรจาให้พี่น้องตกลงกันได้ ดังนั้นแทนที่พ่อกับแม่จะมีบทบาทในการจัดสรรแบ่งมรดก กลับเป็นผู้ที่ต้องรองรับส่วนแบ่งที่เหลือจากการแย่งชิงกันของลูก ๆ ถึงแม้เรื่องจะยุติลงได้ แต่ก็ไม่ค่อยราบรื่นเท่าใดนัก เพราะกลายเป็นความขัดแย้งที่เกาะกินใจ จนมีผลกระทบต่อความสัมพันธ์ของคนในตระกูลในเวลาต่อมา

การปรับตัวด้านสังคมภายหลังจากขายที่

ลักษณะแบบแผนครอบครัวและบทบาทของพ่อแม่

ทุกวันนี้สองสามีภรรยาอยู่กันตามลำพังเพียง 2 คน เอาใจใส่ดูแลกันตามอัธยาศัยงานอะไรที่ไม่ต้องใช้แรงงานหนักหนาสาหัส เช่น ทำกับข้าว จะเป็นหน้าที่ของภรรยา แต่ถ้าเป็นงานที่ต้องใช้แรงงานสามีจะเป็นฝ่ายทำให้ บทบาทของผู้เป็นสามี ยังมีเหนือกว่าภรรยา โดยเฉพาะอำนาจการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ภรรยาจะเป็นเพียงผู้ตาม แต่ในเรื่องเงินผลประโยชน์ที่ได้รับจากทางธนาคารทุก 3 เดือน สองสามีภรรยาจะใช้วิธีแบ่งครึ่ง ถ้าเป็นรายจ่ายของครอบครัว ที่ทั้ง 2 สามีภรรยามีส่วนได้รับประโยชน์ ทั้ง 2 คนจะเฉลี่ยกันออก แต่ถ้าเป็นเรื่องการใช้จ่ายส่วนตัว ที่มีผลกระทบต่อคนใดคนหนึ่ง ต่างฝ่ายต่างออก

ภายหลังจากการขายที่ อันเนื่องมาจากตัวลูก ๆ ของนายเอี่ยมที่ต่างฝ่ายต่าง เรียกร้องส่วนแบ่งตามความพอใจของตน โดยใช้วิธีการต่าง ๆ จนทำให้ผู้เป็นพ่อต้องยอมตกลงตามข้อเรียกร้อง พ่อและแม่จึงไม่มีบทบาทที่แท้จริงในการจัดสรรมรดก มีผลสะท้อนมายังลูก ๆ ที่ไม่พอใจกับส่วนแบ่ง และไม่พอใจผู้เป็นพ่อ ที่ไม่สามารถปฏิบัติตามบทบาทได้ เพราะพ่อและแม่ มักจะ โอนเอียงและคล้อยตามไปกับลูกแต่ละคนที่ผลักดันมาพูดคุยจนไม่สามารถเป็นหลักให้กับลูก ๆ ได้ จากผลของความไม่พอใจในบทบาทของพ่อแม่ตั้งแต่แรก มีผลทำให้บทบาทต่าง ๆ ของพ่อกับแม่ลดลง แต่บทบาทสำคัญที่ยังคงอยู่ก็คือเป็นที่พึ่งพาด้านเศรษฐกิจให้กับลูก ๆ เกือบทุกคน นอกจากนี้ยังต้องรักษาบทบาทความเป็นกลางโดยเฉพาะเรื่องเงิน ๆ ทอง ๆ ที่ลูกแต่ละคนจะมาขอพึ่งพา

หลังจากขายที่ ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อกับลูกกลายเป็นความสัมพันธ์ทางเดียว เพราะทุกวันนี้ พ่อกับแม่มักจะไม่ได้เข้าไปวุ่นวายหรือเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของลูก ๆ แต่ลูก ๆ จะเป็นฝ่ายเข้ามาเกี่ยวข้องกับพ่อแม่เสียเอง โดยเริ่มจากลูกชายคนโตที่ จ.อุบลฯ ภายหลังจากที่นายเอี่ยมแบ่งส่วนแบ่งให้ไป ระยะเวลา ๓ ปีก็มาเยี่ยมเยียนพ่อแม่บ่อยขึ้น เมื่อครั้งที่นายเอี่ยมอยู่ในระยะพักฟื้นจากการเจ็บป่วย เคยนำพ่อกับแม่ไปพักผ่อนอยู่ที่บ้าน นายเอี่ยมก็ตอบแทนลูกชายด้วยการช่วยทำงานบ้าน เลี้ยงเบ็ดเลี้ยงไก่ เล็ก ๆ น้อย ๆ จนลูกต้องห้าม และหลังจากที่พ่อกับแม่กลับมาพักฟื้นที่บ้านก็ยังหมั่นมาเยี่ยมเยียน

ลูกสาวคนที่ 3 ภายหลังจากได้รับส่วนแบ่ง กลายเป็นผู้มีบทบาทจัดการธุระต่าง ๆ ให้กับพ่อและแม่ แทนลูกคนอื่น ๆ มาตั้งแต่ต้น มีผลทำให้พ่อมีความไว้วางใจ และยกฐานะต่าง ๆ ให้ลูกสาวจัดการโดยตลอด ตั้งแต่ดูแลบัญชีเงินฝากในธนาคาร หาที่ปลูกบ้าน หาช่างปลูกบ้าน พาไปเบิกดอกเบียจากรธนาคาร เป็นธุระในการดูแลเรื่องรักษาพยาบาล ฯลฯ แต่ลักษณะการพึ่งพาจะมีการตอบแทนในรูปของสินน้ำใจที่ผู้เป็นพ่อหยิบยื่นให้

ลูกชายคนที่ 2 ผู้ซึ่งเรียกร้องส่วนแบ่งน้อยกว่าน้องชายและน้องสาว เพราะเกรงว่าจะเป็นที่ครหาในตาของชาวบ้านว่าลูก ๆ ต่างแย่งชิงส่วนแบ่งกันจนไม่นึกถึงพ่อแม่ ดังนั้นเพื่อเป็นการรักษาภาพพจน์ลูกที่ดีไม่ให้เป็นที่นินทาของชาวบ้าน จึงยอมรับส่วนแบ่งที่น้อยกว่า มาด้วยความไม่เต็มใจ หลังจากนั้นปรากฏว่ากลับมาเบียดเบียนเงินทองจากพ่อกับแม่บ่อยกว่าพี่น้องคนอื่น ๆ ทั้งสามมีและภรรยา โดยเฉพาะแม่สามมีจะไม่ค่อยชอบพฤติกรรมของลูกสะใภ้ที่ขโมยเงินไป

แล้วไม่ค่อยชำระคืน นอกจากนี้เวลาที่แม่ตักเตือนลูกชายเรื่องภรรยา ถ้าลูกสะใภ้รู้เข้าจะอาละวาดใส่พ่อกับแม่สามี แทนที่ลูกชายจะตักเตือนภรรยา กลับขอร้องภรรยาไม่ให้เอาเรื่องผู้เป็นแม่ มีผลทำให้ระยะหลัง ๆ ความสัมพันธ์ระหว่างแม่สามีกับลูกสะใภ้ค่อนข้างห่างเหิน

ลูกชายคนที่ 4 ใช้วิธีการข่มขู่ผู้เป็นพ่อจนกระทั่งได้รับส่วนแบ่งไปมากกว่าพี่น้องคนอื่น ๆ แต่ภายหลังยังมาก่อความเดือดร้อนให้กับพ่อและแม่ เพราะนอกจากตนเองจะดื่มสุราเป็นประจำแล้ว ภรรยายังมีพฤติกรรม "ขี้เหนียว" จนมีผลทำให้สามีต้องมาพึ่งพาเงินทองจากพ่อและแม่อยู่เนือง ๆ ถ้าใช้วิธีพึ่งพาแบบธรรมดาไม่ได้ บางครั้งลูกชายถึงกับใช้วิธีละเมิดศีลธรรมและจารีตประเพณีด้วยการ "มอมเหล้ามอมเบียร์" ผู้เป็นพ่อ นอกจากนี้เวลาเมาเหล้ามักจะมาอาละวาดใส่พ่อกับแม่ ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างแม่สามีกับลูกสะใภ้ จะไปมาหาสู่กันเฉพาะช่วงที่ลูกสะใภ้มาขอยืมเงิน และแม่สามีไปตามทวงเงินเท่านั้น เวลาอื่น ๆ ต่างฝ่ายต่างวางเฉย โดยเฉพาะแม่สามี จะรู้ซึ่งถึงพฤติกรรม "ความเค็ม" ของลูกสะใภ้เป็นอย่างดี จนไม่ต้องการคบหาสมาคมด้วย แม่สามีนั้นมีความคิดว่าพฤติกรรมขี้เหนียวของลูกสะใภ้มีส่วนทำให้ลูกชายต้องมาเบียดเบียนเงินทองจากผู้เป็นพ่อและแม่เป็นประจำ ผู้เป็นพ่อถึงกับตำลูกชายคนนี้ว่า "ไอ้ลูกทรพี"

ลูกสาวคนที่ 5 แสดงบทบาทของลูกโดยการดูแลปรนนิบัติพ่อกับแม่ตั้งแต่สมัยอยู่บ้านใน จนกระทั่งย้ายตามออกมา ยังคงไปมาหาสู่พ่อกับแม่ ลูกของลูกสาวก็หมั่นมาดูแลปรนนิบัติตากับยายอยู่เป็นประจำ ผู้เป็นพ่อกับแม่ยังได้อาศัยพึ่งพาเรื่องเงินทองจากลูกสาวคนนี้บ้าง เนื่องจากครั้งหลังลูกชายได้รับส่วนแบ่งจากการขายที่มาเกือบล้าน แต่ปรากฏว่าเวลาลูกสาวจะมาพึ่งพาเงินทองจากพ่อกับแม่ เพื่อไปจัดงานแต่งงานลูกสาวในวงเงินเป็นหมื่น พ่อและแม่เกรงว่าลูกคนอื่น ๆ จะยกเป็นข้ออ้างมาพึ่งพาบ้างจึงไม่ได้ให้ไป ส่วนลูกสาวน้อยใจพ่อกับแม่เมื่อครั้งแบ่งมรดกมาครั้งหนึ่งแล้ว ทำให้ยิ่งน้อยใจพ่อแม่ จนบางครั้งถึงกับออกปากว่าพ่อแม่อย่างเสียหายแต่พ่อกับแม่ไม่ได้ถือสา เพราะถึงแม้จะไม่ได้ช่วยเหลือลูกสาวในรูปของเงินทอง แต่ก็ตั้งใจจะให้ทองกับหลานสาวเป็นคำรับไหว้ ทำให้ลูกสาวคลายความโกรธพ่อกับแม่ ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างพ่อตากับลูกชาย ตั้งแต่ย้ายมาอยู่ที่ความสัมพันธ์ค่อนข้างห่างเหินไม่ค่อยมีการไปมาหาสู่ซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะลูกชายไม่เคยเหยียบย่างไปบ้านพ่อตาและแม่ยายเลย

ลูกชายคนสุดท้าย ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่ลูก ก่อนข้างจะเป็นไปในแบบพี่น้องกันได้ เพราะช่วงที่พ่อกับแม่ ขาดเหลือเรื่องเงินทองก็มาขอยืมใช้ได้ เป็นลูกที่ก่อความเดือดร้อนให้กับพ่อและแม่ไม่น้อยที่สุด แม่สามีก็ให้ความรักสะกั้เล็กค่อนข้างมาก เพราะให้ความเคารพนับถือพ่อกับแม่สามี อีกทั้งเป็นคนที่มีจู้จี้กั้รู้จู้จี้ใช้ ชัยน่ทำมาหากิน ในสายตาของพ่อและแม่สามี

ในกรณีของนายเอี่ยมนั้น ภายหลังจากการขายที่ ความน้อยเนื้อต่ำใจที่ลูก ๆ ไม่ให้ความสำคัญ เพราะเมื่อแต่ละคนได้รับส่วนแบ่งไปแล้ว ไม่มีใครมาสนใจดูแล ผู้เป็นพ่อและแม่เลย ดังนั้น เมื่อต้องถูกรายล้อมจากลูก ๆ อีกครั้ง ทำให้พ่อกับแม่ไม่ต้องการเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับวิถีชีวิตของลูก ๆ บทบาทในด้านต่าง ๆ ของพ่อแม่จึงลดน้อยลงไปด้วย บทบาทที่ยังคงเหลืออยู่ จึงได้แก่ เป็นที่พึ่งพาต้านเศรษฐกิจ ขณะเดียวกันก็ต้องพยายามวางตัวเป็นกลาง เวลาที่ลูกมาพึ่งพา แต่เมื่อใดที่พ่อกับแม่จะต้องพึ่งพาอาศัยลูกบ้าง พฤติกรรมของลูกแต่ละคนมีส่วนทำให้ทั้งพ่อและแม่เลือกตัดสินใจพึ่งพาลูกเป็นบางคน ส่วนมากสองสามีภรรยา มักจะเลือกพึ่งพาลูกคนที่ก่อความเดือดร้อนให้พ่อและแม่ไม่น้อยที่สุด นั่นก็คือลูกสาวคนที่ 5 และลูกชายคนเล็ก

สำหรับนายเอี่ยมและนางโรยนั้น ไม่มีบทบาทในด้านเป็นผู้ประสานความสัมพันธ์ระหว่างลูก ๆ ดังนั้นหลังจากที่ลูก ๆ ได้รับส่วนแบ่งไปอย่างไม่พอใจ ทำให้ลูก ๆ เกิดการอิจฉาริษยาแกกันเอง แม้กระทั่งบัดนี้ ความสัมพันธ์ที่เคยขัดแย้งกันมาตลอด ก็ยังไม่คลี่คลายไปในทางที่ดีขึ้น สำหรับกรณีลูก ๆ ของนายเอี่ยม การจัดงานบุญภายในครอบครัวไม่มีส่วนช่วยลดปัญหาความขัดแย้งระหว่างลูก ๆ เพราะจะเป็นการช่วยงานในรูปแบบตัวเงินมากกว่าแรงงาน อีกทั้งเป็นการช่วยงานตามมารยาทอย่างปฏิเสธไม่ได้ ไม่ได้เป็นการช่วยงานที่มาจากพื้นฐานความจริงใจระหว่างพี่น้อง ดังนั้นหลังจากงานผ่านไป ความสัมพันธ์ก็ยังคงเป็นเหมือนเดิม คือ ไม่มีการไปมาหาสู่ซึ่งกันและกัน และเวลาที่แต่ละฝ่ายเข้าพรรคเข้ากลุ่มของตนจะนิทาว่าร้ายญาติพี่น้องให้ผู้อื่นฟัง

ความสัมพันธ์ระหว่างเครือญาติ

ภายหลังจากการขายที่ นายเอี่ยมมีโอกาสเดินทางไปเยี่ยมน้องสาวที่อยู่วังศาลาเพียงครั้งเดียว จนกระทั่งสภาวะการเจ็บป่วยทางร่างกาย ทำให้นายเอี่ยมไม่ค่อยได้เดินทางไปเยี่ยมญาติพี่น้องของตนอีกเลย ส่วนญาติพี่น้องบางคนที่นายเอี่ยมเลิกคบหาสมาคม เพียงเพราะนาย

เอี่ยมคิดว่า โดนตุ๊กเหี้ยดหยาม ขณะที่ตนเองยังยากจน ดังนั้นภายหลังจากชายที่ได้ นายเอี่ยม ก็ยังคงไม่คบหาสมาคมด้วย อีกทั้งญาติพี่น้องทางฝ่ายโน้นก็ไม่กล้าที่จะเข้ามา เริ่มความสัมพันธ์ก่อน ทำให้ความสัมพันธ์ยังคงห่างเหินเหมือนเดิม ในกรณีของนายเอี่ยม ความเจ็บป่วยทางร่างกาย ภายหลังจากชายที่และความรู้สึกที่ถูกเหี้ยดหยามก่อนการชายที่มีส่วนกำหนดความสัมพันธ์ระหว่าง ชาวไร่ไร้ที่ติดกับเครือญาติโดยเฉพาะพี่น้องของตนเอง

ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนบ้าน

เมื่อย้ายออกมาอยู่ที่แห่งใหม่ ท่ามกลางเพื่อนบ้านใหม่ ๆ ทั้งสองสามีภรรยาไม่พยายามปรับตัวเข้าหาเพื่อนบ้าน เนื่องจากความใหม่ในสถานที่ และผู้คน ประกอบกับความหวาดระแวง ไม่ไว้วางใจในความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของตนเอง ดังนั้นเพื่อเป็นการป้องกันตนเอง จึงทำให้ 2 สามีและภรรยาไม่ค่อยได้ออกไปไหน ความสัมพันธ์ระหว่างชาวไร่กับเพื่อนบ้านจึง เป็นลักษณะ เพื่อนบ้านปรับตัวเข้าหานายเอี่ยมและนางโรย โดยมีจุดประสงค์เพื่อคบหาสมาคม ในฐานะ เพื่อนบ้านธรรมดา ลักษณะความสัมพันธ์จะอยู่ในลักษณะถ้อยทีถ้อยอาศัยซึ่งกันและกัน และ จุดประสงค์เพื่อไว้อาศัยเป็นแหล่งเงินกู้ เพราะหลังจากที่สมาชิกในตระกูลนี้ย้ายเข้ามาในหมู่บ้าน ก็กลายเป็นจุดสนใจของชาวบ้าน เนื่องจากชาวบ้านมีความรู้สึกว่ สถานภาพทางสังคมและ เศรษฐกิจของคนในตระกูลนี้ไม่ธรรมดา นอกจากแต่ละบ้านจะมีเงินนับล้านแล้ว ความสัมพันธ์ ระหว่างพี่น้องที่แทบจะฆ่ากันตายช่วงแบ่งมรดก ก็เป็นเรื่องที่ชาวบ้านชอบนำมาวิพากษ์วิจารณ์

การเข้าร่วมกิจกรรมและ โครงการพัฒนาในหมู่บ้าน

เนื่องจากสองสามีภรรยาเพิ่งจะย้ายเข้ามาอยู่ในหมู่บ้านได้เพียง 2 ปี ความใหม่ต่อ สถานที่และเพื่อนบ้าน ทำให้นายเอี่ยมไม่ได้ออกไปไหน แม้กระทั่งการเข้าร่วมกิจกรรมโครงการ พัฒนา โดยการสมัครเข้าเป็นสมาชิกก็มาจากเพื่อนบ้านชักชวน โดยเพื่อนบ้านอ้างถึงสิทธิพิเศษที่ สมาชิกจะได้รับ แต่สิ่งสำคัญที่เป็นแรงดึงดูดให้สองสามีภรรยาสมัคร เข้าร่วม เป็นสมาชิกก็คือผลประโยชน์ตอบแทนในเชิงเศรษฐกิจ ซึ่งได้แก่ เงินปันผลจากหุ้นที่สมาชิกลงไว้ ถึงเวลาที่สมาชิก ต้องเข้าประชุม ทั้ง 2 คน จะเข้าไปนั่งฟังเฉย ๆ ไม่ได้มีส่วนแสดงความคิดเห็นแต่ประการใด จนกระทั่งภรรยาลาออกเพราะการเข้าใจผิดคณะกรรมการในเรื่อง เงินปันผลที่หายไป

ค่านิยมและพฤติกรรมในการอุปโภคและบริโภค

สำหรับตัวนายเอี่ยมนั้นต้องการจะย้ายบ้านไปอยู่ใกล้ ๆ กับญาติพี่น้องห่าง ๆ จากวังศาลาที่ขึ้นมาซื้อที่ปลูกบ้านอยู่ในบริเวณที่เลยเข้าไป แต่ปรากฏว่าลูกสาวคนโตเป็นผู้จัดการซื้อที่บริเวณหมู่บ้านเสียก่อน เพราะลูกสาวเกรงว่าพ่อกับแม่จะไม่มีที่อยู่ สองสามีภรรยาจึงต้องถูกรายล้อมด้วยลูก ๆ อีกครั้งหนึ่ง ส่วนลักษณะบ้านที่อยู่อาศัย การกลัวความเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลเหนือค่านิยมการปลูกบ้านแบบสมัยใหม่ ส่วนเครื่องอำนวยความสะดวกมิใช่ตามความจำเป็น บางชิ้นเป็นของหลุดจำนำ ที่ลูกชายนำมาไว้ให้ใช้ ส่วนสิ่งของเครื่องใช้อื่น ๆ เป็นของเก่าที่เคยใช้จากบ้านเดิม ไม่ค่อยได้ซื้อหาเพิ่มเติม ดังนั้นรายจ่ายทั้งหมดไปกับการตอบสนองค่านิยมในด้านนี้ จึงน้อยกว่าครอบครัวของลูก ๆ

อาหารการกิน จากที่เคยชินกับสภาพอาหารการกินที่หาได้จากตามธรรมชาติทำให้ทั้งสองสามีภรรยายังคงมีค่านิยมในการกินอาหารแบบเดิมคือ เก็บพืชผักสวนครัวที่ปลูกไว้ภายในบริเวณบ้านมาบริโภค ถึงแม้ทั้ง 2 คนจะไม่เปลี่ยนค่านิยมในการกิน แต่ก็ต้องเสียค่าใช้จ่ายเรื่องอาหารมากกว่าก่อน เพราะอาหารบางอย่างจำเป็นต้องซื้อหาจากรถกับข้าวที่เข้าไปขายในหมู่บ้านส่วนข้าวสารซื้อไว้บริโภคครั้งละกระสอบ

การแต่งกาย ในกรณีของสองสามีภรรยา มักจะแต่งตัวไปอวดชาวบ้านเฉพาะช่วงที่เข้าไปทำบุญในวัดด้วยเสื้อผ้าสวยงามมีหย่อน และสิ่งที่ขาดไม่ได้คือเครื่องประดับทองที่สองคนตายายใส่ติดตัวตลอดเวลา สองคนรวมกันคิดเป็นมูลค่าทองหนัก 10 บาท ทั้ง ๆ ที่ใส่แล้ว ทั้ง 2 คนสามีภรณาก็ต้องวิตกกังวลถึงความปลอดภัยของตนเอง แสดงว่าค่านิยมในด้านการแต่งกายที่ต้องการอวดชาวบ้านมีความสำคัญเหนือความรู้สึก ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

การรักษาพยาบาล ในกรณีของนายเอี่ยม เป็นตัวอย่างชัดเจน ที่แสดงให้เห็นถึงค่านิยมในด้านการรักษาพยาบาลที่เปลี่ยนแปลงไปของชาวไร่ภายหลังจากขายที่ดิน โดยเฉพาะถ้ากำลังอยู่ในช่วงที่มีเงินจะยอมเสียค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลเพิ่มขึ้น เพื่อรักษาตนเองให้หายจากความเจ็บป่วย และหลังจากที่อาการทุเลา ชาวไร่ก็ไม่ได้ให้ความสำคัญกับสถานพยาบาล หรือโรงพยาบาลประจำอำเภออีกเลย เนื่องจากเกรงว่าจะรักษาไม่หาย เต็มใจเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นเพียงเพื่อความพอใจในการรักษาพยาบาล

การปรับตัวด้านเศรษฐกิจภายหลังจากชายที่

อาชีพ รายได้ และสภาวะเงินทุน

ทุกวันนี้ ชาวไร่มีสภาวะเงินทุน เมากพอที่จะเก็บเกี่ยวผลประโยชน์จากเงินต้นโดยไม่ต้องดั้นรน ประกอบอาชีพเหมือนอย่างแต่ก่อน นอกจากนี้พื้นที่ที่เหลืรอบบริเวณบ้าน ก็มีสวนเพิ่มรายได้เล็ก ๆ น้อย ๆ ให้สองสามีภรรยา ในช่วงสิ้นปี ยังได้รับเงินปันผล อีกปีละเกือบ 1,000 บาท ซึ่งเป็นผลตอบแทนจากการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ฯ ของหมู่บ้าน ส่วนเงินต้นในธนาคารผู้เป็นพ่อตั้งใจจะยกให้ลูก ๆ ภายหลังจากที่ตนเองเสียชีวิตไปแล้ว

สภาวะหนี้สินและรายจ่าย

รายจ่ายของนายเอี่ยมแต่ละเดือน ส่วนใหญ่มักจะเกิดจากลูก ๆ โดยเฉพาะในรูปของการตอบแทนเป็นสินน้ำใจให้กับลูกสาวคนโตที่อาสาทำหน้าที่จัดการธุระต่าง ๆ ให้พ่อแม่ในรูปของตัวเงิน นอกจากนี้รายจ่ายยังเกิดขึ้นในฐานะที่พ่อกับแม่มีบทบาทเป็นที่พึ่งพาด้านเศรษฐกิจให้กับลูก ๆ บางครั้งก็ได้คืน บางครั้งก็สูญ นอกจากนี้ค่าใช้จ่ายยังหมดไปกับค่านิยมที่เปลี่ยนแปลงไป ในด้านการเลือกสถานพยาบาลที่คิดว่าตนเองพอใจ โดยไม่คำนึงถึงค่าใช้จ่ายที่สูญเสียไป

กรณี 6

สืบเนื่องจากเหตุการณ์ความขัดแย้งระหว่างพี่น้อง จนทำให้ที่ดินแปลงดังกล่าว เกิดปัญหา จนถึงกับต้องขาย ในที่นี้จะไม่ขอล่าช้า แต่บทบาทของพี่น้อง ในช่วงที่กำลังจะขาย เป็นที่น่าสังเกตคือ ในช่วงนั้นพี่น้องทุกคนมีบทบาทหน้าที่คล้ายคลึงกัน คือวิ่งเต้นเจรจากับเจ้าของที่ดินเดิม และข้าราชการในอำเภอที่มีบทบาทเกี่ยวข้องกับด้านการจัดทำเอกสารที่ดิน ส่วนในเรื่องของส่วนแบ่ง ในกรณีของนายจำเนียรเนื่องจากความต้องการสร้างภาพพจน์ที่ดีให้เกิดขึ้นกับตนเองนั้นมีอิทธิพลเหนือความละโมภ จึงยอมเรียกร้องส่วนแบ่งน้อยกว่าพี่น้องคนอื่น โดยเรียกร้องไปเพียง 5 แสนบาท เป็นการเรียกร้องที่ขัดกับความต้องการของตนเอง และเมื่อน้องอีก 2 คนได้ส่วนแบ่งไปเป็นล้านตามที่เรียกร้อง กลับทำให้พี่น้องต้องมีความสัมพันธ์ในเชิงขัดแย้งตลอดมา

การปรับตัวด้านสังคมภายหลังจากขายที่

ลักษณะแบบแผนครอบครัวและบทบาทของพ่อแม่

ภายหลังจากที่แยกย้ายครอบครัวออกมาอยู่ภายนอก สามีซึ่งเป็นผู้รับส่วนแบ่งจะมีบทบาทในการหารายได้มาเลี้ยงครอบครัว ส่วนภรรยาจะมีหน้าที่เก็บเงิน ถึงแม้ภายนอก สามีจะเป็นหัวหน้าครอบครัว แต่ในทางปฏิบัติ ส่วนมากภรยามักจะมีบทบาทเหนือกว่าสามี สามารถปรามสามีจนสามีเชื่อฟังได้ โดยเฉพาะด้านความสัมพันธ์และการคบหาสมาคมระหว่างสามีกับพี่น้อง ยกเว้นเพียง 2 เรื่องที่สามีไม่ยอมโอนอ่อนตามความเห็นของภรรยา และมักจะมีปากมีเสียงกันบ่อย ๆ นั่นคือเรื่องที่ภรรยาไม่พอใจสามี ตั้งแต่สามีเรียกส่วนแบ่งจากการขายที่น้อยกว่าน้องชายและน้องสาว ในจุดนี้ภรยามักจะยกขึ้นเป็นเรื่องเป็นราวทะเลาะกับสามี เมื่อเกิดการทะเลาะเบาะแว้งสามีจะยกเหตุผลที่ตนยอมเสียสละส่วนแบ่งให้กับพ่อและแม่ เพื่อรักษาภาพพจน์ที่ดีของตนขึ้นมาอ้างเป็นเหตุผลตอบโต้ความคิดของภรรยา จนภรยายอมจำนนต่อเหตุผลของสามีเกือบทุกครั้ง ส่วนอีกเรื่องที่สามีไม่ยอมปฏิบัติตาม จนภรรยาโมโหและพาลลงไม้ลงมือกับสามีคือเรื่องกินเหล้า จนบางครั้งลูก ๆ ต้องทำหน้าที่ไกล่เกลี่ย กรณีพิพาทระหว่างพ่อกับแม่ และมักจะทำให้คำขู่ของแม่ที่ว่า จะหนีครอบครัวไปอยู่ที่อื่น มากล่าวเตือนสติพ่อเป็นประจำ

แต่ก็ไม่บังเกิดผล

สำหรับครอบครัวของนายจำเนียรนั้น เนื่องจากสามีเป็นผู้หารายได้มาเลี้ยงครอบครัว ส่วนภรรยาเป็นผู้ดูแลเรื่องค่าใช้จ่ายภายในครอบครัว รวมทั้งมีบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูบุตร 2 คน ลักษณะการอบรมสั่งสอนไม่ได้มีการเคี่ยวเข็ญจนเกินไป และก็ไม่ได้เลี้ยงแบบปล่อยปละละเลยและตามใจมากจนบังคับและความคุมลูกไม่ได้ นอกจากนี้ทั้งสอง ยังไม่เคยเลี้ยงลูกแบบ อด ๆ อยาก ๆ จนมีพฤติกรรมที่ไม่เป็นที่ยอมรับของสังคม เช่น ลูกของน้องชาย

บทบาทที่สำคัญอีกบทบาทหนึ่งคือ บทบาทส่งเสริมการศึกษาให้แก่ลูก ๆ ผิดกับชาวไร่สมัยก่อนที่ต้องการให้ลูกเป็นแรงงานในครอบครัว ประกอบกับสถานภาพทางเศรษฐกิจของชาวไร่เองที่เป็นตัวกำหนด สำหรับภรรยาของนายจำเนียร เมื่อตนเองไม่มีที่ดินแล้ว ประกอบกับสถานภาพทางเศรษฐกิจโดยเฉพาะรายได้ดีกว่าช่วงทำไร่ ทำให้สองสามีภรรยาเห็นความสำคัญของการศึกษา และพยายามส่งเสริมให้ลูกสองคนได้รับการศึกษา

ในกรณีของนายจำเนียรนั้น เนื่องจากทั้งนายจำเนียรและภรรยาต่างเคยมีครอบครัวมาก่อนจะมาอยู่กินด้วยกัน หลังจากชายที่ ลูก ๆ ของแต่ละครอบครัวต่างเข้ามามีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับครอบครัวใหม่ของพ่อและแม่ของตนด้วยกันทั้งคู่ แต่ลักษณะการไปมาหาสู่นั้นมีบทบาทและพฤติกรรมที่แตกต่าง จนมีผลกระทบต่อลักษณะความสัมพันธ์และแบบแผนภายในครอบครัวใหม่ จนเห็นได้ชัด เริ่มจากลูกของสามีแทนที่จะให้ผู้เป็นพ่อได้ฟังพาทงด้านเศรษฐกิจ แต่กลับมาฟังพาดูผู้เป็นพ่อ บางครั้งผู้เป็นพ่อต้องเที่ยวไปหียิมม่อแม่พี่น้องและเพื่อนบ้าน จนเพื่อนบ้านมาทวงหนี้กับภรรยาเป็นเหตุให้สองสามีภรรยาทะเลาะกันอีก ส่วนลูก ๆ ของภรรยามีบทบาทหน้าทีและพฤติกรรมที่ตรงกันข้ามกับลูกของสามีโดยสิ้นเชิงกล่าวคือ เป็นที่ฟังพาด้านต่าง ๆ ให้กับผู้เป็นแม่ และยังเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่มาซึ่งสมาชิกในครอบครัวใหม่ของแม่ ไม่ว่าจะเป็นนายจำเนียรและลูก ๆ ซึ่งมีผลทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างลูกของภรรยาเก่ากับสมาชิกในครอบครัวใหม่เป็นไปอย่างอบอุ่น และแน่นแฟ้น และจากการที่ลูกของภรรยาเก่าสามารถให้ผู้เป็นแม่ฟังพาด้านเศรษฐกิจ โดยเฉพาะเงินค่าตอบแทนที่ลูกจ่ายให้ จากการนำหลานมาให้เลี้ยง มีผลทำให้นางสำราญมีรายได้เพิ่มขึ้น ไม่ต้องฟังพาเงินรายได้จากสามีเพียงฝ่ายเดียว ช่วงที่สามีขาดรายได้จึงจำเป็นต้องมาขอเงินภรรยาใช้ ดังนั้นเวลาที่ภรรยาทะเลาะกับสามีเรื่องกินเหล้า ภรรยา มักจะมีอำนาจต่อรองเหนือสามี โดยเฉพาะการพาลูกหลานหนีไปอยู่กับลูกสาวในกรุงเทพฯ เพื่อ

เป็นเครื่องต่อรองในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสามีเรื่องกินเหล้า

ส่วนลูก ๆ ของนายจำเนียรกับภรรยาเก่า เมื่อปฏิบัติตนให้เป็นข้อเปรียบเทียบกับลูกของแม่เลี้ยง จนแม่เลี้ยงตั้งข้อรังเกียจ ดังนั้นเมื่อมีความจำเป็นต้องมาหาพ่อ จึงพยายามไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับสมาชิกในครอบครัวใหม่ของพ่อ แต่จะหันไปพึ่งพายุ่ย่าและอาผู้หญิง โดยเฉพาะเรื่องเงิน จนทำให้น้องสาวไม่ค่อยพอใจพี่ชาย

ความสัมพันธ์ระหว่างเครือญาติ

สำหรับนายจำเนียร หลังจากได้รับส่วนแบ่งมาด้วยความไม่พอใจแล้ว ไม่ต้องการเกี่ยวข้องกับญาติพี่น้องอีก โดยเฉพาะน้องชายคนรอง มีหน้าซ้ำภรรยาของนายจำเนียรมักจะมีบทบาทอยู่เบื้องหลังสามี กล่าวคือเป็นผู้กำหนดรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างสามีกับพี่น้องของสามี โดยคอยกำชับสามีไม่ให้ยุ่งเกี่ยวกับครอบครัวของน้องชาย ดังนั้นเมื่อต่างฝ่ายต่างย้ายเข้ามาอยู่ในหมู่บ้าน ระยะเวลาที่พี่ชาย และน้องชายจึงไม่มีการไปมาหาสู่ซึ่งกันและกัน แต่ก็ยังมีเรื่องวุ่นวายอันเนื่องมาจากการที่ภรรยาของนายจำเนียรเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ภายในครอบครัวของน้องสามีโดยไม่ได้ตั้งใจ จนมีผลทำให้เกิดความขัดแย้งขึ้นมาอีก ทั้งสองครอบครัวจึงต้องตัดขาดความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันโดยปริยาย

เมื่อความสัมพันธ์ระหว่างผู้ใหญ่เป็นไปในเชิงขัดแย้งมีผลทำให้ความสัมพันธ์ในระดับลูกพลอยขัดแย้งไปด้วย โดยเฉพาะตัวผู้เป็นแม่เองมีบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูลูกอย่างเต็มที่เมื่อตนเองเกลียดน้องสามี มีผลทำให้ลูก ๆ พลอยเกลียดอาไปด้วย ถึงแม้นางสำราญจะไม่ได้อบรมสั่งสอนลูกโดยตรง แต่จากการที่ผู้เป็นแม่คอยค่อนขอดสามีเรื่องส่วนแบ่ง และมักจะพาดพิงไปถึงน้องชายสามีว่าขี้โกงอยู่เสมอ ลูกทั้งสองคนจึงซึมซาบความเกลียดชังไปโดยปริยาย ความสัมพันธ์ระหว่างเด็ก ๆ 2 บ้าน ก็ไม่เหมือนลูกพี่ลูกน้องทั่ว ๆ ไป เพราะต่างฝ่ายต่างไม่ยุ่งเกี่ยวกับซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะลูกของนายจำเนียรมักจะดูถูกพฤติกรรมความขี้เหนียวของอาสะใภ้ จนมีผลทำให้ลูก ๆ ของอาและอาสะใภ้มีนิสัยตะกละตะกลามเป็นที่รังเกียจของเพื่อนบ้าน และมักจะคอยจับผิดและหัวเราะเยาะในพฤติกรรมการบริโภคของลูกอาอยู่เสมอ

มาระยะหลัง ๆ ความสัมพันธ์ระหว่างพี่ชายและน้องชายเริ่มจะดีขึ้น เนื่องจากมีสถานที่ประกอบอาชีพที่เดียวกัน มีโอกาสพบปะพูดคุยอยู่เป็นประจำ แต่ทั้งนี้ต้องอยู่นอกสายตา

ของภรรยาพี่ชายที่คอยกำชับสามีไม่ให้กลับไปเกี่ยวข้องกับน้องชาย จนกระทั่งน้องชายเป็นฝ่ายชักชวนพี่ชายและพี่สะใภ้ไปร่วมงานทำบุญบ้านของพี่ชายคนโตซึ่งก็เพียงพอสำหรับการเริ่มต้นความสัมพันธ์ระหว่างพี่ชายและน้องชาย แต่ยังคงอยู่ในสายตาของภรรยานายจำเนียรซึ่งเริ่มไม่พอใจมาโดยตลอด

ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างนายจำเนียรและน้องสาวคนเล็ก ก็อยู่ในลักษณะต่างฝ่ายต่างไม่ไปมาหาสู่ซึ่งกันและกัน ซึ่งสืบเนื่องมาจากส่วนแบ่งจากการขายที่ ทั้งนี้เพราะพี่สะใภ้คิดว่าน้องสาวของสามี แทบจะไม่มีบทบาทวิ่งเต้นเรื่องต่าง ๆ แต่กลับได้ส่วนแบ่งมากกว่า ถึงกระนั้นก็ตามพี่ชายและภรรยามักจะได้ฟังพาน้องสาวเรื่องเงินทองเป็นประจำ โดยเฉพาะพี่ชายมักจะไปยืมเงินจากน้องสาวเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับครอบครัวปัจจุบันและเวลาที่ลูกที่เกิดกับภรรยาเก่ามาเยี่ยม

ในยามปกติ ถึงแม้ความสัมพันธ์ระหว่างพี่น้องจะค่อนข้างห่างเหิน แต่เมื่อถึงเวลาที่ต่างฝ่ายจัดงานประเพณี อีกฝ่ายหนึ่งจะต้องไปช่วยงานอย่างปฏิเสธไม่ได้ ดังนั้นถ้าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมางาน อีกฝ่ายหนึ่งก็ต้องไปช่วยงานเป็นการตอบแทน ลักษณะการช่วยงานมักจะอยู่ในรูปของเงินมากกว่าแรงงาน สำหรับน้องสาว ตั้งแต่ชายที่มีการจัดงานถึง 3 งาน ดังนั้นแทนที่งานบุญจะเป็นตัวเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างพี่น้องให้เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น กลับทำให้พี่น้องเบียดห่าง เมื่อไม่มีงานบุญ พี่น้องก็ยังคงไม่มีการไปมาหาสู่กันเช่นเดิม

นอกจากนี้ความขัดแย้งระหว่างสะใภ้ใหญ่กับสะใภ้เล็กยังมีสาเหตุมาจากที่ดิน

ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนบ้าน

เมื่อย้ายมาอยู่ที่นี้ ทั้งสองสามีภรรยาพยายามปรับตัวเข้าหาเพื่อนบ้าน แต่ในระยะหลังด้วยข้อจำกัดด้านอาชีพทำให้สามีไม่ค่อยมีโอกาสได้สังสรรค์กับเพื่อนบ้าน ส่วนภรรยาอุปนิสัยส่วนตัวเป็นคนคุยเก่ง มักจะคุยกับชาวบ้านได้ทั่วไป ถึงแม้จะย้ายเข้ามาอาศัยอยู่ไม่ถึง 3 ปี แต่สามารถรู้จักเพื่อนบ้านมากมาย ทำให้นางสำรวจมีโอกาสในการเพิ่มรายได้จากการที่เพื่อนบ้านมาชักชวนให้ไปรับจ้างในภาคเกษตรกรรมชนิด ๆ หน้อย ๆ โดยรวมแล้วความสัมพันธ์ระหว่างนางฉวยกับเพื่อนบ้านมักจะดำเนินไปในทางปกติ

การเข้าร่วมกิจกรรมและ โครงการพัฒนาภายในหมู่บ้าน

ในกรณีนี้ภรรยา มีบทบาทเด่นกว่าสามี จากการที่ภรรยาพยายามปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนบ้านและเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของหมู่บ้าน โดยสมัครเข้าเป็นสมาชิกของกลุ่มฯ เวลาที่มีการประชุมสมาชิก นางสำร่ายมักจะ มีบทบาทในการแสดงความคิดเห็น กล้าซักถาม ทำให้ผู้ใหญ่บ้านมองเห็นความกระตือรือร้นพร้อมทั้งชักชวนให้เข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งนางสำร่ายเองก็มักจะไปร่วมเกือบทุกงาน เนื่องจากไม่ต้องมีภาระในการหารายได้เลี้ยงครอบครัว ประกอบกับระยะหลัง ๆ ภรรยาไม่ต้องพึ่งพารายได้จากสามีฝ่ายเดียว ทำให้ภรรยามีอำนาจในการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ เพิ่มขึ้น เรื่องหนึ่งคือ การเข้าร่วมกิจกรรมของหมู่บ้าน เมื่อได้รับคัดเลือกให้เป็นคณะกรรมการกลุ่มฯ การทำงานในช่วงแรกจึงยังไม่ค่อยมีความมั่นใจ เวลาเกิดปัญหา นางสำร่ายในฐานะกรรมการฯ ยังคงต้องการพึ่งพาเจ้าหน้าที่ของรัฐในด้านให้คำปรึกษา ดังนั้นถ้าการทำงานประสบกับปัญหา จะไม่ตัดสินใจแก้ปัญหาด้วยตนเอง แต่จะละทิ้งปัญหาไว้เช่นนั้นเพื่อรอคำปรึกษาจากข้าราชการ โดยเฉพาะพัฒนาการ

ค่านิยมและพฤติกรรมในการอุปโภคและบริโภค

ลักษณะบ้านที่อยู่อาศัย เนื่องจากที่ดินแปลงเดิมที่ขายไปอยู่ลึกจากความเจริญภายนอก ไม่มีไฟฟ้า มีหน้าซ้าการคมนาคมไม่ค่อยสะดวก ดังนั้นเพื่อหลีกเลี่ยงความซ้ำซากจำเจ ต้องการความสะดวกในการเดินทาง ครอบครัวนายจำเนียรจึงออกมาซื้อที่อยู่ริมถนน ทั้งซื้อที่และปลูกบ้านหมดค่าใช้จ่ายเกือบ 3 แสนบาท อีกทั้งเครื่องใช้ไฟฟ้าที่อำนวยความสะดวกเพื่อตอบสนองค่านิยมสมัยใหม่อย่างครบครัน

อาหารการกิน ถึงแม้ค่านิยมในการบริโภคจะไม่เปลี่ยนแปลง แต่ข้อจำกัดในด้านแหล่งอาหารการกิน ก็มีส่วนช่วยให้รายจ่ายในด้านนี้เพิ่มขึ้น เพราะอาหารบางอย่างที่เคยหา มาบริโภคได้เอง เมื่อย้ายออกมาอยู่ข้างนอก ก็ต้องซื้อหา มาบริโภค นอกจากนี้ความสะดวกสบายทางด้านการคมนาคม ก็มีส่วนทำให้รายจ่ายเพื่อการบริโภคเพิ่มขึ้น

เครื่องแต่งกาย ภรรยาของนายจำเนียรนั้นภายหลังจากขายที่ได้ กลายเป็นคนรักสวยรักงาม เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย ต้องแต่งเป็นชุด เปลี่ยนจากนุ่งผ้าถุงมานุ่งกางเกงขาบาน มีสีสดใส ที่ซื้อจากตลาดนัดในหมู่บ้าน ตลาดในเมืองกาญจนบุรีหรือนครปฐม เข้าร้านทำผม แต่งเล็บ

บางครั้งถ้าเข้าไปเยี่ยมลูกสาวในกรุงเทพฯ แม่ลูกจะพากันไปซื้อเสื้อผ้าตามห้างสรรพสินค้า
หมดค่าใช้จ่ายนับพันบาท

การรักษาพยาบาล ในกรณีของครอบครัวนายจำเนียรสถานภาพทางเศรษฐกิจเป็น
เพียงการเพิ่มโอกาสในทางเลือกสถานรักษาพยาบาลเท่านั้น เพราะยังมีสิ่งอื่นที่เป็นตัวกำหนด
การตัดสินใจในการเลือกสถานพยาบาลอีกเช่น ค่าลือเกี่ยวกับการบริการในด้านการรักษา
พยาบาลและด้านอื่น ๆ ของโรงพยาบาลประจำอำเภอ

การปรับตัวด้านเศรษฐกิจภายหลังจากขายที่

อาชีพ รายได้ และสถานะเงินทุน

จากกรณีของนายจำเนียรแสดงให้เห็นชัดเจนถึงค่านิยมในด้านการประกอบอาชีพที่
เปลี่ยนแปลงไป กล่าวคือต้องการงานสบาย มีรายได้ดี นอกจากนี้การเลือกประกอบอาชีพ ซึ่งมี
ผลมาจากคำแนะนำของเพื่อนบ้านที่มีส่วนช่วยทำให้นายจำเนียรตัดสินใจเลือกชัรบถจักรยานยนต์
รับจ้างเป็นอาชีพหลัก ในช่วงแรกจึงเป็นการลองเสี่ยงประกอบอาชีพ แต่เมื่ออาชีพนี้ ทำให้นาย
จำเนียรเห็นว่าเป็นอาชีพที่สามารถหารายได้มากินมาใช้วันต่อวัน โดยไม่ขัดสน นายจำเนียร
จึงไม่คิดที่จะ ไปประกอบอาชีพอื่นอีก นายจำเนียรจึงมีรายได้จากอาชีพหลักเพียงอาชีพเดียว

ส่วนภรรยาในฐานะแม่บ้าน แต่จากการที่ภรรยามีความสัมพันธ์อันดีกับเพื่อนบ้านทั่วไป
ก็มีส่วนทำให้ภรรยาสามารถเพิ่มรายได้เล็ก ๆ น้อย ๆ ให้กับครอบครัว โดยได้รับการชักชวน
จากเพื่อนบ้านให้ไปเป็นแรงงานในธุรกิจการท่องเที่ยวและแรงงานในภาคเกษตรกรรมอยู่เสมอ
นอกจากนี้ในระยะหลัง ๆ ภรรยายังมีรายได้จากลูก ๆ ที่เกิดกับสามีเก่า ที่ส่งเสียให้แม่เป็นค่า
เลี้ยงดูหลาน ดังนั้นขณะที่สามีมีรายได้ลดลง เพราะการเพิ่มขึ้นของอาชีพชัรบถจักรยานยนต์
รับจ้าง ภรรยาจึงเป็นที่พึ่งพาด้านเศรษฐกิจให้กับสามีและครอบครัว

ดังนั้นสำหรับกรณีของนายจำเนียร ถึงแม้ค่านิยมในการประกอบอาชีพจะเปลี่ยนมาเป็น
"งานสบายเงินเร็ว" แต่ทำงานในภาคเกษตรมีโอกาสรสร้างรายได้ให้กับครอบครัวเพิ่มขึ้น อดีต
ชาวไร่อย่างนางสาวรายยังไม่ละทิ้งโอกาส โดยเฉพาะงานในไร่ที่มาจากการจ้างของชาวไร่
รายอื่น ไม่ใช่เป็นการลงทุนทำไร่เอง

สภาวะหนี้สินและรายจ่าย

ในช่วงที่สามีหารายได้เลี้ยงครอบครัวเพียงผู้เดียว บางครั้งรายจ่ายมากกว่า รายได้ ทั้งสามีภรรยาก็ต้องสร้างสภาวะหนี้สินทั้งจากรูปแบบการกู้ การยืม และระบบเงินแชร์ รูปแบบเงินกู้ แหล่งเงินกู้มาจากกลุ่มออมทรัพย์ฯ ของหมู่บ้าน ส่วนแหล่งยืมเงินก็คือพ่อแม่พี่น้อง ของสามี ระบบเงินแชร์มาจากอินเทอร์เน็ตของสามี ซึ่งสองสามีภรรยาใช้ระบบหมุนเวียนเงินอยู่ใน 3 รูปแบบนี้ ยืมเงินมาส่งแชร์ ยืมเงินมาส่งเงินกู้ทางกลุ่มฯ บางครั้งก็กู้ทางกลุ่มฯ ใช้พ่อแม่ญาติพี่น้อง ในระยะหลัง ๆ เมื่อภรรยาหารายได้เพิ่มขึ้น ถ้าสามีไปสร้างหนี้สินไว้โดยที่ ภรรยาไม่ได้รับรู้ ภรรยาจะไม่รับใช้หนี้ให้กับสามี และเรื่องสภาวะหนี้สินในรูปแบบเงินยืมนี้เอง ที่ทำให้สามีและภรรยามักจะมีเรื่องระหองระแหงกับพ่อแม่และน้องสาวของสามี

กรณีที่ 7

สำหรับกรณีของนายชำนาญ เป็นต้นเหตุแห่งความยุ่งยากจนกระทั่งพี่ ๆ น้อง ๆ ต้องทะเลาะวิวาทกันเพราะแย่งที่ดินในเวลาต่อมา บทบาทของนายชำนาญช่วงที่ชายที่เช่นเดียวกับพี่ชาย ที่วิ่งเต้นกับทางเจ้าของที่ดินซึ่งถือใบน.ส.๓ พร้อมทั้งวิ่งเต้นเพื่อปรึกษาข้าราชการในอำเภอให้เรื่องต่าง ๆ ดำเนินไปได้ โดยที่สามีและภรรยารู้สึกชื่นชมและเป็นหนี้บุญคุณกับข้าราชการรายนั้น ในฐานะเป็นผู้เข้ามาช่วยแก้ปัญหายุ่งยากซับซ้อนให้ลุล่วงไปได้

ในเรื่องของส่วนแบ่งที่เรียกร้องเพิ่มขึ้นจากที่ตนเองแอบลักลอบขายไปก่อนหน้านี้ โดยใช้วิธีการเรียกร้องในลักษณะข่มขู่ทำร้ายผู้เป็นพ่อ จนพี่น้องคนอื่น ๆ ต้องให้ผู้เป็นพ่อยอมตกลง มีผลทำให้ผู้เป็นพ่อไม่มีอำนาจการตัดสินใจอย่างเต็มที่ในการจัดสรรมรดก อันเนื่องมาจากกลัวการข่มขู่ของลูก นอกจากนี้นายชำนาญยังอ้างถึงช่วงระยะเวลาที่กลับมาช่วยพ่อทำไร่ พร้อมทั้งจำนวนไร่ที่บุกเบิกได้ ตนจึงต้องได้ส่วนแบ่งมากกว่าพี่น้องคนอื่น ๆ

การปรับตัวด้านสังคมภายหลังจากขายที่

ลักษณะแบบแผนครอบครัวและบทบาทของพ่อแม่

ในช่วงแรก ๆ ที่ได้รับส่วนแบ่ง นายชำนาญเป็นหัวหน้าครอบครัว และในฐานะที่เป็นผู้รับมรดกจึงมีอำนาจในการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ เติบโต นับตั้งแต่ซื้อที่ปลูกบ้าน ค่าใช้จ่ายในการปลูกบ้าน ซึ่งทั้ง 2 ประเด็นนี้ ภรรยาคัดค้านมาโดยตลอดเพราะภรรยาต้องการเข้าไปลงทุนค้าขายเล็ก ๆ น้อย ๆ ในเมือง ปลูกบ้านแบบพออยู่พอกิน เงินที่เหลือเก็บฝากธนาคารไว้เป็นทุนเพื่อรับดอกเบี้ยย แต่ปรากฏว่าอำนาจในการตัดสินใจของสามีเหนือกว่า ภรรยาไม่มีบทบาทเพียงคอยจ่ายเงินตามความต้องการของสามี แต่หลังจากที่ครอบครัวประสบปัญหาเกี่ยวกับการประกอบอาชีพและค่าใช้จ่ายที่เกินจำเป็น ภรรยาจึงเริ่มมีบทบาทเป็นผู้เก็บเงินรายได้ของทั้งสามีและบุตรพยายามไม่จ่ายทั้งที่เป็นเรื่องจำเป็น จนกลายเป็นพฤติกรรม"ตระหนี่ถี่เหนียว" และพฤติกรรมนี้เองที่ทำให้ลักษณะแบบแผนภายในครอบครัวไม่เป็นระบบเท่าที่ควร อันที่จริงพฤติกรรมที่ฝ่มฝือของสามี โดยเฉพาะการชอบเลี้ยงเพื่อนฝูงกินเหล้า มีส่วนทำให้ภรรยาเป็นฝ่ายได้คิดและเป็นฝ่ายเก็บเงิน ดังนั้นเมื่อสามีขอเงิน ภรรยาจึงไม่ให้ กลายเป็นกรณีพิพาท

ระหว่างสามีและภรรยาเกือบทุกวัน

จากพฤติกรรมของพ่อแม่ส่งผลมายังลูก โดยเฉพาะลูกคนโต ซึ่งมักจะเป็นผู้รองรับอารมณ์เวลาที่พ่อและแม่ทะเลาะกัน และจากพฤติกรรมที่เหนียวของผู้เป็นแม่ที่ไม่เอาใจใส่ลูก ๆ ในเรื่องอาหารการกิน ทำให้ลูกไม่ค่อยชอบเข้าบ้าน ไปอยู่ตามบ้านปู่ย่า บ้านอา จนกระทั่งหนีเตลิดไปทำงานในเมืองกาญจน์ เป็นสาเหตุให้พ่อกับอาซึ่งมีพื้นฐานความขัดแย้งมาจากการขายที่เป็นทุนเดิมอยู่แล้ว เกิดปัญหาทะเลาะวิวาทกันอีก

ลูกชายคนที่สอง พ่อแม่ทะเลาะกันจนหนีเรียน แม่จึงไล่ออกจากบ้าน ลูกชายจึงหนีไปทำงานอยู่กรุงเทพฯ กับน้าชาย ถึงเวลาเทศกาลจึงจะกลับบ้าน นำเงินมาให้แม่ ระยะเวลา ๗ เดือนต้องมาพบพฤติกรรมของแม่ ทำให้เปลี่ยนใจไม่ส่งเสียรายได้ให้แม่แต่กลับนำเงินฝากธนาคาร

สำหรับบุตรชาย 2 คนเล็ก พ่อแม่มีบทบาทในด้านส่งเสริมการศึกษา ส่วนบทบาทในการอบรมเลี้ยงดู จะเป็นของภรรยา ซึ่งมักจะตามใจไม่ค่อยดุดำ่ว่ากล่าวเวลาลูกทำผิด และยิ่งระยะเวลา ๗ ลูก 2 คนแรกต้องหนีเตลิดเปิดเปิงออกจากบ้าน ทำให้ผู้เป็นแม่ไม่กล้าใช้วิธีสั่งสอนแบบลงโทษ มีผลทำให้ลูกยิ่งได้ใจ มีพฤติกรรมเป็นที่น่ารังเกียจในสายตาของญาติพี่น้องและเพื่อนบ้าน จนไม่มีใครคบหาสมาคมและนาลเกลียดมาถึงผู้เป็นแม่ด้วย ถึงแม่แม่จะไม่ดูด่าว่ากล่าว แต่"ความตระหนี่ถี่เหนียว" ของมารดาส่งผลกระทบต่อลูก 2 คนหลังในด้านการปรับตัวให้เข้ากับสังคมเป็นอย่างมาก ทั้งออกเล่นการพนันเพื่อนำเงินมาซื้อขนม นิสัยตะกละตะกลาม จนคนรอบข้างดูถูก เกะกะเกเรจนไม่มีใครคบหา

ความสัมพันธ์ระหว่างเครือญาติ

ญาติพี่น้องที่นายชำนานูให้ความเคารพนับถือมากที่สุดได้แก่พี่ชายคนโตคนละพ่อที่อยู่จ.อุบลฯ มักจะมีการไปมาหาสู่กันเกือบทุกปี เนื่องจากพื้นฐานความสัมพันธ์ดั้งเดิมนายชำนานูเคยไปพึ่งพาอาศัยอยู่กับพี่ชายคนนี้อยู่ประมาณ 13 ปี จึงกลับมาทำไร่ ช่วงที่แบ่งมรดกพี่ชายคนโตก็ไม่ได้มีเรื่องขัดแย้งกับน้องชายเรื่องส่วนแบ่ง เพราะพี่ชายยอมรับส่วนแบ่งที่พ่อแบ่งให้แต่โดยดี

ความสัมพันธ์กับพี่ชายคนที่ 2 หลังจากขายที่ ความสัมพันธ์เป็นไปในเชิงขัดแย้งโดยตลอด โดยเฉพาะพี่สะใภ้จะมีบทบาทคอยกำชับสามีไม่ให้ยุ่งเกี่ยวกับพี่น้อง ในภายหลังต่างฝ่าย

ต่างย้ายออกมาแล้ว ยังเกิดเหตุการณ์ที่ทำให้แนวโน้มความสัมพันธ์เลวร้ายลงไปอีก เมื่อพี่สะใภ้เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการทะเลาะวิวาทระหว่างน้องสามีและภรรยา ดังนั้นในระยะหลัง ถึงแม้น้องชายจะต้องการคืนดีกับพี่ชาย แต่เนื่องจากเกรงพี่สะใภ้ จึงไม่กล้าให้ความสนิทสนมกับพี่ชายมากนัก รูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างน้องชายคนที่ 4 และพี่ชายคนที่ 2 จึงถูกกำหนดโดยภรรยาของพี่ชาย ถ้าต่อหน้าภรรยาของพี่ชาย พี่น้องต่างฝ่ายต่างวางเฉย แต่ถ้าลับหลังพี่น้องเริ่มจะมีความสัมพันธ์อันดีระหว่างกัน

ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างนายชำนาญกับครอบครัวของน้องสาวคนที่ 5 ในยามปกติไม่ได้มีการไปมาหาสู่ซึ่งกันและกัน ในระยะหลัง ๆ ถึงแม้น้องสาวจะจัดงานแต่งงานลูกสาว แต่ก็ไม่ได้ทำให้ความสัมพันธ์เป็นไปในทางที่ดีขึ้น โดยเฉพาะนายชำนาญยังผูกใจเจ็บน้องเขยตั้งแต่ช่วงแบ่งเงิน มีหน้าขี้ลูกของน้องสาวไม่ได้ความเคารพนับถือผู้เป็นลุง เนื่องจากมีพ่อและแม่ถ่ายทอดความรู้สึกเกลียดชังอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นถึงแม้ลูกของตนจะไปพึ่งพาน้องสาว นายชำนาญกลับเข้าใจว่าน้องสาวหลอกใช้ลูกของตน กลายเป็นชนวนที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างพี่ชายและน้องสาวขึ้นมาอีก

พี่สาวคนโตที่อยู่กรุงเทพฯ ในระยะหลัง ๆ ที่มักจะมาอາสารบิใช้พ่อกับแม่ และได้รับเงินตอบแทนเป็นสินน้ำใจเล็ก ๆ น้อย ๆ ทั้ง ๆ ที่ไม่ได้มายุ่งเกี่ยวกับน้องชาย แม้แต่น้อย แต่น้องชายมักจะพูดจาค่อนขอดพี่สาวว่าหวังแทะเล็มเงินทองจากพ่อแม่ทีละเล็กทีละน้อย

ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนบ้าน

ตั้งแต่ย้ายเข้ามาเป็นสมาชิกในหมู่บ้าน ระยะแรก ๆ เพื่อนบ้านต่างพากันมารุมล้อมตั้งผลประโยชน์จากชาวไร่ ในขณะที่เดียวกันตัวชาวไร่เองก็แสดงพฤติกรรมความใจกว้าง โดยเลี้ยงเพื่อนบ้านที่เข้ามาหิวยืนไม่ตรีอย่างไม้อื่น หลังจากสภาวะเงินทุนร่อยหรอ เพื่อนบ้านต่างก็ค่อย ๆ ห่างเหิน

ฝ่ายภรรยาไม่พยายามปรับตัวคบหาสมาคมกับเพื่อนบ้าน ไม่เคยพูด ไม่เคยยิ้ม จนเพื่อนบ้านมองว่าภรณานายชำนาญไม่มีมนุษยสัมพันธ์ พฤติกรรมดังกล่าวเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้กิจการค้าขายของนายชำนาญต้องล้มเลิก เนื่องจากไม่มีลูกค้าเข้าร้าน ยิ่งระยะหลัง ๆ ครอบครัวนายชำนาญเกิดขัดแย้งกับเพื่อนบ้านใกล้เคียงในกรณีที่ต่างฝ่ายต่างกล่าวหาว่ารุกที่ดิน

อีกฝ่ายหนึ่ง บังเอิญชาวบ้านรายนั้น มีอิทธิพลที่จะกระจายข่าวลือถึงพฤติกรรมต่าง ๆ ของสมาชิกภายในครอบครัวนายชำนานูให้กลายเป็นพฤติกรรมที่น่ารังเกียจในสายตาของเพื่อนบ้านคนอื่น ๆ ซึ่งขณะเดียวกันสมาชิกภายในครอบครัวของนายชำนานูก็ถูกทดสอบพฤติกรรมจากชาวบ้านด้วยกัน จนกลายเป็นเรื่องวิพากษ์วิจารณ์อย่างสนุกสนาน ทุกวันนี้ความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวชาวไร่กับเพื่อนบ้านเป็นไปในลักษณะต่างคนต่างอยู่ ไม่มีการไปมาหาสู่ระหว่างกัน

การเข้าร่วมกิจกรรมและโครงการพัฒนาภายในหมู่บ้าน

ช่วงที่ครอบครัวย้ายเข้ามาอยู่ในหมู่บ้าน เป็นช่วงที่ความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชาวบ้านห่างเหินกัน ดังนั้นถ้าถึงช่วงเทศกาลงานบุญประเพณี หรือวันสำคัญทางศาสนา นายชำนานูจะกลับไปทำบุญที่วัดในหมู่บ้านเดิมที่ย้ายออกมา เนื่องจากเห็นว่าที่วัดประจำหมู่บ้านแห่งใหม่ไม่มีชาวบ้านมาทำบุญ

ส่วนการเข้าสมัครเป็นสมาชิกของกลุ่ม เนื่องจากช่วงที่ดำเนินกิจการขายของ ถือว่าร้านค้าของกลุ่มฯ เป็นคู่แข่งการค้าของตน เพราะชาวบ้านมักจะไปซื้อสินค้าราคาถูกจากร้านค้ากลุ่มฯ มากกว่า เป็นส่วนหนึ่งทำให้ธุรกิจของตนเองไปไม่รอด ดังนั้นทั้งสองสามีภรรยาจึงไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับกิจกรรมของกลุ่มฯ ตั้งแต่ต้น ประกอบกับพฤติกรรมที่ไม่สู้สิ่งกับใคร ทำให้ภรรยาพลอยไม่อยากเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับกิจกรรมของกลุ่มฯ

ค่านิยมและพฤติกรรมในการอุปโภคและบริโภค

บ้านที่อยู่อาศัย สร้างขึ้นเพื่อรักษาหน้าตาของนายชำนานูโดยเฉพาะ ไม่ได้มีการวางแผนถึงงบประมาณในการก่อสร้าง แบบบ้านนำมาจากแบบบ้านที่ทันสมัย นำมาต่อเติมนิดต่อเติมหน่อยให้ออกมาสวยที่สุด เพื่อไม่ให้อัปอายพ่อแม่พี่น้องและชาวบ้าน สิ่งของเครื่องใช้ไฟฟ้า เครื่องอำนวยความสะดวก รวมทั้งเฟอร์นิเจอร์ต่าง ๆ ภายในบ้าน ซื้อภายในวันเดียว นอกจากนั้นความรู้เท่าไม่ถึงการและความที่อยากยกระดับตนเองให้เท่ากับคนในเมือง ก็มีผลทำให้พาตัวเองไปให้คนกรุงเทพฯ หลอกเงินค่านายหน้าเป็นแสนจากการซื้อรถบิควัน นอกจากนี้ทั้งรถบิควัน รถจักรยานยนต์อีก 2 คัน ซื้อเป็นเงินสดหมดทุกอย่าง แต่ก็ก็เป็นผลดีสำหรับนายชำนานู ในภายหลังคือไม่ต้องสูญทั้งเงินและทรัพย์สินเหมือนเช่นกรณีที่ 3 และกรณีที่ 8

ค่านิยมในการอุปโภคและบริโภคด้านปัจจัย 4 ที่เปลี่ยนแปลงไปอีก 2 ด้าน ภายหลังจากได้รับส่วนแบ่งมาใหม่ ๆ คือ พฤติกรรมการแต่งกายและพฤติกรรมการบริโภค โดยเฉพาะเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายที่เปลี่ยนจากหน้ามือเป็นหลังมือภายในวันเดียวกัน ค่านิยมการแต่งกาย โดยเฉพาะเสื้อผ้าที่ซื้อเพียงเพราะตอบสนองความต้องการด้านจิตใจที่เป็นสิ่งสวยงาม ส่วนอาหารบริโภคที่ซื้อทุกวันก็มากเกินความจำเป็นที่จะใช้บริโภคในแต่ละมื้อและแต่ละวัน

ระยะหลัง ๆ ค่านิยมในการอุปโภคและบริโภคเปลี่ยนแปลงไปจากช่วงแรกอย่างมาก โดยเฉพาะเรื่องการบริโภค ภรรยาจะมีวิธีการประหยัดรายจ่ายค่ากับข้าวแบบแปลก ๆ จนเพื่อนบ้านพากันดูถูก ส่วนค่านิยมและพฤติกรรมการอุปโภคและบริโภคในด้านอื่น ทั้งสองสามีภรรยาต่างไม่ได้ให้ความสำคัญอีกเลย หลังจากสถานภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัวตกต่ำ

การปรับตัวด้านเศรษฐกิจภายหลังจากขายที่

อาชิน รายได้ และสภาวะเงินทุน

หลังจากที่เงินทองหมดไปกับการตอบสนองค่านิยมทางจิตใจในด้านการอุปโภคบริโภคแล้ว เมื่อถึงช่วงที่จะประกอบอาชีพทำมาหากิน ภายหลังจากการขายที่ นายชำนาญไม่ได้มีการวางแผนหรือเตรียมการในการประกอบอาชีพล่วงหน้า จึงมักจะถูกชักนำไปตามข้อเสนอแนะของเพื่อนบ้านได้ง่าย ดังนั้นเมื่อมีเพื่อนบ้านแนะนำให้ค้าขาย ประกอบกับในขณะนั้นสถานภาพทางเศรษฐกิจยังเอื้ออำนวยให้สามารถลงทุนได้ สองสามีภรรยาจึงตกลงใจเปิดร้านขายของชำควบคู่ไปกับการขายอาหาร

ปรากฏว่ากิจการดำเนินไปได้ไม่กี่เดือน ต้องล้มเลิกกิจการเนื่องจากมีสาเหตุมาจากตัวนายชำนาญพร้อมทั้งครอบครัวและปรากฏการณ์แวดล้อมที่ส่งผลกระทบ กล่าวคือนายชำนาญเองมักจะรับเลี้ยงลูกค้าในร้าน เพื่อเป็นการเชิญชวนและต้องการวัดความสามารถในการชักจูงลูกค้าและเงินทุนที่มีมากกว่าคู่แข่ง ส่วนภรรยาจากพฤติกรรมที่ชาวบ้านยอมรับว่าไม่มีมนุษยสัมพันธ์ ทำให้เป็นอุปสรรคต่ออาชีพค้าขาย ประกอบกับไม่มีฝีมือในการทำอาหารจนลูกค้าน่ากินเช็ดชขาด นอกจากนี้ลูกเล็ก 2 คนมักจะแอบขโมยเงินและของไปใช้อวดเพื่อนที่โรงเรียน ส่วนสถานภาพร่างกายนอกที่เกิเกิดขึ้นคือมีร้านค้าเพิ่มขึ้นหลายร้านทั้งนอกและในหมู่บ้าน

ในที่สุดเมื่อต้องเลิกกิจการ การเปลี่ยนอาชีพใหม่มีเหตุมาจากเพื่อนบ้านมาหยิบยื่น โอกาสให้ นั่นคือมีคนมาติดต่อขายเสื้อคิวเมิ้ลเครื่องให้ ปรากฏว่าการทดลองเสียงระยะแรก กลับให้ผลตอบแทนทางด้านรายได้ดีเกินคาด จึงยึดอาชีพซั้มเมิ้ลเครื่องรับจ้างตั้งแต่นั้นมา

ทุกวันนี้ ครอบครัวของนายชำนาญมีรายได้หลักจากการประกอบอาชีพของสามีเพียง ผู้เดียว วันละประมาณ 100-200 บาท ส่วนภรรยาไม่ได้ประกอบอาชีพอะไร อาศัยดอกเบีย จากเงินต้นที่เหลือในธนาคารประมาณแสนบาท

สภาวะหนี้สินและรายจ่าย

ทุกวันนี้ วันหนึ่ง ๆ ภรรยาแทบจะไม่ได้ใช้เงิน เพื่อจ่ายเป็นค่าอะไร นอกจากค่า อาหารนิด ๆ หน่อย ๆ ส่วนสามีมักจะสิ้นเปลืองไปกับค่าเหล้าทุกวัน บางวันซั้มจักรยานยนต์ รับจ้างได้กินเหล้าจนหมด สำหรับนายชำนาญนั้นบางครั้งถ้าขาดสนเงินทอง ก็มักจะไปเบียดเบียน พ่อกับแม่ หรือส่งเงินแชร์ที่วินมอเตอรืไซด์ ส่วนภรรยาก็วิ่งไปยืมแม่สามี ครั้งละ 300 บาท 500 บาท

กรณีที่ 8

เป็นน้องสาวคนสุดท้ายของนายจำเนียรและนายชำนาญ ที่ไม่เห็นด้วยกับการกระทำของพี่ชาย ดังนั้นเมื่อเกิดปัญหา พี่ชายลักลอบขายที่ของพ่อ จึงได้โวยวายขึ้น พร้อมกับวิ่งเต้นขายที่แปลงนี้ให้กับผู้ซื้อ ซึ่งก็คือ แม่ชีแห่งสำนักแม่ชีใกล้เคียง ต่อมาภายหลังข้าราชการในอำเภอรายหนึ่งทราบว่ามีแม่ชีจะซื้อ (โดยผ่านทางลูกศิษย์) ที่ดินแปลงที่ติดกับที่ดินของตนที่ซื้อต่อเอาไว้พอดีกับที่ดินแปลงนี้มีปัญหาระหว่างเจ้าของที่ดินผู้ซึ่งเป็นคนถือเอกสารที่ดินกับผู้ทำกิน ทั้งสองฝ่ายคือข้าราชการรายนี้พร้อมทั้งครอบครัวนายเอี่ยม ต่างฝ่ายต่างเอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกัน โดยที่ข้าราชการรายนั้นเป็นผู้วิ่งเต้นทำใบเอกสารที่ดิน และนางพยงค์ซึ่งสนิทกับท่านแม่ชี พยายามเจรจาให้แม่ชียอมซื้อที่ดินผืนนั้นยกแปลงซึ่งมีอยู่เกือบ 100 ไร่ ดังนั้นตัวนางพยงค์เองจึงมีบทบาทคือ ติดต่อกับแม่ชีเพื่อเสนอขายที่ดิน และเป็นนายหน้าให้กับข้าราชการในอำเภอรายนั้นกับแม่ชี นอกจากนี้ยังต้องวิ่งเต้นกับฝ่ายข้าราชการในอำเภอรายนั้นให้จัดการเกี่ยวกับใบเอกสารที่ดิน

สำหรับส่วนแบ่งที่นางพยงค์เรียกร้องเป็นเงินประมาณ 1.3 ล้านบาท เนื่องจากนางพยงค์คิดว่าเป็นเงินในส่วนที่ตนพึงจะได้ เพราะตนเองบุกเบิกที่ดินไปประมาณ 10 ไร่ ไม่เหมือนกับพี่น้องบางคนทีเรียกร้องในส่วนที่พ่อกับแม่บุกเบิกเอาไว้

การปรับตัวระยะแรกก่อนที่จะย้ายออกมาอยู่ภายนอก

ในกรณีของนางพยงค์ เนื่องจากทั้งนางพยงค์และสามีต่างมีที่ดินด้วยกันทั้งคู่ ดังนั้นการปรับตัวของนางพยงค์ในช่วงแรกจึงแปลกกว่าพี่น้องคนอื่น ๆ แทนที่จะอพยพครอบครัวออกมาอยู่ภายนอก นางพยงค์กลับย้ายครอบครัวเข้าไปอยู่ในที่ดินของพ่อสามี ซึ่งอยู่ลึกเข้าไปข้างใน ด้วยเหตุผลที่ว่าต้องการตั้งหลักทำมาหากิน โดยไม่คิดจะขายที่แปลงที่เหลือของสามี

เมื่อย้ายเข้าไปอยู่ด้านใน ภรรยาซึ่งแต่เดิมมีบทบาทเป็นผู้นำครอบครัวในทุก ๆ เรื่องมาโดยตลอด หลังจากที่ได้รับส่วนแบ่งมา ภรรยาก็ยังคงเป็นผู้นำในด้านความคิดในการวางแผน ดำเนินชีวิตให้กับครอบครัวโดยเฉพาะการหารายได้ เนื่องจากสามีไม่มีบทบาทในด้านความเป็นผู้นำ เพราะความคิดที่ว่าเงินแล้วไม่ต้องการทำอะไร ฝ่ายภรรยาจึงอาศัยหารายได้

ที่สามารถไหว้วินได้ ในขณะที่ โดยไม่ต้องลงทุน แต่เนื่องจากสมาชิกในครอบครัวมาก รายได้ไม่พอกับรายจ่าย สภาวะเงินทุนร่อยหรอลง ประกอบกับท่านแม่ส่งลูกศิษย์มา เจริญอาชีพที่ดินของสามี ฝ่ายน้อง ๆ สามีซึ่งก็มีสิทธิ์ในที่ดินผืนดังกล่าวต้องการจะขายเพื่อให้ตนเอง "มี" แบบครอบครัวที่ชายและพี่สะใภ้บ้าง ขณะเดียวกันพฤติกรรมของสามีที่ไม่มีบทบาทในความเป็นผู้นำมีผลทำให้นางพียงค์เปลี่ยนระบบความคิดใหม่ คือต้องการย้ายออกมาอยู่ภายนอก เพื่อให้สามีมีความคิดที่จะประกอบอาชีพ

นอกจากนี้ยังมีเหตุปัจจัยมาจาก ต้องการปูทางพื้นฐานการศึกษา และส่งเสริมอาชีพให้กับลูกและสามี ดังนั้นเมื่อน้องของสามีต้องการจะขายที่ นางพียงค์จึงมีทั้งปัจจัยผลักดันและปัจจัยดึงดูดที่ทำให้ต้องย้ายออกมา

การปรับตัวหลังจากที่ย้ายมาอยู่ภายนอก

ในกรณีของนางพียงค์นั้น เนื่องจากมีการขายได้ถึง 2 ครั้ง ครั้งแรกภรรยาเป็นผู้ได้รับส่วนแบ่ง ส่วนการขายที่ในครั้งที่ 2 สามีเป็นผู้ได้รับส่วนแบ่ง การได้รับส่วนแบ่งทั้ง 2 ครั้งต่างก็มีผลต่อการปรับตัวของครอบครัวนางพียงค์ด้วยกันทั้ง 2 ครั้ง แต่ที่เห็นชัดที่สุดได้แก่การปรับตัวทางด้านเศรษฐกิจ โดยเริ่มจาก

การปรับตัวด้านเศรษฐกิจภายหลังจากขายที่

อาชีพ รายได้ และสภาวะเงินทุน

หลังจากที่ย้ายออกมาอยู่ภายนอก นางพียงค์กลายเป็นจุดสนใจของชาวบ้านโดยทั่วไปในด้านเป็นแหล่งเงินกู้ จากการที่นางพียงค์เป็นคนใจกว้าง ไม่ว่าจะมิชชาบ้านรายใดมากู้หรือขอยืมเงินมักจะให้ไปเกือบทุกราย จนทำให้เงินทุนต้องกระจายกระจาย ยากต่อการรวบรวมเมื่อถึงเวลาจำเป็น

ส่วนอาชีพที่นางพียงค์ยึดถือเป็นอาชีพหลักหลังจากที่ย้ายออกมาภายนอกก็คือวิ่งรถรับซื้อขายผลผลิต ตามถนัด โดยนางพียงค์ซื้อรถปิคอัพผ่อนต่อจากพ่อของลูกสะใภ้ ปรากฏว่าเพียงชั่วระยะเวลาไม่กี่เดือน ต้องประสบปัญหาเรื่องลูกไร้ซ้าซื้อกับเค้าแก่รายอื่น ขณะเดียวกันลูกไร้ของตนก็แอบขายผลผลิตให้กับพ่อค้าแม่ค้าจร ทำให้ต้องประสบกับภาวะขาดทุน นอกจากนี้

เงินทองที่ได้มาครั้งแรก ก็กระจัดกระจายไปหมด บริษัทมายัตรถปิควัฒ์กลับคืน เนื่องจากขาดส่ง จากมีรถปิควัฒ์รับซื้อขายผลผลิต ต้องมาประกอบอาชีพที่อาศัยเงินลงทุนน้อย จนกระทั่งสามีได้รับส่วนแบ่งจากการขายที่อีกครั้ง คราวนี้นางพยงค์กลับมาทำกิจการที่ต้อง ลงทุนมากกว่าครั้งก่อน คือวิ่งรถไถ ช่วงแรกสามีต้องการนำเงินฝากธนาคารเพื่อกินดอกเบี้ย แต่เนื่องจากครอบครัวนางพยงค์มีบุตรชายถึง 5 คน ที่ทำไร่ไม่เป็น นางพยงค์จึงคัดค้านสามี และชักนำความคิดให้สามีเห็นด้วย กับบทบาทในการสร้างพื้นฐานทางอาชีพให้กับลูก ๆ ประกอบ กับวิ่งรถไถเป็นอาชีพที่อิสระ ดังนั้นสองสามีภรรยาจึงออกรถไถมาวิ่งรับจ้างไถที่ทั้งงานในไร่ และงานในรีสอร์ท เก็บรายได้กินในลักษณะน้ำชาเขทราย ในช่วงนี้รายได้หลักของครอบครัวจึง มาจากงานวิ่งรถไถ ส่วนรายได้เสริมของภรรยาอีกทางหนึ่งคือ จากดอกเบี้ยเงินกู้ ซึ่งไม่ใช่ รายได้ที่แน่นอน บางครั้ง 3 เดือนลูกหนึ่งยังไม่นำเงินมาชำระค่าดอกเบี้ย ส่วนการเปลี่ยนแปลง ทางด้านอาชีพ ของครอบครัวนางพยงค์ในครั้งนี้ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงบทบาทของสามีให้ มาเป็นผู้นำในการหารายได้มาเลี้ยงครอบครัวโดยออกคุมรถไถ เก็บเงินจากลูกหนี้ เนื่องจาก สามีได้รับบทเรียนจากครั้งก่อน ที่ให้ภรรยาเป็นผู้นำในการหารายได้ และเก็บเงิน แต่ภรรยา กลับเป็นคนใจกว้าง ดังนั้นเงินที่ได้มาคราวที่แล้วจึงหมดไปโดยใช่เหตุและไม่ได้อะไไว้เป็นชิ้น เป็นอันชิ้นมาแม่แต่น้อย

สภาวะหนี้สินและรายจ่าย

ทุกวันนี้สภาวะหนี้สินก้อนใหญ่ เกิดจากการลงทุนทำมาหากินแบบอิสระ ในส่วนของบริษัทรถไถ นางพยงค์กู้เงินน้องชายสามีไปวางเงินดาวในส่วนหนึ่ง และในส่วนที่ต้องผ่อนชำระ เงินกับทางบริษัททุกเดือน ๆ ละประมาณ หมื่นบาทเศษ นางพยงค์นำเงินรายได้จากการวิ่งรถ ไถไปผ่อนชำระ

จากการที่ครอบครัวมีรายได้ไม่ค่อยแน่นอน ทั้งจากรายได้หลักและรายได้เสริม บาง ครั้งขณะที่ยังไม่มีเงินสดอยู่ในมือ แต่ปรากฏว่านางพยงค์มักจะไปนำของมาก่อน โดยเฉพาะค่า ใช้จ่ายที่ตอบสนองค่านิยมด้านอุปโภคและบริโภค โดยคิดว่าวันนั้นจะได้เงินจากทางนี้ วันนี้จะได้ เงินจากทางนั้น ดังนั้นบางช่วงถ้ายังไม่มีรายได้ นางพยงค์จึงต้องไปพึ่งพาเงินทองจากน้องชาย ของสามี ทั้งรายจ่ายที่เกี่ยวกับชีวิตประจำวัน และรายจ่ายอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากค่าใช้จ่ายใน

ชีวิตประจำวัน ซึ่งน้องชายสามีก็ปฏิเสธไม่ได้ ทั้งนี้จากพื้นฐานความรู้สึกของน้องชายที่ต้องตอบแทนพี่ชายและพี่สะใภ้ที่เคยอุปถัมภ์ค้ำชู เมื่อครั้งที่สองสามีภรรยา ยังไม่ได้ย้ายออกมา

การปรับตัวด้านสังคมภายหลังจากชายที่

ลักษณะแบบแผนครอบครัวและบทบาทพ่อแม่

เนื่องจากภรรยาเป็นผู้นำทั้งทางด้านความคิดและผู้นำในด้านการตัดสินใจ ทำให้ภรรยามีบทบาทเป็นหัวหน้าครอบครัวไปโดยปริยาย แต่ถ้าภรรยาซึ่งมีบทบาทเป็นหัวหน้าครอบครัว มีพฤติกรรมที่เล้าเมายา และประพฤติดัวไม่เหมาะสม ไม่เป็นที่พอใจของสามี สามีมักจะลงไม้ลงมือ ทำร้ายภรรยาบ้างเหมือนกัน ภายหลังจากที่สามีได้รับส่วนแบ่งจากการขายที่ สามีกลับมีบทบาทในการเป็นผู้นำครอบครัว โดยเฉพาะผู้นำในการหารายได้แทนภรรยา ทั้งนี้เนื่องมาจากบทเรียนเกี่ยวกับพฤติกรรมความใจกว้างของภรรยาที่ทำให้ครอบครัวขาดพลัง จนเกือบหมดตัวมาครั้งหนึ่งแล้ว ดังนั้นในระยะหลัง ๆ บทบาทระหว่างสามีและภรรยาจึงสลับสับเปลี่ยนกัน จากที่ภรรยาเคยเป็นผู้นำครอบครัวในการหารายได้ และสามีเป็นแม่บ้าน เปลี่ยนมาเป็นสามีเป็นผู้นำในการหารายได้ ภรรยามีบทบาทในการเลี้ยงดูลูก แ่ถึงแม้ถึงคู่จะทะเลาะเบาะแว้งกันเป็นประจำ แต่ทั้งคู่ก็ยังให้ความรักความเอาใจใส่แก่ลูก ๆ ทุกคน จนกระทั่งลูก ๆ แทบจะทำอะไรไม่เป็นเนื่องจากพ่อกับแม่ทำให้เกือบทุกอย่าง

ในกรณีของนางพยงค์นั้น พ่อแม่ไม่มีบทบาทในการจัดสรรมรดกให้กับลูก ๆ เนื่องจากพ่อแม่เป็นผู้รับมรดก ประกอบกับยังไม่มีลูกคนโตแต่งงานและแยกครอบครัวออกไปขณะที่แม่ได้รับส่วนแบ่ง

ดังนั้นเมื่อยังไม่มีลูกคนโตแยกครอบครัว บทบาทของพ่อแม่ที่พบ โดยเฉพาะผู้เป็นแม่ มีบทบาทในการหาคู่ครองให้กับลูก และถ้าไม่ประสบผลสำเร็จ คือลูกเป็นฝ่ายเลือกคู่ครองเอง ลูกสะใภ้หรือลูกเขยจึงมักจะ ไม่เป็นที่พอใจผู้เป็นแม่ ในกรณีของลูกชายคนโตที่ต้องนำภรรยาเข้ามาบ้านในลักษณะหนีตาม ทำให้ผู้เป็นแม่ไม่พอใจถึงขนาดออกปากไล่ลูกสะใภ้ และบังคับให้ลูกสะใภ้ทิ้งลูกไว้กับครอบครัวสามี บางครั้งก็พาลหาเรื่องทะเลาะวิวาทจนกระทั่งสามีของนางพยงค์ต้องออกมาคอยปกป้องลูกสะใภ้ ในระยะหลังที่นางพยงค์ทำใจได้ พยายามหาเงินปลูกบ้านเพื่อให้ลูกชายคนโตได้แยกเรือน

ส่วนลูกสาวคนที่ 2 พ่อกับแม่ มีบทบาทในการส่งเสริมอาชีพให้ลูกไว้ทำมาหากิน โดยส่งไปเรียนทำผมในกรุงเทพฯ นอกจากนี้ก็กลับมายังลงทุนให้ในด้านอุปกรณ์ และสถานที่ บุตรสาวคนที่ 2 ผู้เป็นแม่ก็ยังคงมีบทบาทในการหาคุ้มครองให้ ปรากฏว่าเมื่อไม่เป็นผลสำเร็จ จนกระทั่งลูกสาวเลือกคุ้มครองเอง ทำให้ผู้เป็นแม่ไม่พอใจผู้ที่จะมาเป็นชาย กลับรู้สึกเสียดาย ลูกสาวที่ยังไม่ได้ทำอะไรตอบแทนพ่อกับแม่ ในช่วงที่แต่งงาน ญาติทางฝ่ายเจ้าบ่าวกับพ่อแม่ฝ่าย เจ้าสาวก็มีเรื่องบาดหมางกัน อันเนื่องมาจากต่างฝ่ายต่างเกี่ยวกับเรื่องฝ่ายใดจะเป็นเจ้าภาพ จัดงานเลี้ยงเพื่อหน้าตาทางสังคม ปรากฏว่าผลสุดท้ายนางพียงค์กลับต้องเป็นฝ่ายจัด จนกระทั่ง ญาติทั้งสองฝ่ายไม่ถูกกัน ซึ่งก็มีผลทำให้คู่แต่งงานวางตัวลำบาก เพราะต่างฝ่ายต่างถูกเสียดสี เวลาที่ไปอยู่บ้านอีกฝ่ายหนึ่ง ผู้เป็นแม่เองเมื่อถึงช่วงขาดเงินทอง ถึงกับบังคับเอาทองจาก ลูกสาวที่เป็นของรับไหว้ไปขาย พฤติกรรมของแม่ยายทำให้ลูกชายไม่พอใจเป็นอย่างมาก คิดจะ พากรรษาแยกครอบครัวออกมาอยู่ตามลำพัง โดยเกี่ยวข้องกับญาติพี่น้องของทั้ง 2 ฝ่าย ให้น้อย ที่สุด แต่มีข้อจำกัดทางด้านสถานภาพทางเศรษฐกิจ ทำให้ยังคงต้องพึ่งพาครอบครัวหลักในด้าน ต่าง ๆ ต่อไป

ลูกชายคนที่ 3 ที่ออกไปทำงานรับจ้างติดตั้งเครื่องไฟและเครื่องเสียงตามแพใน เมืองกาญจน์ ระยะแรก พ่อซื้อมอเตอร์ไซด์ให้ และตกลงกับลูกชายให้ส่งเงินมาให้พ่อกับแม่บ้าง เป็นการตอบแทน ปรากฏว่าส่งได้เพียงช่วงแรก ช่วงหลัง ๆ ต้องกลับมาพึ่งพาด้านเศรษฐกิจ จากพ่อแม่ตามเดิม แต่ในช่วงหลังมีส่วนช่วยพ่อกับแม่หารายได้เลี้ยงครอบครัวโดยช่วยขับรถไถ

ลูกชายคนกลางของครอบครัวที่มีพฤติกรรมไปในทางลบ ในระยะแรก ๆ พ่อแม่ให้การ อบรมสั่งสอน ในลักษณะทำโทษ ดี ให้หลายจำ แต่ไม่เป็นผลสำเร็จ ทำให้พ่อกับแม่ต้องปล่อยไป ช่วงหนึ่ง เนื่องจากพ่อกับแม่เกรงว่าลูกชายจะมีพฤติกรรมแบบลูกของพี่ชายที่หนีพ่อกับแม่เตลิด เปิดเบิ่งไม่ยอมเข้าบ้าน จนกระทั่งผู้เป็นแม่ลงทุนการทำมาหากินให้กับครอบครัวใหญ่เพียงหวัง จะให้ลูกช่วยกันทำมาหากิน ซึ่งได้ผลพอสมควร เพราะลูกชายเล็กเที่ยวเตร่ กลับมาช่วยพ่อแม่ ทำมาหากิน

สำหรับลูกคนที่ 5, 6, 7 พ่อแม่มีบทบาทในด้านส่งเสริมการศึกษา เนื่องจากช่วง ก่อนหน้านี้ ลูก ๆ สี่คนแรก ไม่มีโอกาสได้ศึกษาต่อ เนื่องจากสถานภาพทางเศรษฐกิจไม่เอื้ออำนวย ดังนั้นเพื่อเป็นการชดเชย สองสามีภรรยาจึงตั้งใจให้ลูกสามคนที่เหลือมีโอกาสได้ศึกษา

เล่าเรียนอย่างเต็มที่

ส่วนลูกชายที่อยู่ในวัยแรงงาน 3 คนแรก สามารถช่วยทำงานหารายได้เข้าครอบครัว โดยการช่วยขับรถไถ ขับรถบิควิน พ่อแม่แบ่งให้ใช้บ้าง หรือขอพ่อแม่บ้าง แต่ส่วนมากจะใช้จ่ายกันอยู่ภายในครอบครัว โดยพ่อแม่จะมีบทบาทการเลี้ยงดู ทั้งด้านอาหารการกินและความบันเทิง อย่างเต็มที่มีผลทำให้ลูก ๆ ไม่ต้องออกไปแสวงหาอาหารการกินหรือเที่ยวเล่นนอกบ้าน ภายในบ้านจึงประกอบไปด้วยสมาชิกของครอบครัวอย่างอุ่นหนาฝาคั่ง

ความสัมพันธ์ระหว่างเครือญาติ

ภายหลังจากชายที่ ครอบครัวของนางพยงค์ต้องเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับบรรดาเครือญาติถึง 3 ฝ่าย ฝ่ายแรกคือเครือญาติฝ่ายตนเอง ฝ่ายที่สองคือเครือญาติฝ่ายสามี ฝ่ายที่สามเครือญาติที่เกี่ยวข้องกัน โดยการแต่งงาน

เครือญาติทางฝ่ายภรรยา ซึ่งได้แก่พี่น้องทั้ง 6 คนของนางพยงค์ โดยเฉพาะพี่ชายคนที่ 2 และพี่ชายคนที่ 4 ที่มีเรื่องขัดแย้งตั้งแต่ช่วงชายที่ ภายหลังจากชายที่ มีผลทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างพี่น้องค่อนข้างห่างเหิน

สำหรับพี่ชายคนที่ 4 แทบจะไม่มี การเหยียบย่างไปบ้านซึ่งกันและกันเลย เพราะนางพยงค์เองคิดว่าพี่ชายเป็นคนโง่งนพ่อแม่ พี่น้องทุกคน ช่วงที่มีเรื่องมีราว มีแต่ความไม่ไว้วางใจซึ่งกันและกัน ภายหลังจากที่ย้ายมา ความสัมพันธ์จึงค่อนข้างห่างเหิน แม้กระทั่งเด็กรุ่นลูก ๆ ของทั้ง 2 ครอบครัว ก็ไม่เคยสูงส่งกัน ลูก ๆ ของนางพยงค์ก็ไม่ได้ให้ความเคารพนับถือผู้เป็นลุงในฐานะญาติผู้ใหญ่ ประกอบกับในระยะหลัง ๆ จากพฤติกรรมความขี้นีียวของพี่สะใภ้ ที่ยึดรายได้ของลูกมาเก็บไว้ ทำให้ลูกของพี่ชายต้องมาอาศัยพึ่งพาอยู่ที่บ้านอาผู้หญิง ถึงแม้จะโกรธพี่ชาย แต่ก็รับเลี้ยงดูแลหลานเหมือนลูกของตน แต่ทางฝ่ายพี่ชายกลับคิดว่าน้องสาวหลงใหลลูกตนเอง จนกระทั่งลูกชายหนีเตลิดไปทำงานในเมือง พี่ชายพาลโกรธน้องสาว เมื่อพี่น้องมีโอกาสสังสรรค์กัน แทนที่จะเป็นการปรับความเข้าใจ กลับเป็นการขุดคุ้ยเรื่องความขัดแย้งเก่า ๆ มาทะเลาะกัน โดยเฉพาะต่างนำพฤติกรรมส่วนตัวที่เสียหายและจุดด้อยของแต่ละฝ่ายมาประจานซึ่งกันและกัน

ส่วนพี่ชายคนที่ 2 ยังคงมีความสัมพันธ์ไปมาหาสู่กันบ้างเป็นบางครั้ง โดยมีการพัวพันทางด้านเศรษฐกิจเป็นตัวเชื่อมความสัมพันธ์ โดยเฉพาะลูกที่เกิดจากภรรยาเก่าของพี่ชาย ที่มักจะต้องมาพึ่งพาผู้เป็นอาอยู่เสมอ

สำหรับพี่สาวคนที่อยู่กรุงเทพ ภายหลังจากที่ได้รับส่วนแบ่งไปแล้ว มักจะทำหน้าที่รับอาสาจัดการธุระให้พ่อกับแม่ โดยเริ่มจากนางพยงค์เห็นดีเห็นงามให้พี่สาวเป็นผู้ดูแลบัญชีเงินฝากในธนาคารให้กับพ่อและแม่ เพราะถ้าเก็บไว้ที่นี้อาจจะก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างพี่น้องขึ้นมาอีก ดังนั้นในระยะหลัง ๆ ที่พี่สาวมาทำธุระให้พ่อกับแม่ มักจะได้รับสินน้ำใจเป็นการตอบแทนจนพี่น้องคนอื่น ๆ อิจฉา และพาลโทษน้องสาวว่าเป็นตัวตั้งตัวตี

ฝ่ายญาติพี่น้องทางฝ่ายสามี ที่นางพยงค์เคยให้การอุปถัมภ์ ในช่วงที่ตนเองและสามีย้ายเข้าไปอยู่ข้างใน ดังนั้นหลังจากที่สามีและพี่น้องได้รับส่วนแบ่งมา ถ้าช่วงไหนครอบครัวพี่ชายเดือดร้อนเรื่องเงินทอง น้องชายจึงต้องกลายเป็นแหล่งพึ่งพาด้านเศรษฐกิจให้กับครอบครัวพี่ชายบ้างเพื่อเป็นการตอบแทน แต่ตัวพี่สะใภ้เองก็ตอบแทนน้องสามีโดยการเป็นธุระจัดการปูพื้นฐานด้านต่าง ๆ ให้กับครอบครัวของน้องสามี แม้กระทั่งเรื่องส่วนตัว

จากการที่นางพยงค์ทำตนเป็นเสาหลักให้กับครอบครัวของน้องสามี โดยเป็นธุระจัดการสารพัดเรื่อง ทำให้มองข้ามความสำคัญของพี่น้องตนเอง โดยพี่น้องของนางพยงค์กล่าวหาว่าน้องสาวเห็นพี่น้องทางฝ่ายสามีดีกว่าพี่น้องตนเอง

ส่วนญาติพี่น้องที่เกี่ยวข้องกัน โดยการแต่งงาน เนื่องจากการเข้ามาของทั้งลูกเขยและลูกสะใภ้ต่างไม่เป็นที่พอใจของนางพยงค์ด้วยกันทั้งคู่ ทั้งนี้เพราะผู้เป็นแม่ต้องการมีบทบาทในการเลือกคู่ครองที่คิดว่าเหมาะสมให้กับลูก ดังนั้นเมื่อลูกชายและลูกสาวเลือกคู่ครองเองย่อมไม่เป็นที่ถูกใจซึ่งรวมไปถึงญาติพี่น้องทางฝ่ายลูกเขยและลูกสะใภ้ด้วย ดังนั้นหลังจากที่ต้องเกี่ยวข้องกันเป็นญาติ ต่างฝ่ายต่างไม่มีการไปมาหาสู่ซึ่งกันและกัน มีหน้าซ้ำความสัมพันธ์ยังเป็นไปในเชิงขัดแย้งด้วยกันทั้งครอบครัวของลูกเขยและครอบครัวของลูกสะใภ้

ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนบ้าน

ในระยะแรก ๆ ที่นางพยงค์ย้ายเข้ามาอยู่ใหม่ ๆ ชาวบ้านเป็นฝ่ายปรับตัวเข้ามาหา เพื่อหวังให้นางพยงค์เป็นแหล่งพึ่งพาด้านเงินกู้ ปรากฏว่าจากการที่ตนเองเคยอยู่ในสภาพที่ยากจนมาก่อน ทำให้เกิดความสงสาร ปล่อยทั้งเงินกู้และเงินยืมไปทั่ว เงินทองกระจัดกระจาย รวมกันไม่ติด จนทำให้เกิดพลาดพลั้งในวิถีชีวิตในช่วงแรก ๆ ซึ่งเปรียบเสมือนเป็นบทเรียนให้กับนางพยงค์และครอบครัวเป็นอย่างดี มีผลทำให้นางพยงค์เก็บเนื้อเก็บตัวอยู่แต่ในบ้านไม่ค่อยไปยุ่งสิ่งกับเพื่อนบ้านรายใด นอกจากออกงานเลี้ยงตามการ์ดเชิญ เพื่อไปตามใช้หนี้ชาวบ้านที่เคยมาช่วยงาน

สำหรับชาวบ้านเองก็คอยจับตามองครอบครัวของนางพยงค์ตั้งแต่ย้ายเข้ามาอยู่ใหม่ ๆ ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตทางด้านสังคมและเศรษฐกิจเป็นอย่างไร เช่นเดียวกับที่จับตามองสมาชิกครอบครัวอื่น ๆ ในตระกูลเดียวกัน

ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างชาวไร่ไร้ที่ติดต่อกันที่มีบริเวณบ้านใกล้เคียงกัน ช่วงหลัง ๆ ความสัมพันธ์เป็นไปในเชิงขัดแย้งโดยมีสาเหตุมาจากเรื่องเงิน และกล่าวหาว่าแต่ละฝ่ายต่าง ๆ รุกอาณาเขตที่ดินซึ่งกันและกัน แต่ความสัมพันธ์กลับมีแนวโน้มดีขึ้น เมื่ออีกฝ่ายได้รับเชิญให้ไปร่วมงานบุญของอีกฝ่ายหนึ่ง ทั้งนี้ฝ่ายที่ถูกเชิญจะต้องไปร่วมงานตามคำเชิญ

การเข้าร่วมกิจกรรมและโครงการพัฒนาภายในหมู่บ้าน

ในช่วงแรก ๆ ที่ย้ายเข้ามาอยู่ในหมู่บ้าน ครอบครัวนางพยงค์ไม่ค่อยสนิทสนมกับเพื่อนบ้านสักเท่าไร และจากความไม่คุ้นเคยนี้เองที่ทำให้ครอบครัวนางพยงค์กลับไปทำบุญและร่วมกิจกรรมที่วัดในหมู่บ้านเดิมที่ตนย้ายออกมา เนื่องจากมีความสนิทสนมคุ้นเคยกับพระและญาติโยมที่เป็นเพื่อนบ้านใกล้เคียงมากกว่าในหมู่บ้านใหม่

ส่วนการเข้าร่วมกิจกรรมโครงการพัฒนาฯ นางพยงค์ก็ไม่ได้ให้ความสนใจเข้าร่วม เพราะระยะแรกที่ย้ายออกมา ตนเองก็ต้องวิ่งเต้นทำมาหากิน ส่วนสามีไม่ค่อยชอบยุ่งกับคนอื่นมาตั้งแต่ไหนแต่ไรแล้ว ยิ่งมาระยะหลังมีตัวอย่างให้เห็นถึงระบบการทำงานของคณะกรรมการกิจกรรมในโครงการพัฒนาที่ไม่รับผิดชอบต่อผลประโยชน์ของสมาชิก ยิ่งทำให้นางพยงค์ไม่ต้องการจะเข้าร่วมสมัครเป็นสมาชิก

ค่านิยมและพฤติกรรมในการอุปโภคและบริโภค

บ้านที่อยู่อาศัย ครอบครัวของนางพยงค์นั้นปลูกบ้านถึง 2 หลัง หลังแรกอาศัยไม่ทันถึงปี ก็ต้องย้ายออกมาซื้อที่ปลูกบ้านใหม่อยู่ริมถนน ซึ่งเจ้าของที่ดินขายให้เป็นงาน บ้านที่ปลูกหลังใหม่มีขนาดกว้างขวาง ชั้นล่างเป็นตึก ชั้นบนเป็นไม้ ตั้งแต่ย้ายมาบ้านหลังนี้ ถูกต่อเติมและตัดแปลงอยู่เรื่อย ๆ ตามความพอใจของเจ้าของบ้าน ทำให้ค่าใช้จ่ายที่ต้องสูญเสียไปกับที่อยู่อาศัย เป็นค่าใช้จ่ายที่ไม่รู้จักจบสิ้น

การแต่งกาย หลังจากชายที่ รสนิยมในการแต่งกายของสมาชิกในครอบครัวเปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะตัวนางพยงค์และสามีพร้อมทั้งลูกที่โตแล้ว นางพยงค์นั้นเวลาออกงานสังคมในหมู่บ้าน หรือหมู่บ้านข้างเคียงถึงกับต้องยืมเครื่องประดับทองไปอวดชาวบ้านเพื่อป้องกันความอาย

อาหารการกิน ภายหลังจากชายที่ สถานภาพทางเศรษฐกิจโดยเฉพาะสถานะหนี้สิน ไม่มีส่วนกำหนด พฤติกรรมการบริโภคของสมาชิกในครอบครัว เนื่องจากถึงแม้ครอบครัวจะอยู่ในช่วงสถานภาพทางเศรษฐกิจเช่นไร แต่สองสามีภรรยาไม่เคยปล่อยให้ลูกต้องอดอยาก ในบ้านยังคงมีอาหารการกินบริบูรณ์ตลอดเวลา จนมีผลทำให้สมาชิกแต่ละคน ไม่ต้องตื่นรนออกไปแสวงหาความสิ้นเปลืองในการบริโภคนอกบ้าน

การรักษาพยาบาล สำหรับนางพยงค์และครอบครัวนั้น สถานภาพทางเศรษฐกิจมีส่วนเพิ่มโอกาสในการเลือกสถานรักษาพยาบาล โดยเฉพาะถ้าไม่พอใจรูปแบบการรักษาพยาบาลและการบริการของโรงพยาบาลประจำอำเภอ ครอบครัวที่มีพหุฐานะส่วนตัวแบบครอบครัวนางพยงค์จึงสามารถเลือกใช้บริการด้านสุขภาพอนามัยถึงในเมืองได้ด้วยความสะดวกสบายกว่าเพื่อนบ้านรายอื่น ๆ

สรุป : การปรับตัวด้านสังคมและเศรษฐกิจของชาวไร่ไร้อินภายหลังการขายที่

จากการวิเคราะห์ถึงการปรับตัวด้านสังคมและเศรษฐกิจของชาวไร่ไร้อิน อันเนื่องมาจากขายที่ ทั้ง 8 กรณีศึกษา ทำให้พบว่าเบื้องหลังการปรับตัวที่แตกต่างกันนั้นเป็นเพราะชาวไร่มีเงื่อนไขทางด้านสังคมและเศรษฐกิจที่เป็นตัวกำหนดรูปแบบการปรับตัวที่แตกต่างกัน ซึ่งสามารถนำมาสรุปได้ดังนี้คือ

การจัดสรรแบ่งปันมรดก

กรณีที่ 1 ถึงแม้จะไม่มีการจัดสรรมรดกในช่วงที่มีการขายที่ดินในช่วงแรก แต่ภายหลังจากที่ไม่มีแบ่งปันส่วนแบ่งจากการขายที่ดินของลูกชายในครั้งที่ 2 โดยเฉพาะที่ดินแปลงนี้ยังไม่มีกรรมมอบโอนอย่างเป็นทางการ พ่อกับแม่ยังมีอำนาจการตัดสินใจในการจัดสรรแบ่งปันมรดกจากการขายที่ดินในครั้งต่อไป

กรณีที่ 2 ไม่มีการจัดสรรแบ่งมรดกภายหลังการขายที่ เนื่องจากลักษณะแบบแผนของครอบครัวยังเป็นครอบครัวชายาย ที่รายได้และรายจ่ายของครอบครัวขึ้นอยู่กับพ่อแม่ที่เป็นหัวหน้าครอบครัวหลัก

กรณีที่ 3 เนื่องจากผู้ที่มีบทบาทที่แท้จริงเสียชีวิตก่อน แต่มีการตกลงกันไว้อย่างไม่เป็นทางการเกี่ยวกับส่วนแบ่ง และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องต่างก็ยอมรับในข้อตกลง ดังนั้นภายหลังจากที่มีการขายที่และต้องจัดสรรแบ่งปันมรดก ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในส่วนแบ่งจึงพร้อมใจกันยกบทบาทนี้ให้กับน้องชายคนเล็กของครอบครัว และดำเนินบทบาทไปตามข้อตกลงที่มีการตกลงกันไว้ก่อนหน้านี้ โดยที่ผู้ที่เกี่ยวข้องหรือผู้รับมรดกคนอื่น ๆ ต่างก็ยอมรับ

กรณีที่ 4 ผู้ที่มีบทบาทในการจัดสรรมรดกคือแม่ โดยแบ่งจำนวนที่ดินให้กับลูกคนและเท่า ๆ กัน ก่อนมีการขายที่ และภายหลังจากขายที่ได้ จึงจะจัดสรรในรูปแบบของจำนวนเงิน หรือรูปแบบอื่นและผู้ที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะลูก ๆ ต่างก็ยอมรับในบทบาทของแม่และยอมรับในข้อตกลงร่วมกัน

กรณีที่ 5 พ่อแม่ซึ่งต้องเป็นผู้มีบทบาทในการจัดสรรแบ่งปันมรดก กลับไม่ได้มีบทบาทและอำนาจการตัดสินใจที่แท้จริง เพราะลูก ๆ ที่เป็นผู้รับมรดกต่างไม่ยอมรับในข้อตกลงร่วมกัน

จนทำให้ต้องเกิดคนกลางในการประนีประนอมข้อตกลงในผลประโยชน์ แต่ผู้รับมรดกต่างฝ่ายต่างไม่พอใจ เพราะคิดว่าส่วนแบ่งที่ตนได้รับไม่มีความยุติธรรม

กรณีที่ 6, 7, 8 อยู่ในฐานะผู้รับมรดก จากกรณีที่ 6

การปรับตัวทางด้านสังคมภายหลังจากชายที่

ลักษณะแบบแผนครอบครัวและบทบาทพ่อแม่

ลักษณะแบบแผนครอบครัวของชาวไร่ไร้ที่ดิน ภายหลังจากชายที่แต่ละครอบครัว มักจะมีผลมาจากสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกในครอบครัว นอกจากนี้ รูปแบบความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัวต่างก็มีส่วนกำหนดให้รูปแบบและบทบาทของสมาชิกในแต่ละครัวเรือนแตกต่างกันไป

กรณีที่ 1 ความรู้สึกที่ไม่ต้องการพึ่งพาลูก ๆ ในด้านเศรษฐกิจของพ่อแม่ มีผลทำให้พ่อแม่แยกตัวออกมาอยู่ตามลำพัง แต่ในทางตรงกันข้ามสถานภาพทางเศรษฐกิจของลูก ๆ กลับมีผลทำให้ลูก ๆ ต้องกลับเข้าไปพึ่งพ่อแม่ในด้านเศรษฐกิจ พร้อมทั้งพ่อแม่ต้องรักษาทบหาความเป็นกลางเพื่อรักษาความยุติธรรมอันอาจจะส่งผลกระทบต่อรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างลูก ๆ

กรณีที่ 2 พฤติกรรมของหัวหน้าครอบครัวที่สร้างความเดือดร้อนให้กับสมาชิกในครอบครัวมีส่วนทำให้สมาชิกภายในครอบครัว โดยเฉพาะลูก ๆ แยกครอบครัวออกไปเพื่อจุดมุ่งหมายในทางสังคมและเศรษฐกิจ แต่ถึงอย่างไรถ้าพ่อแม่อับจนหนทาง พ่อแม่จะยอมตนเข้ารับการพึ่งพาลูกทั้งทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ

กรณีที่ 3 ในกรณีนี้ชาวไร่ไร้ที่ดินมีครอบครัวภายหลังจากที่สถานภาพทางเศรษฐกิจตกต่ำ มีผลทำให้รูปแบบความสัมพันธ์ของครอบครัวระหว่างพ่อแม่ลูกต้องแตกกระสานซ่านเซ็น ทั้งนี้เพื่อจุดมุ่งหมายในการฟื้นฟูฐานะทางเศรษฐกิจ จนมีผลทำให้บทบาทพ่อแม่และแม่ในด้านการอบรมเลี้ยงดูบุตรดำเนินไปอย่างไม่เต็มที่

กรณีที่ 4 บทบาทของแม่ที่มีอำนาจการตัดสินใจในการแบ่งมรดกให้ลูกในรูปแบบที่อยู่อาศัยแทนตัวเงิน เพื่อหวังผลให้ลูกพร้อมทั้งครอบครัวยอมตนเข้ามาพึ่งพาผู้เป็นแม่ ในขณะที่แม่ก็หวังพึ่งพาแรงงานและความอบอุ่นทางด้านจิตใจจากลูก นอกจากนี้บทบาทของแม่ที่เป็นคนกลางในการตัดสินปัญหาขัดแย้งระหว่างลูก ๆ ขณะเดียวกันแม่ยังทำหน้าที่เสริมสร้างให้ลูกมองเห็น

ความสำคัญตามลำดับชั้นความอาวุโสระหว่างพี่น้อง มีผลทำให้ระดับความขัดแย้งระหว่างลูกไม่รุนแรงขึ้น ทั้งนี้ลูก ๆ จะต้องยอมรับบทบาทของแม่ที่มีต่อครอบครัวอย่างเต็มที่

กรณีที่ 5 จากกรณีความขัดแย้งของลูก ๆ ที่เกิดจากการขายที่ จนมีผลทำให้พ่อและแม่มีอำนาจการตัดสินใจในการแบ่งมรดกไม่เต็มที่ ในทางกลับกันพ่อและแม่กลับต้องรอรับส่วนแบ่งที่เหลือจากการแย่งชิงส่วนแบ่งของลูก ๆ ทำให้พ่อและแม่ลดบทบาทความสำคัญในด้านต่าง ๆ ของตนเอง พยายามเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของลูก ๆ น้อยที่สุด ขณะเดียวกันพ่อและแม่ก็ยังคงเป็นที่พึ่งพาด้านเศรษฐกิจให้กับลูก ๆ แต่เมื่อใดที่พ่อและแม่จะต้องพึ่งพาอาศัยลูกบ้าง พฤติกรรมของลูก ๆ มีส่วนกำหนดการตัดสินใจของพ่อแม่ โดยเฉพาะจะเลือกพึ่งพาลูกที่ก่อความเดือดร้อนให้พ่อกับแม่น้อยที่สุด นอกจากนี้ในกรณีที่พ่อและแม่ไม่มีบทบาทในด้านประสานความสัมพันธ์ระหว่างลูก ๆ อาจส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างลูก ๆ ในเชิงขัดแย้งนั้น ยังคงอยู่หรือเพิ่มระดับความรุนแรงขึ้น

กรณีที่ 6 ขณะที่สามีเป็นผู้หารายได้มาเลี้ยงครอบครัวฝ่ายเดียว แต่อำนาจการตัดสินใจของสามีและภรรยาเกือบเท่าเทียมกัน ประการหนึ่งคือภรรยามีอำนาจในการปรามและข่มขู่สามี จากพฤติกรรมการกินเหล้า ถึงแม้สามีจะยอมให้ภรรยาปรามโดยไม่ได้แย้ง แต่ในทางปฏิบัติ สามีกลับไม่ยอมเลิกพฤติกรรมดังกล่าว ดังนั้นเมื่อภรรยาไม่ต้องพึ่งพารายได้จากสามีเพียงฝ่ายเดียว โดยเฉพาะในบางช่วงสามีกลับต้องมานั่งพาเงินทองจากภรรยา มีผลทำให้บทบาทและอำนาจของภรรยาเพิ่มมากขึ้นกว่าเดิม ดังนั้นถ้าภรรยาไม่พอใจพฤติกรรมของสามี ภรรยาอาจจะอยู่ในฐานะที่มีอำนาจต่อรองเหนือกว่าสามี บทบาทที่เพิ่มขึ้นมาสำหรับกรณีนี้ก็คือบทบาทส่งเสริมการศึกษาให้กับลูก ๆ โดยเฉพาะขณะที่ลูก ๆ อยู่ในวัยเรียน

กรณีที่ 7 เนื่องจากได้รับส่วนแบ่งมามาก ดังนั้นในช่วงแรกและช่วงหลังลักษณะแบบแผนของครอบครัวและบทบาทของพ่อแม่จะแตกต่างกันและมีผลต่อเนื่องมาถึงกัน

- ในช่วงแรกจากการที่สามีเป็นเจ้าของเงินส่วนแบ่ง ทำให้สามีมีอำนาจการตัดสินใจเหนือภรรยา โดยเฉพาะเรื่องการใช้เงินไปในทางที่จำเป็นและนอกเหนือจากความจำเป็น มีผลทำให้ความสัมพันธ์ภายในสมาชิกของครอบครัวไม่ค่อยราบรื่น เต็มไปด้วยความขัดแย้ง ทั้งนี้ อันเนื่องมาจากพฤติกรรมการกินเหล้าของสามี แต่บทบาทของพ่อกับแม่ในช่วงนี้ ได้แก่ การส่งเสริมด้านอาชีพให้กับลูกที่อยู่ในวัยแรงงานและส่งเสริมการศึกษาให้กับลูกที่อยู่ในวัยสมควร

จะได้รับการศึกษา

- ในช่วงหลังที่สถานภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัวเริ่มประสบปัญหา ฝ่ายภรรยาเริ่มจะเล็งเห็นประโยชน์ของการออม แต่พฤติกรรมการออมเป็นไปในลักษณะเกินพอดี เก็บงำรายได้จากทั้งสามีและบุตรโดยไม่ยอมใช้จ่าย ก่อให้เกิดความขัดแย้งภายในครอบครัว โดยผลกระทบต่าง ๆ ตกอยู่กับลูก ๆ มีผลทำให้ครอบครัวอยู่ในลักษณะบ้านแตก ดังนั้นเมื่อมีตัวอย่างจากลูก 2 คนแรกที่หนีออกจากบ้าน ทำให้พ่อและแม่โดยเฉพาะแม่ลดบทบาทในการลงโทษลูกสองคนหลัง แม่ลูกจะทำผิด จนมีผลมาถึงพฤติกรรมของลูกที่ทำให้สังคมรอบข้างไม่ยอมรับ

กรณีที่ 8 ลักษณะแบบแผนความสัมพันธ์ โดยเฉพาะบทบาทของสามีภรรยาค่อนข้างจะไม่เหมือนกับครอบครัวอื่น ๆ ที่กล่าวมา นั่นคือในช่วงแรกภรรยาจะเป็นผู้มีอำนาจในการตัดสินใจ และมีบทบาทเป็นผู้นำของครอบครัวในการหารายได้ ส่วนสามีทำหน้าที่แทนแม่บ้าน แต่เมื่อสามีเป็นผู้ได้รับส่วนแบ่งจากการขายที่ สามีก็กลับกลายเป็นผู้นำของครอบครัว (โดยเฉพาะบทบาทผู้นำในการหารายได้) ทั้งนี้เนื่องมาจากบทเรียนที่เกี่ยวกับพฤติกรรมความใจกว้างของภรรยา เมื่อครั้งเป็นผู้หารายได้ และเป็นผู้เก็บเงิน จนเป็นผลทำให้สถานภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัวตกต่ำ ในกรณีนี้แม่มยังมีบทบาทในการหาคู่ครองให้กับลูก ๆ ถ้าลูกอยู่ในวัยสมควรมีครอบครัวในสายตาของแม่ แต่ถ้าไม่ประสบผลสำเร็จ คือลูกเป็นฝ่ายเลือกคู่ครองเอง มีผลทำให้คู่ครองของลูกไม่เป็นที่พอใจของแม่ ซึ่งมีผลกระทบต่อรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างแม่กับสมาชิกครอบครัวรองให้เป็นไปในเชิงขัดแย้ง นำมาซึ่งความยุ่งยากลำบากใจและความสับสนในการวางตัวของคู่สมรส นอกจากนั้นบทบาทอื่น ๆ ได้แก่ส่งเสริมอาชีพให้กับลูกในวัยแรงงานและส่งเสริมการศึกษาให้กับลูกที่อยู่ในวัยศึกษาเล่าเรียน

จากลักษณะแบบแผนของครอบครัวในกรณีที่ 6, 7 และ 8 เป็นกรณีที่พ่อกับแม่เป็นผู้ที่ได้รับส่วนแบ่งจากเงินมรดก สมาชิกภายในครอบครัวโดยเฉพาะลูก ๆ ของแต่ละกรณี ก็ยังไม่มีใครแยกครอบครัวออกไปจากครอบครัวหลักที่มีพ่อแม่เป็นหัวหน้าครอบครัว ดังนั้น ในทั้งสามกรณี ถึงแม้พ่อแม่จะไม่มียบทบาทในการจัดสรรแบ่งปันมรดกให้กับลูก ๆ แต่เงินส่วนแบ่งที่ได้รับมา กลายเป็นค่าใช้จ่ายภายในครอบครัวหลักที่ลูก ๆ ยังเป็นสมาชิกอยู่ โดยที่พ่อแม่มีบทบาทและหน้าที่ในการนำเงินส่วนแบ่งไปแปรรูปเพื่อตอบสนองความต้องการทั้งด้านสังคมและ เศรษฐกิจให้กับบรรดาสมาชิกภายในครอบครัวตามความเหมาะสม

ความสัมพันธ์ระหว่างเครือญาติ

จากการศึกษาทั้ง 8 กรณี พบว่าทุกกรณีมีเวดวงเครือญาติ แต่วงชายและความสัมพันธ์ของเครือญาติแตกต่างกันออกไป โดยส่วนใหญ่ลักษณะเครือญาติที่พบ คือญาติสนิทโดยสายเลือด ได้แก่ ปู่ ย่า ตา ยาย พ่อ แม่ พี่น้อง ร่วมพ่อแม่เดียวกันของชาวไร่เองและญาติสนิทที่เกี่ยวข้องกันโดยการแต่งงาน ได้แก่ เขย และสะใภ้ รวมทั้งพี่น้องของเขยและสะใภ้ ที่เข้ามาแต่งงานกับลูกสาว และลูกชาย หรือแต่งงานกับพี่น้องของตน จากการศึกษานพบว่า ภายหลังจากชายที่

ในกรณีที่ 1 ระยะห่างทางกายภาพไม่มีส่วนกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างตัวชาวไร่กับญาติพี่น้องทางสายโลหิตที่อยู่ห่างไกล เนื่องจากรูปแบบความสัมพันธ์เป็นไปลักษณะ 2 ทาง ถึงแม้ในช่วงหลังรูปแบบความสัมพันธ์จะเปลี่ยนไปในลักษณะทางเดียว แต่ความสัมพันธ์ก็ยังไม่ห่างเหิน ทั้งนี้เพราะเกิดจากการช่วยงานบุญของทั้ง 2 ฝ่าย โดยความตั้งใจจึงก่อให้เกิดความรู้สึกผูกพันที่จะต้องตอบแทนซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ถ้ามีการสานต่อความสัมพันธ์ในระดับรุ่นลูก ความสัมพันธ์นั้นก็ยังคงอยู่ ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างชาวไร่ไร้ที่ติดกับญาติที่เกี่ยวข้องโดยการแต่งงานเป็นไปในลักษณะห่างเหิน เริ่มตั้งแต่ฝ่ายหนึ่งไม่เต็มใจกับการเกี่ยวข้อง ในขณะที่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดมีสถานภาพทางเศรษฐกิจ "รวย" กว่าอีกฝ่ายหนึ่ง ทำให้อีกฝ่ายหนึ่งเลือกที่จะไม่คบหาสมาคมด้วย ดังนั้นการมองตนเองถึงขั้นทางเศรษฐกิจมีส่วนกำหนดลักษณะความสัมพันธ์ทางเครือญาติ โดยเฉพาะในกรณีที่ทั้งสองฝ่ายอยู่ในขั้นทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน

กรณีที่ 2 ระยะห่างทางกายภาพ มีส่วนกำหนดลักษณะความสัมพันธ์ของชาวไร่ไร้ที่ติดกับญาติพี่น้องทางสายโลหิตของตน ในกรณีที่พ่อแม่ไม่มีบทบาทในการสั่งสอนให้ลูก ๆ สานต่อความสัมพันธ์มีผลทำให้ความสัมพันธ์ขาดตอน นอกจากนี้ความสัมพันธ์ระหว่างลูก ๆ ของชาวไร่ถึงแม้จะมีระยะห่างทางกายภาพระหว่างกัน แต่การกลับมามีกิจกรรมรวมกันด้วยความเข้าใจและความผูกพัน ก็มีผลทำให้ความสัมพันธ์ที่ดียังคงอยู่

กรณีที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างเครือญาติมีการเปลี่ยนแปลง 2 ช่วง ระยะเวลาดังกล่าว ชาวไร่ไร้ที่ติดไม่ให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ในระบบเครือญาติ เนื่องจากให้ความสำคัญกับเพื่อนบ้านมากกว่า แต่ภายหลังจากที่อยู่ในภาวะหนี้สิน ชาวไร่ไร้ที่ติดกลับมามีความสัมพันธ์กับเครือญาติทั้ง 2 ฝ่ายในลักษณะพึ่งพา ทั้งนี้ความสัมพันธ์ดังกล่าวตั้งอยู่บนพื้นฐานความรู้สึกผูกพันในความเป็นพี่น้องพร้อมทั้ง โครงสร้างทางศีลธรรมและ โอกาสทาง เศรษฐกิจของญาติพี่น้องที่

เหนือกว่าชาวไร่ไร่ที่ดิ้นในขณะนั้น

กรณีที่ 4 ในขณะที่ชาวไร่ไร่ที่ดิ้นอยู่ในสถานภาพทางเศรษฐกิจที่เหนือกว่าญาติพี่น้อง ลักษณะความสัมพันธ์จะเกี่ยวข้องกันโดยภาวะหนี้สิน โดยเฉพาะญาติพี่น้องที่ยอมตัวเข้ารับการพึ่งพาตามเศรษฐกิจจากชาวไร่ไร่ที่ดิ้น ส่วนความสัมพันธ์ทางเครือญาติในระดับลูก ๆ ถึงแม้ความสัมพันธ์จะไม่ค่อยราบรื่น อันมีผลมาจากความรู้สึกของลูกที่คิดว่า ในระหว่างพี่น้องที่เข้ารับการพึ่งพาทางเศรษฐกิจจากผู้เป็นแม่ไม่มีความเสมอภาคกัน แต่ความสัมพันธ์ยังไม่ดำเนินไปถึงขั้นขัดแย้งที่รุนแรง เนื่องจากพี่น้องมีกิจกรรมทางสังคมร่วมกันที่สามารถช่วยลดระดับความขัดแย้ง นอกจากนั้นบทบาทของแม่ที่เป็นคนกลางคอยประสานความสัมพันธ์ อีกทั้งยังส่งเสริมให้ลูก ๆ รู้จักให้ความสำคัญตามลำดับขั้นความอาวุโสระหว่างพี่น้อง มีผลทำให้ความขัดแย้งของลูก ๆ ลดระดับความรุนแรงลง

กรณีที่ 5 เมื่อชาวไร่ไร่ที่ดิ้นมีการเปลี่ยนแปลงสถานภาพทางเศรษฐกิจภายหลังจากการขายที่ ทำให้ชาวไร่ไร่ที่ดิ้นมีโอกาสในการไม่เลือกคบหาสมาคมกับญาติพี่น้องที่เคยดูถูก แต่ขณะเดียวกันชาวไร่ไร่ที่ดิ้นจะสานต่อความสัมพันธ์กับญาติพี่น้องที่เคยคบหาสมาคมกันด้วยพื้นฐานของความจริงใจ

กรณีที่ 6, 7, 8 ภายหลังจากที่ชาวไร่ไร่ที่ดิ้นต่างก็ไม่พอใจกับส่วนแบ่งที่ได้รับ ภายหลังจากขายที่ดิน จนกระทั่งก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างพี่น้องในเชิงขัดแย้งในระยะแรก แต่รูปแบบความสัมพันธ์อาจจะค่อย ๆ เปลี่ยนแปลงจากความขัดแย้งมาเป็นการวางเฉยและสามารถพึ่งพาอาศัยกันได้ที่สุดในที่สุด โดยเฉพาะในกรณีที่ตลอดระยะเวลาจะต้องไม่มีเหตุการณ์จากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งที่ตอกย้ำความสัมพันธ์ในเชิงขัดแย้ง ไม่ว่าจะเป็นการกระทำหรือคำพูด

แต่ในกรณีที่ช่วงระยะเวลาใดเวลาหนึ่งความสัมพันธ์ในเชิงขัดแย้งถูกตอกย้ำจากการกระทำหรือคำพูด โดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ตาม การเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์จากความขัดแย้งไปสู่ความสัมพันธ์ในรูปแบบการพึ่งพาจะเป็นไปได้ยากเต็มที่ แต่ถ้าความสัมพันธ์ไปถึงระดับการพึ่งพาได้ การพึ่งพานั้นก็จะเข้าไปในลักษณะที่มีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่เต็มใจ นอกจากนี้รูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างพี่น้องยังถูกกำหนดได้โดยค่านิยมของพี่น้องเอง

นอกจากนี้ในกรณีที่ 8 ในส่วนของความสัมพันธ์ระหว่างชาวไร่ไร้ที่ติดกับพี่น้องฝ่ายสามี ลักษณะความสัมพันธ์ เป็นไปในลักษณะการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน โดยมีพื้นฐานความสัมพันธ์มาจากความรู้สึกที่จะต้องตอบแทนซึ่งกันและกัน ส่วนความสัมพันธ์กับเครือญาติที่เกี่ยวข้องโดยการแต่งงาน ความสัมพันธ์ค่อนข้างห่างเหิน ทั้งนี้มีพื้นฐานมาจากบทบาทของพ่อแม่ในการหาคู่ครองให้ลูกไม่ประสบผลสำเร็จ ดังนั้นผู้เป็นแม่จึงไม่พอใจทั้งเขยและสะใภ้ที่ลูกหามาและความไม่พอใจนั้นแพร่ขยายมาถึง เครือญาติทางฝ่ายเขยและสะใภ้ด้วย

ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนบ้าน

กรณีที่ 1 ลักษณะความสัมพันธ์คือชอบอาสาตนเข้าไปช่วยงานบุญของเพื่อนบ้าน ทั้งด้านเงินและแรงงานโดยพื้นฐานจากนิสัยดั้งเดิมของชาวไร่ไร้ที่ติดเอง ไม่มีมูลเหตุที่เป็นแรงจูงใจใด ๆ ทั้งสิ้น

กรณีที่ 2 ภายหลังจากชายที่ ชาวไร่ได้พึ่งพาอาศัยเพื่อนบ้านในด้านอาชีพตลอดมา ขณะเดียวกันจากพฤติกรรมอันเป็นที่น่ารังเกียจของชาวไร่ไร้ที่ติดเอง มีผลทำให้เพื่อนบ้านที่จะมีความสัมพันธ์ในเชิงมิตรลดจำนวนลง ความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านจึงถูกจำกัดอยู่แค่เฉพาะกลุ่มอาชีพของตน มีผลทำให้วงข่ายการช่วยเหลือพึ่งพาด้านอื่น ๆ นอกเหนือจากอาชีพ ที่ชาวไร่ไร้ที่ติดจะเสนอตัวเข้ารับการช่วยเหลือ หรือเพื่อนบ้านที่จะยื่นมือเข้ามาช่วยเหลือถูกจำกัดแคบอยู่เฉพาะเพื่อนบ้านเพียงไม่กี่คน

กรณีที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างชาวไร่ไร้ที่ติดกับเพื่อนบ้าน เป็นไปในลักษณะที่คำปรึกษาหรือคำแนะนำของเพื่อนบ้านมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในด้านต่าง ๆ ของชาวไร่ไร้ที่ติดมาโดยตลอด มีผลทำให้ตัวชาวไร่ไร้ที่ติดเอง โดนรุ่มล้อม และถูกดึงผลประโยชน์จากการเข้ามาในลักษณะช่วยเหลือเป็นที่ปรึกษาหารือ หรือให้คำแนะนำ แต่ภายหลังจากที่ชาวไร่ไร้ที่ติดมีการเปลี่ยนแปลงสถานภาพทางเศรษฐกิจในเชิงลบ ชาวไร่ไร้ที่ติดไม่สามารถเสนอตัวเข้ารับการช่วยเหลือจากเพื่อนบ้านกลุ่มดังกล่าวได้เลย ดังนั้นในภายหลัง ความสัมพันธ์ระหว่างชาวไร่ไร้ที่ติดกับเพื่อนบ้าน จึงเป็นไปในลักษณะห่างเหิน ทั้งนี้เกิดจากความพอใจที่จะไม่คบหาและสถานภาพทางเศรษฐกิจที่ย่ำแย่ทำให้ชาวไร่ไร้ที่ติดต้องดิ้นรนเรื่องอาชีพ จนไม่ได้อยู่ในหมู่บ้าน

กรณีที่ 4 ความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านที่ไร้ที่ดินด้วยกัน ในกรณีที่มีอาณาเขตอยู่ใกล้กัน ในระยะแรก ความสัมพันธ์เป็นไปในลักษณะสองทาง คือต่างฝ่ายต่างไปมาหาสู่ซึ่งกันและกัน บนพื้นฐานของการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน แต่ความสัมพันธ์เชิงพึ่งพาเปลี่ยนมาเป็นความสัมพันธ์ในเชิงขัดแย้ง โดยเฉพาะสิ่งที่พึ่งพาเป็นเงิน เมื่อมีความสัมพันธ์เชิงขัดแย้งเป็นพื้นฐานดั้งเดิมอยู่แล้ว ดังนั้นถ้าถูกตอกย้ำในเชิงขัดแย้งลงไปอีกจนอาจทำให้ระดับความขัดแย้งรุนแรงขึ้น แต่ความสัมพันธ์เชิงขัดแย้งอาจกลับคืนสู่สภาพปกติ ถ้าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งใช้การจัดงานบุญภายในครอบครัว เป็นสื่อกลาง โดยที่ฝ่ายหนึ่งเป็นฝ่ายเชิญ และอีกฝ่ายหนึ่งยอมไปตามคำเชิญ ส่วนความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านทั่วไปเป็นไปในลักษณะทางเดียวคือ เพื่อนบ้านเป็นฝ่ายปรับตัวเข้าหา เนื่องจากในระยะหลังชาวไร่ไร้ที่ดิน มีภาระทางเศรษฐกิจและครอบครัว ไม่มีโอกาสได้ไปมาหาสู่กับเพื่อนบ้านตามปกติ

กรณีที่ 5 จากสภาพทางเศรษฐกิจที่ม้วนจะกินในสายตาของชาวบ้าน และช่วงอายุที่ชราภาพ เกิดความหวาดระแวงในความปลอดภัยทั้งชีวิตและทรัพย์สิน จนทำให้ชาวไร่ไร้ที่ดินประสบกับปัญหาในการปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนบ้านใหม่ ในขณะที่เดียวกันถึงแม้ชาวไร่ไร้ที่ดินจะเป็นฝ่ายไม่ปรับตัวเข้าหาเพื่อนบ้าน แต่จากจุดสนใจของชาวบ้านเองทำให้ชาวบ้านเป็นฝ่ายปรับตัวเข้าหา ทั้งนี้อาจมาจากจุดประสงค์เพื่อใช้เป็นแหล่งเงินกู้ หรือจุดประสงค์เพียงเพื่อคบหาสมาคมในฐานะเพื่อนบ้านธรรมดาที่ถ้อยทีถ้อยอาศัยซึ่งกันและกัน

กรณีที่ 6 ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนบ้านเป็นไปในลักษณะปกติ เริ่มต้นมาจากตัวชาวไร่ไร้ที่ดินเองพยายามปรับตัวเข้าหาเพื่อนบ้าน ทั้งนี้โดยพื้นฐานลักษณะนิสัยดั้งเดิมของชาวไร่ไร้ที่ดินเอง มีผลทำให้เพื่อนบ้านยื่นมือเข้ามาชักชวนประกอบกิจกรรมต่าง ๆ โดยเฉพาะชักชวนเป็นแรงงานในภาคเกษตรกรรม มีผลทำให้สามารถเพิ่มรายได้ให้กับชาวไร่ไร้ที่ดิน

กรณีที่ 7 ลักษณะความสัมพันธ์เป็นไปในลักษณะต่างคนต่างอยู่ ทั้งนี้เป็นผลมาจากพฤติกรรมที่น่ารังเกียจของชาวไร่ไร้ที่ดินในสายตาของชาวบ้านพฤติกรรมดังกล่าว คือ "พูดจาไม่เข้าหูคน" และ "ไม่มีมนุษยสัมพันธ์" อีกทั้งความขัดแย้งกับเพื่อนบ้านที่มีอิทธิพลในการกระจายข่าวในทางไม่ดี ก็มีผลเพียงพอที่จะทำให้เพื่อนบ้านมีท่าทีรังเกียจและไม่ปรับตัวเข้าหาชาวไร่ไร้ที่ดิน อีกทั้งความคิดตลอดจนพฤติกรรมของชาวไร่ไร้ที่ดินที่แสดงออกถึงความไม่สนใจใฝ่ดีที่จะคบหาเพื่อนบ้านคนอื่น ๆ ก็มีผลทำให้ชาวไร่ไร้ที่ดินไม่พยายามปรับตัวเข้าหาเพื่อนบ้าน

เช่นเดียวกัน ความสัมพันธ์จึงเป็นแบบตัวใครตัวมัน ทั้ง ๆ ที่ชาวไร่ไร้ที่ดินอาศัยอยู่ในบริเวณที่มีกลุ่มเพื่อนบ้านหนาแน่น

กรณีที่ 8 การที่ชาวบ้านปรับตัวเข้าหาชาวไร่ไร้ที่ดินเพื่อจุดประสงค์ในทางเศรษฐกิจจนมีผลทำให้ชาวไร่ไร้ที่ดินเกิดความผิดพลาดในการปรับตัวต่อรับสถานการณ์ เปรียบเสมือนเป็นบทเรียนให้ชาวไร่ไร้ที่ดินเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการปรับตัว โดยไม่ค่อยคบหาสมาคมกับใคร ถ้าชาวบ้านรายใดมาพึ่งพาทางด้านเศรษฐกิจ จะมีการพิจารณาเป็นราย ๆ ไป โดยที่ชาวไร่ไร้ที่ดินเองก็ไม่พยายามปรับตัวเข้าหาเพื่อนบ้านใหม่

การเข้าร่วมกิจกรรมและโครงการพัฒนาภายในหมู่บ้าน

กรณีที่ 1 จากพื้นฐานความรู้สึกภาคภูมิใจ ที่มีส่วนสร้างสาธารณประโยชน์ให้กับหมู่บ้านตั้งแต่แรกเริ่ม จนกลายเป็นความผูกพันและความปรารถนาที่ต้องการให้สิ่งที่ดีมีส่วนสร้างสรรค์นั้น สามารถตอบสนองในด้านประโยชน์ให้กับหมู่บ้าน ดังนั้น ถ้ามีสิ่งหนึ่งสิ่งใด มาทำให้จุดประสงค์ของศูนย์รวมที่ใช้ประกอบกิจกรรมเบี่ยงเบนไปจากความต้องการของตน จึงมีส่วนกำหนดการตัดสินใจของชาวไร่ไร้ที่ดินว่าจะเข้าร่วมหรือถอนตัว นอกจากนี้การเข้าร่วมกิจกรรมโครงการพัฒนา ยังมีผลมาจากความรู้สึกรับผิดชอบ ที่ตนเองมีบทบาทระดับเดียวกับผู้นำของหมู่บ้าน

กรณีที่ 2 พื้นฐานการตัดสินใจไม่เข้าร่วมกิจกรรมโครงการมาจากส่วนหนึ่งของโครงสร้างกิจกรรมโครงการบางส่วนมาขัดกับผลประโยชน์(ที่ดิน)ที่ชาวไร่ไร้ที่ดินเคยหยิบยื่นให้กับวัด ซึ่งเป็นศูนย์รวมในการจัดกิจกรรมของหมู่บ้าน

กรณีที่ 3 จากสภาพทางเศรษฐกิจที่ล้มเหลวภายหลังจากการเปลี่ยนแปลงด้านอาชีพ มีผลทำให้สภาพทางจิตใจไม่พร้อมที่จะเข้าร่วมกิจกรรมโครงการพัฒนาของหมู่บ้าน แต่ขณะเดียวกันบทเรียนจากเหตุการณ์ในช่วงชีวิตที่ประสบมา กลับมีผลทำให้ชาวไร่ไร้ที่ดินให้ความสำคัญกับการออมทรัพย์ฯ ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของกิจกรรมในโครงการพัฒนา

กรณีที่ 4 ถึงแม้ชาวไร่ไร้ที่ดินเองมีความต้องการที่จะเข้าร่วมกิจกรรมโครงการพัฒนาเพียงเพื่อหวังผลประโยชน์ตอบแทนในรูปเงินปันผลแต่ละปี แต่จากกฎข้อบังคับของโครงการฯที่ไม่ดีสภาพให้กับสมาชิกที่ลาออกด้วยเหตุผลใดก็ตาม มีส่วนทำให้ชาวไร่ไร้ที่ดินถูกจำกัดสิทธิ

ที่จะเข้าร่วมกิจกรรม แต่ถึงกระนั้นภายหลังจากที่สถานการณ์ทางเศรษฐกิจดีขึ้น ก็ยังมีความต้องการให้สมาชิกในครอบครัวมีส่วนได้รับผลประโยชน์ตอบแทนจากการเข้าร่วมกิจกรรมโครงการ

กรณีที่ 5 การเข้าร่วมกิจกรรมของโครงการเป็นเพียงเพื่อหวังผลตอบแทนทางด้านเศรษฐกิจ ดังนั้น เมื่อมีเหตุการณ์ที่มีส่วนทำให้แนวโน้มผลตอบแทนลดลง ทั้งจากความตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ตาม มีผลทำให้แรงยึดเหนี่ยวระหว่างชาวไร่ไร้ที่ดินกับกิจกรรมในโครงการถูกแยกออกจากกันได้โดยง่าย

กรณีที่ 6 ลักษณะพื้นฐานนิสัยดั้งเดิมที่เอื้ออำนวยให้เข้าร่วมกิจกรรมประกอบด้วยผลตอบแทนในเชิงเศรษฐกิจ มีผลทำให้ชาวไร่ไร้ที่ดินเข้าร่วมกิจกรรมโครงการในระดับตำแหน่งที่มีความสำคัญต่อกิจกรรม แต่ลักษณะการทำงาน ยังหวังพึ่งพาจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ ไม่เพิ่มอำนาจการตัดสินใจให้กับตนเอง

กรณีที่ 7 ในฐานะที่เป็นสมาชิกใหม่ของหมู่บ้าน ชาวสื่อเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างชาวบ้านและจุดศูนย์รวมในการดำเนินกิจกรรมของชาวบ้าน ประกอบด้วยพื้นฐานทางด้านจิตใจที่คิดว่ากิจกรรมของโครงการส่วนหนึ่งเป็นอุปสรรคต่อกิจกรรมด้านอาชีพของตน มีส่วนกำหนดให้ชาวไร่ไร้ที่ดินไม่เข้าร่วมกิจกรรมโครงการ

กรณีที่ 8 ผลจากการปรับตัวด้านอาชีพของชาวไร่ไร้ที่ดินเองและปัจจัยทางด้านสังคมที่เกี่ยวกับชาวสื่อ มีผลต่อการตัดสินใจของชาวไร่ไร้ที่ดินในฐานะสมาชิกใหม่ของหมู่บ้าน นอกจากนี้พื้นฐานทางความคิดที่ไม่ได้ให้ความสำคัญกับกิจกรรมของโครงการฯ ตั้งแต่แรกเริ่ม ส่งผลทำให้ตัวชาวไร่ไร้ที่ดินไม่เข้าร่วมกิจกรรมโครงการ

ค่านิยมในการอุปโภคและบริโภค

กรณีที่ 1 จากข้อจำกัดทางรายได้ของชาวไร่ไร้ที่ดินเอง ชาวไร่ไร้ที่ดินจึงต้องให้ความสำคัญกับปัจจัยที่มีผลกระทบโดยตรงต่อการดำรงชีวิตอยู่เพียง 2 ประเด็น คือ อาหารและการรักษาพยาบาล ส่วนเรื่องที่อยู่อาศัยและการแต่งกายให้ความสำคัญรองลงไป

กรณีที่ 2 ในช่วงแรกภายหลังจากชายที่ ชาวไร่ไร้ที่ดินให้ความสำคัญกับที่อยู่อาศัย เนื่องจากเกิดความเบื่อหน่ายกับลักษณะการตั้งถิ่นฐานที่อยู่ริมแม่น้ำมานาน แต่หลังจากนั้น ปัญหาที่เกิดจากระบบความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ส่งผลมาถึงการปรับตัวในรูปแบบอื่น ตามมา

โดยเฉพาะภาวะทางเศรษฐกิจที่มีส่วนทำให้ชาวไร่ไร้อินไม่สามารถตนเองตอบค่านิยมในด้านอื่น ๆ แต่ถึงอย่างไรสภาพทางเศรษฐกิจภายหลังจากชายที่ดิ้นในช่วงแรกก็มีส่วนทำให้ชาวไร่ไร้อินได้รับความสะดวกสบาย จากสถานรักษายาบาลของรัฐ

กรณีที่ 3 ในช่วงแรกชาวไร่ไร้อินให้ความสำคัญกับค่านิยมในการบริโภคมากกว่าค่านิยมด้านอื่น ๆ ซึ่งค่านิยมด้านนี้เป็นสาเหตุหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อสภาพทางเศรษฐกิจของชาวไร่ไร้อินในเวลาต่อมา และภายหลังจากที่ประสบปัญหาเกี่ยวกับสภาพเศรษฐกิจ ชาวไร่ไร้อินไม่ได้ให้ความสำคัญกับค่านิยมในด้านหนึ่งด้านใดอีกเลย

กรณีที่ 4 ในช่วงแรก ชาวไร่ไร้อินให้ความสำคัญกับที่อยู่อาศัยมาก เนื่องจากต้องการยกให้เป็นมรดกแก่ลูกชายคนเล็ก ส่วนค่านิยมด้านอื่น ๆ ให้ความสำคัญรองลงไป โดยเฉพาะค่านิยมในการรักษายาบาล ถึงแม้สภาพทางเศรษฐกิจจะดีขึ้น แต่ก็ไม่ได้มีส่วนกำหนดพฤติกรรมการรักษายาบาล สถานภาพทางเศรษฐกิจเป็นเพียงการเพิ่มโอกาสในทางเลือกสถานรักษายาบาลสำหรับชาวไร่ไร้อินเท่านั้น

กรณีที่ 5 ชาวไร่ไร้อินให้ความสำคัญกับค่านิยมในด้านการแต่งกาย เพื่อจุดประสงค์เป็นที่เชิดหน้าชูตา และแสดงออกถึงความมีฐานะในหมู่บ้าน ส่วนค่านิยมในด้านการรักษายาบาลเปลี่ยนแปลงไปภายหลังจากที่ชาวไร่ไร้อินประสบปัญหาเกี่ยวกับภาวะเจ็บป่วย กล่าวคือไม่ให้ความสำคัญกับการรักษายาบาลที่ต้องเสียค่าใช้จ่ายน้อย ๆ อีกเลย ส่วนค่านิยมทางด้านอื่นคือ การบริโภคและที่อยู่อาศัยให้ความสำคัญรองลงไป

กรณีที่ 6 ชาวไร่ไร้อินให้ความสำคัญกับค่านิยมด้านที่อยู่อาศัย โดยเปลี่ยนมาเป็นการปลูกบ้านสมัยใหม่ พร้อมทั้งเครื่องใช้ไฟฟ้าครบครัน นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญกับค่านิยมการแต่งกายที่ใช้เสื้อผ้าและเครื่องประดับที่มีราคาสูงขึ้น ส่วนค่านิยมทางด้านอาหารการกิน และการรักษายาบาลเป็นเรื่องที่ชาวไร่ไร้อินให้ความสำคัญรองลงไป

กรณีที่ 7 ให้ความสำคัญกับค่านิยมทั้ง 3 ด้าน คือด้านที่อยู่อาศัย อาหารการกิน การแต่งกาย โดยเฉพาะที่อยู่อาศัยและเครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ภายในบ้าน มีหน้าซำยังแบ่งปันผลประโยชน์ตอบแทนให้กับผู้ที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับขณะนั้นอย่างไม่เลือก จนมีผลทำให้เกิดกระทบกระเทือนสภาพทางเศรษฐกิจในเวลาต่อมา แต่ภายหลังจากที่เกิดการเปลี่ยนแปลงภาวะเศรษฐกิจของครอบครัวมีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงค่านิยมในด้านต่าง ๆ ตามมา

กรณีที่ 8 ให้ความสำคัญกับค่านิยมทั้ง 3 ด้าน เช่นเดียวกัน โดยเฉพาะที่อยู่อาศัย และเครื่องอำนวยความสะดวกภายในบ้าน อาหารการกิน เครื่องแต่งกาย ส่วนการรักษาพยาบาล นั้น สถานภาพทางเศรษฐกิจของชาวไร่ไร้ที่ดิน มีส่วนกำหนดทางเลือกสถานรักษาพยาบาลเพิ่มขึ้น ในกรณีที่ไม่พอใจการรักษาพยาบาลของสถานพยาบาลของรัฐ

การปรับตัวด้านเศรษฐกิจภายหลังจากขายที่

อาชีพ รายได้ และสภาวะเงินทุน

กรณีที่ 1 ภายหลังจากขายที่ดิน มีการปรับเปลี่ยนจากอาชีพเสริมมาเป็นอาชีพหลักในการหารายได้ และเป็นรายได้จากทางเดียว แต่โอกาสในการหารายได้ ก็ยังขึ้นอยู่กับสภาพสังขารร่างกายของชาวไร่ไร้ที่ดินและการไม่ยอมรับการพึ่งพาจากเพื่อนบ้านที่อยู่ในแวดวงอาชีพเดียวกัน โดยมีพื้นฐานความคิดมาจากเกียรติและศักดิ์ศรีของความอาวุโสในอาชีพ ไม่พยายามไขว่คว้าโอกาสในการหารายได้ ดังนั้นชาวไร่ไร้ที่ดินจึงอยู่ในช่วงปราศจากอาชีพเสียเป็นส่วนใหญ่

กรณีที่ 2 การยอมตนเข้ารับการพึ่งพาจากเพื่อนบ้านที่อยู่ในกลุ่มอาชีพเดียวกัน โดยไม่ยึดถือพิธีกรรมมีส่วนทำให้ชาวไร่ไร้ที่ดิน ซึ่งถูกละทิ้งจากสมาชิกในครอบครัว ยังคงพอมีอาชีพและรายได้ แต่ลักษณะพฤติกรรมอื่น ๆ ของชาวไร่ไร้ที่ดินเองกลับมีส่วนกำหนดให้ชาวไร่ไร้ที่ดิน ละทิ้งการประกอบอาชีพเพื่อหารายได้

กรณีที่ 3 การปรับเปลี่ยนอาชีพภายใน 3 ช่วงเวลา เป็นผลมาจากตัวชาวไร่ไร้เองที่เข้าไปกำหนดสถานภาพทางเศรษฐกิจของตนในทุกด้าน นอกจากนี้การปรับเปลี่ยนระบบความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจจากภายนอกชุมชน ยังส่งผลกระทบต่อระบบความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจภายในชุมชน มีผลทำให้ชาวไร่ไร้ที่ดินพบกับช่วงพลิกผันทางด้านอาชีพ รายได้และสภาวะเงินทุน และชาวไร่ไร้ที่ดินต้องปรับเปลี่ยนตนเองในทุก ๆ ด้าน เพื่อให้เข้ากับสภาวะ การที่ตนเผชิญอยู่ โดยเฉพาะทางด้านเศรษฐกิจ

กรณีที่ 4 จากกรณีที่เพื่อนบ้านคาดหวังให้ชาวไร่ไร้ที่ดินเป็นแหล่งเงินกู้ นอกจากจะได้ผลประโยชน์งอกเงยเพียงน้อยนิดแล้ว เงินทุนที่สมควรจะนำไปลงทุนในด้านอื่น ๆ ยังต้องกระจัดกระจาย จึงเริ่มต้นอาชีพด้วยเงินทุนเพียงเล็กน้อย และค่อยขยายกิจการจากผลกำไร เพื่อให้สภาวะเงินทุนที่อยู่ในรูปของการออมลดน้อยลงมากที่สุด

กรณีที่ 5 การเปลี่ยนแปลงสภาพทางเศรษฐกิจโดยเฉพาะสถานะเงินทุนที่เพิ่มขึ้น ภายหลังจากการขายที่ และสภาพสังขารร่างกายมีผลต่อพื้นฐานทางความคิดที่ไม่ต้องการดิ้นรน เพื่อความอยู่รอดเหมือนในอดีต แต่ก็มีรายได้ในรูปของดอกเบี้ยซึ่งเป็นผลตอบแทนจากสถานะเงินทุนในรูปของการออม

กรณีที่ 6 เริ่มต้นประกอบอาชีพในขณะที่เงินทุนร่อยหรอ ประกอบกับค่านิยมในการทำงานที่เปลี่ยนไป เพียงเพื่อหวังการดำรงชีพทางด้านสังคมและเศรษฐกิจแต่ละวัน

กรณีที่ 7 เริ่มต้นประกอบอาชีพในช่วงที่ยังมีความพร้อมในด้านสถานะเงินทุน จนกระทั่งพื้นฐานทางโครงสร้างอาชีพถูกทำลายโดยตัวชาวไร่ไร้ที่ดินเอง และการเปลี่ยนแปลงรูปแบบความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจทั้งภายในและภายนอกชุมชน

กรณีที่ 8 การปรับเปลี่ยนช่วงอาชีพของชาวไร่ไร้ที่ดิน เป็นผลมาจากพฤติกรรมการจัดสรรเงินทุนของชาวไร่ไร้ที่ดินที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับระบบความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจในภาคเกษตรของชุมชนที่นับวันจะถดถอย มีผลทำให้ผลตอบแทนในรูปของรายได้ไม่ออกเงย แต่ปรากฏว่าการเปลี่ยนแปลงภาวะการณ้ของชุมชนที่ทำให้ชาวไร่สามารถขายที่ได้อีกครั้ง กลับเป็นเงื่อนไขสำคัญในการเปิดโอกาสให้ชาวไร่ไร้ที่ดิน เริ่มต้นประกอบอาชีพที่อาศัยสถานะเงินลงทุนสูงได้อีกครั้ง

สถานะหนี้สินและรายจ่าย

กรณีที่ 1 สถานะหนี้สินและรายจ่ายส่วนใหญ่เป็นผลมาจากการดำเนินชีวิตประจำวันที่รายจ่ายไม่สมดุลย์กับรายได้อันเนื่องมาจากการที่ชาวไร่ไร้ที่ดินยอมละทิ้งโอกาสในการหารายได้ และพฤติกรรมที่เกิดจากระบบความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างชาวไร่ไร้ที่ดินกับเพื่อนบ้านในลักษณะการช่วยงาน

กรณีที่ 2 ความสัมพันธ์ภายในระบบครอบครัวที่ทำให้ชาวไร่ไร้ที่ดินถูกละทิ้ง มีผลทำให้รายได้ทั้งหมดของชาวไร่ไร้ที่ดินหมดไปกับรายจ่ายเพื่อความจำเป็นในการดำรงชีวิต และพฤติกรรมการบริโภคที่เกินจำเป็น และจากพฤติกรรมการบริโภคดีงกล่าว บางครั้งมีผลทำให้ชาวไร่ไร้ที่ดินและทิ้งโอกาสในอาชีพ เกิดสถานะรายจ่ายมากกว่ารายได้